

ΤΕΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ
(Η ΠΡΩΤΗ ΤΡΙΕΤΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ)

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΑΥΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΠΙΝΙΚΗ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: 7817

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΚΑΠΟΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΜΕΡΟΣ 1^ο	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	
Η Συνεταιριστική πίστη στην Ευρώπη	
1.1 Η ιστορική εξέλιξη στην Ευρώπη	5
1.2 Ο ρόλος των συνεταιριστικών τραπεζών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης	8
1.3 Τάσεις και προοπτικές	12
1.4 Δύο αξιοπρόσεχτα παραδείγματα	13
1.4.1 Ισπανία	13
1.4.2 Ολλανδία	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	
Η Συνεταιριστική πίστη στην Ελλάδα	
2.1 Ιστορική εξέλιξη της συνεταιριστικής πίστης και αστικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί	22
2.2 Παράγοντες που καθυστέρησαν την ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστης στην Ελλάδα	23
2.3 Από τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς στις συνεταιριστικές τράπεζες	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	
Οι συνεταιριστικές Τράπεζες στην Ελλάδα	
3.1 Το συνεταιριστικό πιστωτικό και τραπεζικό σύστημα στα πλαίσια του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος	26
3.2 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των συνεταιριστικών τραπεζών έναντι των εμπορικών τραπεζών	27
3.3 Η δράση των συνεταιριστικών τραπεζών πριν την ίδρυση της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε.	29
3.4 Η κυοφορία της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε.	30
ΜΕΡΟΣ 2^ο	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	
Το θεσμικό πλαίσιο της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε.	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	
Οι σχέσεις της Πανελληνίας Τράπεζας και των κατά τόπους συνεταιριστικών τραπεζών	36

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

Οι εργασίες της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε. κατά τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της	41
6.1 Η Διεύθυνση Τραπεζικών Εργασιών	45
6.2 Τα ΑΤΜs	46
6.3 Οι Κάρτες	46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

Ισολογισμός, οικονομικά μεγέθη, αποτελέσματα χρήσης, ανθρώπινο δυναμικό και οικονομικά στοιχεία σύμφωνα με τον τελευταίο Απολογισμό (2004) της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε.	
7.1 Ισολογισμός και μεγέθη της Τράπεζας	48
7.2 Αποτελέσματα Χρήσης	51
7.3 Οικονομικά Στοιχεία	52
7.4 Το Ανθρώπινο Δυναμικό	53

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	56
-------------------------	----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	57
---------------------------	----

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός, της μελέτης αυτής είναι να προσπαθήσουμε να αναλύσουμε τη χρησιμότητα, την εξέλιξη αλλά και την στρατηγική που ακολούθησε και ακολουθεί η Πανελλήνια Συνεταιριστική Τράπεζα. Αλλά και η επέκτασή της σε όλες σχεδόν τις τραπεζικές εργασίες εντός και εκτός των ελληνικών συνόρων, με στόχο να την ανάγουν σε μια από τις κυρίαρχες τράπεζες στον τραπεζικό και επενδυτικό τομέα.

Η δομή της μελέτης αυτής αποτελείται από δύο μέρη, τα οποία με τη σειρά τους, διασπώνται σε τρία και τέσσερα κεφάλαια αντίστοιχα. Το πρώτο μέρος της μελέτης, που αποτελείται από τρία κεφάλαια, παρουσιάζει την συνεταιριστική πίστη στην Ελλάδα και την Ευρώπη, καθώς και τις συνεταιριστικές τράπεζες στην Ελλάδα. Στη συνέχεια, το δεύτερο μέρος, που αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια, παρουσιάζει το θεσμικό πλαίσιο της Πανελλήνιας Τράπεζας και τις σχέσεις της με τις κατά τόπους συνεταιριστικές τράπεζες. Επίσης, παρουσιάζονται οι εργασίες της Πανελλήνιας Τράπεζας κατά τα πρώτα έτη της λειτουργίας της και οικονομικά στοιχεία με βάση τους Απολογισμούς και τους Ισολογισμούς που έχει δημοσιεύσει η Τράπεζα όλα αυτά τα έτη της λειτουργίας της.

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται για την έρευνα αυτή και κατά συνέπεια για την συγγραφή της πτυχιακής εργασίας είναι η βιβλιογραφική έρευνα καθώς επίσης και άρθρα επιστημονικών περιοδικών.

Με την εργασία αυτή, γίνεται προσπάθεια, ύστερα από την αποτίμηση της δράσης της τράπεζας, κατά την πρώτη τριετία από την ίδρυσή της (2001-2004) να δοθεί μια αρχική απάντηση στο εάν και κατά πόσο η στρατηγική, η πορεία και τα πρώτα “δείγματα γραφής” μπορούν να θεωρηθούν επιτυχημένα. Συνεπώς, αν δικαιώνονται οι προσδοκίες των ιδρυτών της, κυρίως όσον αφορά στον ρόλο που μια τέτοια τράπεζα θα έχει να διαδραματίσει στην ελληνική αλλά και, κατά επέκταση, στην ευρωπαϊκή χρηματοπιστωτική αγορά.

ΜΕΡΟΣ 1^ο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Η Συνεταιριστική πίστη στην Ευρώπη

Η ιστορική εξέλιξη στην Ευρώπη

Οι ρίζες του Τραπεζικού Συστήματος βρίσκονται στο 16^ο αιώνα και συμπίπτουν με τη σημαντική συγκέντρωση της εμπορικής και οικονομικής δύναμης στα Ιταλικά εμπορικά κέντρα όπως η Βενετία, η Φλωρεντία, η Γένοβα και άλλες πόλεις στην Ιταλία.

Τον 17^ο αιώνα εμφανίζονται μεγάλες ιδιωτικές τοπικές τράπεζες στην Κεντρική και δυτική Ευρώπη και οικονομικές δραστηριότητες όπως η εκμετάλλευση μεγάλων κομματιών γης, ναυτιλιακές επιχειρήσεις, χονδρικό εμπόριο, κ.λ.π. που ευνοούν τη συγκέντρωση μεγάλων ποσών χρήματος για πρώτη φορά. Οι τράπεζες αυτές καθαρά τοπικές στην αρχή, γίνονται σύντομα περιφερειακές, εθνικές ή και ακόμα διεθνείς.

Καθώς αυξάνεται η έκταση των δραστηριοτήτων, ο όγκος των συναλλαγών και το κατεχόμενο κεφάλαιο αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τον οικογενειακό τους χαρακτήρα και να πάρουν τη μορφή μετοχικών εταιρειών.

Η συνεταιριστική πίστη με τη μορφή των Πιστωτικών Συνεταιρισμών οι οποίοι ήταν οι πρόδρομοι των σύγχρονων συνεταιριστικών τραπεζών, εμφανίζεται στην Ηπειρωτική Ευρώπη στα μέσα του 19^{ου} αιώνα, αρκετά αργότερα από την εμφάνιση των εμπορικών τραπεζών. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής η Ευρώπη βιώνει την αιχμή της Βιομηχανικής Επανάστασης βασισμένης στον άνθρακα, την ανάπτυξη των σιδηροδρόμων, του χάλυβα, τη βαριά βιομηχανία και την κλωστοϋφαντουργία.

«Τα κύρια αποτελέσματα αυτής της έντονης βιομηχανικής δραστηριότητας ήταν:

- α) Η εμφάνιση μεγάλων βιομηχανικών συγκροτημάτων και μεγάλων αστικών κέντρων.
- β) Η δημιουργία μιας εξαθλιωμένης εργατικής τάξης, η οποία δεν απολάμβανε καμία κοινωνική προστασία.

Οι συνθήκες εργασίας ήταν εξαιρετικά σκληρές και δύσκολες και η πληρωμή των εργατών ήταν τόσο χαμηλή ώστε να μην αφήνει κανένα περιθώριο αποταμίευσης. Ο μόνος τρόπος να δανειστεί κανείς λίγα χρήματα ήταν μέσω των τοπικών ενεχυροδανειστηρίων».

Οι συνθήκες ζωής και εργασίας των αγροτών ήταν επίσης άθλιες. Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα η Ευρώπη έζησε τον τελευταίο λιμό. Όλα αυτά δημιουργούν ένα μαζικό κύμα μετανάστευσης αγροτικών και αστικών πληθυσμών από την Κεντρική Ευρώπη, τη Σκανδιναβία και την Ιρλανδία προς τις ΗΠΑ ενώ από την άλλη πλευρά υπάρχει μια αύξηση εισαγωγών γεωργικών προϊόντων, ειδικά από τις ΗΠΑ, οι οποίες επεκτείνουν σημαντικά τη γεωργική γη.

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και των μεταφορών αύξησε κατά πολύ τις εισαγωγές αγροτικών προϊόντων και προκάλεσε τη μείωση των τιμών τους. Αυτό έδωσε ένα σοβαρό χτύπημα στην αγροτική δύναμη των Ευρωπαϊκών αγροτών και ανάγκασε τους μικρούς παραγωγούς να γυρίσουν στη κτηνοτροφία. Το γεγονός αυτό, δημιούργησε προοδευτικά πλεόνασμα γαλακτοκομικών προϊόντων και κρέατος προκαλώντας άμεσα μείωση στις τιμές τους. Τη δεδομένη περίοδο ο αγροτικός τομέας βρισκόταν σε κατάσταση πραγματικής κρίσης.

Υπό τις συνθήκες αυτές οι αγρότες και οι μικροί έμποροι έγιναν έρμαιο των τοκογλόφων οι οποίοι είχαν ραγδαία ανάπτυξη την εποχή εκείνη. Οι κλασσικές τράπεζες, που είχαν αρχίσει να αναπτύσσονται απευθύνονταν αποκλειστικά σε επιχειρηματικές μονάδες και προσπαθούσαν να ικανοποιήσουν τις χρηματοδοτικές ανάγκες που συνδέονταν αποκλειστικά με τη βιομηχανική επανάσταση, την ίδρυση του καπιταλιστικού παραγωγικού συστήματος καθώς επίσης, και τη διεθνοποίηση των επιχειρήσεων, αγνοώντας σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες χρηματοδότησης των επαγγελματιών τάξεων και των αγροτών.

Αγρότες και χωρικοί, έμποροι και επαγγελματίες, με στόχο να αντιμετωπίσουν τον αποκλεισμό τους από το επίσημο τραπεζικό σύστημα, ενώνουν τις δυνάμεις τους τοπικά και βοηθά ο ένας τον άλλο στην κάλυψη των δανειακών αναγκών. Η προσπάθεια αυτή εκφράζεται με:

- α) Τους παραγωγικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι επιτρέπουν την αναδιανομή των κερδών μεταξύ των εργατών,
- β) τους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς με σκοπό να μειώσουν το κόστος ζωής και
- γ) τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς, οι οποίοι έδωσαν την ικανότητα κάλυψης των πιστωτικών αναγκών στους αποκλεισμένους από το τραπεζικό σύστημα.

Ο Raiffeisen και ο Schulze-Delitzsch, δύο οραματιστές Γερμανοί, ήταν οι πρωτοπόροι του συνεταιριστικού πιστωτικού συστήματος και οι βασικοί προωθητές της ίδρυσης και ανάπτυξης πιστωτικών συνεταιρισμών στην Ευρώπη.

Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί τύπου Raiffaisen.

Ο Raiffaisen ενδιαφερόταν ιδιαίτερα για τους αγρότες. Οι Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί τύπου Raiffeisen βασιζόνταν στις χριστιανικές αρχές και αποσκοπούσαν στην ηθική ανάπτυξη των μελών τους.¹ Ο έλεγχος ήταν το κύριο μέλημα αυτών των συνεταιρισμών και ήταν λογικό να διατηρούνται στο μικρότερο δυνατό μέγεθος. Η κεφαλαιακή βάση ήταν και εκείνη αρκετά μικρή. Τα δάνεια ήταν μεσομακροπρόθεσμα (μέχρι 3 έτη) και δίνονταν μόνο στους συνεταιίρους. Η ευθύνη ήταν απεριόριστη και τα μέλη της Διοίκησης και της Εποπτείας προσέφεραν τις υπηρεσίες τους χωρίς αμοιβή. Το ταμειακό πλεόνασμα στο τέλος του χρόνου δεν διανέμονταν στα μέλη και η δραστηριότητα του συνεταιρισμού περιοριζόνταν σε αυστηρά καθορισμένη γεωγραφικά περιοχή.

Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί τύπου Schulze-Delitzsch.

Ο Schulze-Delitzsch ήταν ο άνθρωπος που οραματίστηκε τις Λαϊκές Τράπεζες προσανατολισμένες κυρίως, στην χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων. Μέσω των τραπεζών αυτών, οι χαμηλές και μεσαίες αστικές τάξεις, οι επαγγελματίες, οι έμποροι και οι τεχνίτες ήταν τελικά σε θέση να χρηματοδοτήσουν την ανάπτυξή τους. Είχαν μεγάλη καθαρή περιουσία, τα δάνεια ήταν μικρής διάρκειας (μέχρι 3 μήνες), τα μερίσματα δεν απαγορεύονταν και τα μέλη της Διοίκησης και της Εποπτείας πληρώνονταν για τις υπηρεσίες τους. Επί πλέον, αφού ο στόχος τους ήταν η προσέγγιση του ευρύτερου κοινού δεν επέβαλαν όρους ως προς τη χρήση των δανείων που χορηγούσαν. Η λειτουργία τους βασιζόταν αποκλειστικά σε εμπορικούς κανόνες και όχι σε ηθικές αξίες.²

Οι διαφορές ανάμεσα στους δύο τύπους είναι ακόμη προφανείς σε ορισμένη έκταση. Συνεταιριστικές Τράπεζες του τύπου Raiffaisen είναι περισσότερο αποκεντρωμένες, μικρότερου μεγέθους και περισσότερες σε αριθμό, ενώ οι τράπεζες

¹Βλ. σχετικά Σταύρο Μαριάδη, *Συνεταιρισμοί: Ιστορία-Φιλοσοφία-Αποστολή*, Θεσσαλονίκη, Γιαχούδη-Γιαπούλη Ο.Ε., 1997, σελ.104-113

²Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεθνοση ΧΧΙΙΙ, *Το συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα – Μέρος Α' & Β'*, Αθήνα, Interaction Α.Ε., 1995, σελ.4

τύπου Schulze-Delitzsch είναι περισσότερο συγκεντρωτικές και μεγαλύτερες σε μέγεθος³.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες ακολούθησαν τρία μοντέλα οργάνωσης: **α) το ομοσπονδιακό μοντέλο (πυραμιδική δομή), β) το σύστημα Λαϊκών Τραπεζών και γ) το σύστημα Rabobank.**

α) Η οργάνωση του ομοσπονδιακού μοντέλου προέρχεται, κυρίως από τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς τύπου Raiffeisen και είναι τέλεια αποκεντρωμένη, της μορφής εκ των κάτω προς τα πάνω (bottom-up). Το μοντέλο αυτό, βασίζεται στην αρχή της επικουρικότητας, μεταξύ των πολυάριθμων κυττάρων βάσης (τοπικά ταμεία, τοπικές τράπεζες) και του κεντρικού οργάνου (σε εθνικό επίπεδο), υπάρχουν ενδιάμεσοι οργανισμοί, περιφερειακά ταμεία και περιφερειακές ομοσπονδίες, που ασκούν τις αρμοδιότητες τους και παρέχουν τις υπηρεσίες τους στα τοπικά ταμεία, που είναι προσχωρημένα –υποχρεωτικά– σε αυτούς, μέσα στα όρια συγκεκριμένων περιφερειών. Το ομοσπονδιακό μοντέλο, εφαρμόζεται πλήρως στην Συνεταιριστική Τράπεζα της Γαλλίας με έντονη παρουσία λειτουργικής δυαδικότητας των οργάνων (ταμείο και ομοσπονδία) σε περιφερειακό και σε εθνικό επίπεδο. Με διαφορετικές παραλλαγές εμφανίζεται στη Συνεταιριστική Τράπεζα της Γαλλία (σε περιφερειακό επίπεδο υπάρχουν μόνο ταμεία που λειτουργούν και ως ομοσπονδίες), στο Γερμανικό συνεταιριστικό πιστωτικό group (υπάρχουν, κυρίως ισχυρά ταμεία σε περιφερειακό επίπεδο), στις τράπεζες Raiffeisen στην Αυστρία (σε περιφερειακό επίπεδο υπάρχουν ή αμιγή ταμεία ή μικτές ομοσπονδίες) και στο Ιταλικό group των Αγροτικών και Βιοτεχνικών Ταμείων (υπάρχουν μόνο περιφερειακές ομοσπονδίες).⁴

β) Το σύστημα των Λαϊκών Τραπεζών διαρθρώνεται σε δύο επίπεδα (περιφερειακό και εθνικό) με δυαδικό χαρακτήρα στο εθνικό επίπεδο (συνύπαρξη εθνικής ομοσπονδίας και εθνικού ταμείου. Το σύστημα αυτό βασίζεται, επίσης, στην αρχή της επικουρικότητας και προέρχεται από πιστωτικούς συνεταιρισμούς τύπου Schulze-Delitzsch. Συγκριτικά με το προηγούμενο μοντέλο, οι περιφερειακές τράπεζες (κύτταρα βάσης της οργάνωσης) είναι αριθμητικά λιγότερες και λειτουργικά ισχυρότερες από τα τοπικά ταμεία της προηγούμενης οργάνωσης και ασκούν τις δραστηριότητές τους σε μεγαλύτερη γεωγραφική έκταση (περιφέρεια). Το μοντέλο αυτό εφαρμόζεται στο Group των Λαϊκών Τραπεζών της Γαλλίας και της Αυστρίας.⁵

γ) Το σύστημα αυτό διαρθρώνεται σε δύο επίπεδα (τοπικό και εθνικό) και βασίζεται και στην αρχή της επικουρικότητας και στην αρχή της συλλογικότητας, η οποία αναφέρεται στην πρώτη κοινοτική τραπεζική οδηγία 77/780. σύμφωνα με την αρχή της συλλογικότητας, το συνεταιριστικό τραπεζικό group –που περιλαμβάνει την κεντρική τράπεζα και τα τοπικά πιστωτικά συνεταιριστικά ταμεία (τράπεζες) που είναι προσχωρημένα στο group κατά τρόπο μόνιμο– αναγνωρίζεται από τις αρμόδιες εθνικές τραπεζικές αρχές ως ενιαία τραπεζική οντότητα για την εφαρμογή ορισμένων τραπεζικών κανόνων. Κατά τον τρόπο αυτό, οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την τραπεζική νομοθεσία και αφορούν τους δείκτες φερεγγυότητας, κεφαλαιακής επάρκειας, ρευστότητας, ελάχιστο αρχικό κεφάλαιο, κ.α. εφαρμόζονται όχι χωριστά (ατομικά) σε κάθε προσχωρημένο τοπικό ταμείο (τράπεζα), αλλά συνολικά σε ολόκληρο το group, εφόσον, όμως, το κεντρικό ταμείο –ο κεντρικός οργανισμός του– και τα προσχωρημένα σε αυτό τοπικά συνεταιριστικά ταμεία (τράπεζες), ευθύνονται αλληλεγγύως για τις υποχρεώσεις τους. Η κεντρική τράπεζα (κεντρικό ταμείο) του group επιφορτίζεται με τον έλεγχο και την εποπτεία της διαχείρισης των τοπικών

³ Βλ. σχετικά, Γεώργιος Χρ. Δασκάλου, *Αστικοί και Γεωργικοί Συνεταιρισμοί*, Αθήνα, 1992

⁴ Βλ. σχετικά, Ιωάννης Αθαν. Γοργογιάννης, *Συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρώπη – Μοντέλα οργάνωσης* (Ειδικό αφιέρωμα στις Συνεταιριστικές Τράπεζες), Αθήνα, 1996, σελ.50

⁵ Βλ. Ιωάννης Αθαν. Γοργογιάννης, *ο.π.*, σελ.52

ταμείων. Τα κύτταρα βάσης είναι τοπικά ταμεία (τράπεζες) μεγάλου, σχετικά, αριθμού. Δεν υπάρχουν ομοσπονδίες σε εθνικό επίπεδο και το Κεντρικό Ταμείο δεν είναι μόνο ο κεντρικός τραπεζικός και οικονομικός οργανισμός του group, αλλά επί πλέον, και όργανο συντονισμού, στρατηγικής, ελέγχου και εκπροσώπησης και των τοπικών ταμείων και του group στο σύνολό του. Το μοντέλο αυτό εφαρμόζεται στα Συνεταιριστικά Τραπεζικά Groups του Βελγίου (CERA), της Ολλανδίας (Rabobank) και της Φιλανδίας (Okobank).⁶

Η σημερινή κατάσταση των Συνεταιριστικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή, σε κάθε σχεδόν χώρα της Ευρώπης κατά το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα, ενώ η ανάπτυξή τους συνεχίστηκε με συνεχώς αυξανόμενο ρυθμό και τον 20^ο αιώνα.

Η επέκτασή τους, οριζόντια στην αρχή, σύντομα πήρε τον πυραμιδικό τύπο, καθώς οι οργανωτικές και λειτουργικές ανάγκες των τοπικών πιστωτικών συνεταιρισμών τους οδήγησαν στη δημιουργία περιφερειακών και στη συνέχεια εθνικών ενώσεων, ικανών να συντονίσουν και να υποστηρίξουν το συνεταιριστικό πιστωτικό κίνημα εξασφαλίζοντας τη συνοχή, τη συνέπεια, την αποτελεσματικότητα και πάνω από όλα την ανταγωνιστικότητά του.

Η λειτουργία των συνεταιριστικών ιδρυμάτων βασίστηκε στις διεθνείς συνεταιριστικές αρχές της αλληλεγγύης, της κοινής ευθύνης και της δημοκρατικής διοίκησης (ένα άτομο, μια ψήφος). Ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας και οι ειδικοί τρόποι οργάνωσης οδήγησαν σε ένα διαφοροποιημένο νομικό πλαίσιο από αυτό των κεφαλαιουχικών τραπεζικών εταιρειών.

Σήμερα λειτουργούν πάνω από 60.000 πιστωτικού συνεταιρισμοί τύπου Raiffeisen ή Schulze-Delitzsch σε πάνω από 100 χώρες με πάνω από 200 εκατομμύρια μέλη.

Ο ρόλος των συνεταιριστικών τραπεζών στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στην Ευρώπη, οι συνεταιριστικές τράπεζες έχουν σχηματίσει την Ένωση των Συνεταιριστικών Τραπεζών (Groupment), η οποία αντιπροσωπεύει σήμερα 31 Εθνικές Συνεταιριστικές Ενώσεις από 21 Ευρωπαϊκές χώρες. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ένωσης, της 31/12/1994 υπήρχαν περίπου 9.900 τοπικές ή/και περιφερειακές τράπεζες με 56.530 υποκαταστήματα και παραρτήματα για τραπεζικές εργασίες. Ο συνολικός αριθμός των μελών ήταν περίπου 35,6 εκατομμύρια και ο αριθμός των πελατών 84,4 εκατομμύρια.

Το προσωπικό των Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Τραπεζών είναι πάνω από 410.000 άτομα και το συνολικό ενεργητικό τους 1,2 τρις ευρώ. Οι καταθέσεις είναι 860 εκατομμύρια και τα δάνεια 695 εκατομμύρια.

Γενικά, οι Ευρωπαϊκές Συνεταιριστικές Τράπεζες κατέχουν το 18% της Ευρωπαϊκής αγοράς ενώ οι εμπορικές τράπεζες (δημόσιες και ιδιωτικές) έχουν το 44%, οι αποταμιευτικές τράπεζες (ταμιευτήρια) το 23% και άλλα πιστωτικά ιδρύματα το 15%. Σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες οι συνεταιριστικές τράπεζες κατέχουν κυρίαρχη θέση στην Εθνική Τραπεζική Αγορά.

Στη Γαλλία η Credit Agricole έχει το 21% της τραπεζικής αγοράς. Η Credit Agricole είναι η 1^η Ευρωπαϊκή Τράπεζα και κατατάσσεται ως η 7^η τράπεζα παγκοσμίως από άποψη ενεργητικού.

⁶Βλ. σχετικά, Ιωάννης Αθαν. Γοργογιάννης, Συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρώπη – Μοντέλα οργάνωσης (Ειδικό αφιέρωμα στις Συνεταιριστικές Τράπεζες), Αθήνα, 1996, σελ.52

«Οι Λαϊκές Τράπεζες (Banques Populaires), οι οποίες είναι καθαρά προσανατολισμένες στην χρηματοδότηση μικρών και μεσαίων μεταποιητικών και εμπορικών επιχειρήσεων και έχουν το 4% της Εθνικής Τραπεζικής Αγοράς, ενώ η Credit Mutuel (μια χαρακτηριστική συνεταιριστική τράπεζα του τύπου Raiffeisen) έχει το 6,9%.

Στη Γερμανία η BVR (National Federation of Cooperative Banking organizations of the Raiffeisen type and Popular Banks) έχει το 21% της εθνικής τραπεζικής αγοράς. Στην Αυστρία οι Συνεταιριστικές Τράπεζες τύπου Raiffeisen έχουν το 24% και οι Λαϊκές Τράπεζες το 6,5% της αγοράς. Στη Φιλανδία η Okobank έχει το 34,3% της αγοράς, η Rabobank το 25% και στην Ιταλία ο Συνεταιριστικός τομέας έχει το 7,1% της αγοράς. Στην Κύπρο οι Συνεταιριστικές Τράπεζες έχουν 35% της τοπικής τραπεζικής αγοράς, στη Πολωνία 7,2%, στην Ουγγαρία 6,7%, στην Ισπανία 7,2%, στη Ρουμανία 6%, στη Σουηδία 2% και στην Αγγλία 2%.»⁷

Η κύρια αιτία της εντυπωσιακής παρουσίας είναι η πρόσφατη αξιοποίηση του μοντέλου του Universal Banking το οποίο σημαίνει ότι οι συνεταίροι αυτών των τραπεζών, είναι ταυτόχρονα και πελάτες, προέρχονται από όλη τη γκάμα των επαγγελματικών τάξεων. Στις Τράπεζες τύπου Raiffeisen υπάρχει ισχυρότερη συμμετοχή των αγροτών και των μισθωτών ενώ στις τράπεζες τύπου Schulze-Delitzsch υπερέχουν οι μικροί βιομήχανοι, έμποροι και επαγγελματίες.

Για να γίνει ακόμα πιο κατανοητός ο ρόλος των Συνεταιριστικών Τραπεζών στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να αναλυθεί και η δομή του Συνεταιριστικού Τραπεζικού Συστήματος για να παρακολουθήσουμε τι μέσα και ποιους σκοπούς εξυπηρετούσαν οι Τράπεζες αυτές. Η συνεταιριστική πίστη, είναι κατ'εξοχήν αποκεντρωτικός θεσμός, αναπτύχθηκε σε εθνικό επίπεδο μέσω ενός δικτύου τοπικών πιστωτικών συνεταιρισμών καλύπτοντας το σύνολο της επικράτειας κάθε επί μέρους χώρας. Προοδευτικά, η πίεση του ανταγωνισμού για καλλίτερες υπηρεσίες σε χαμηλότερο κόστος και η ανάγκη για ορθολογικότερη οργάνωση των εργασιών οδήγησε τους τοπικούς πιστωτικούς συνεταιρισμούς στη δημιουργία συντονιστικών μονάδων και μονάδων ελέγχου σε περιφερειακό επίπεδο και τελικά στην ίδρυση κεντρικών συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων σε εθνικό επίπεδο.

Η αποκεντρωμένη (bottom-up) μορφή ανάπτυξης είναι το χαρακτηριστικό μονοπάτι της συνεταιριστικής πίστης που τη διαφοροποιεί από τη μορφή ανάπτυξης των εμπορικών τραπεζών, η οποία αρχίζει από μια κεντρική μονάδα και επεκτείνεται γεωγραφικά μέσω ενός δικτύου υποκαταστημάτων και αποσκοπεί μόνο στη δημιουργία κερδών.

Η λειτουργία των συνεταιριστικών τραπεζών είτε σε τρία επίπεδα (τοπικό, περιφερειακό και εθνικό) ή σε δύο επίπεδα (περιφερειακό και εθνικό) συμπληρώνεται με την ύπαρξη σε όλα τα επίπεδα οικονομικών και διοικητικών μονάδων που ελέγχουν τις συνεταιριστικές τράπεζες και προωθούν τα ενδιαφέροντά τους. Πρέπει να σημειωθεί ότι η λειτουργία σε τρία ή δύο επίπεδα και ο διττός χαρακτήρας του συστήματος είναι τα διακριτικά χαρακτηριστικά του συστήματος είναι τα διακριτικά χαρακτηριστικά των συνεταιριστικών τραπεζών.

Η δομή αυτή επιβεβαιώνει τη συνοχή του συστήματος. Διατηρεί την αυτονομία της βάσης, ενώ ταυτόχρονα διευκολύνει την επίβλεψη και το συντονισμό που είναι απαραίτητα στοιχεία για τη λειτουργία ενός σύγχρονου τραπεζικού ομίλου.

⁷ Βλ. σχετικά, Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση XXIII, Το Συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα – Μέρος Α' & Β', Αθήνα, 1995, σελ.6

Στην πραγματικότητα ένα τέτοιο σύστημα συνδυάζει τα πλεονεκτήματα των μονάδων μικρής κλίμακας με αυτά των μεγάλων οργανισμών.

Η πυραμιδική δομή έχει την προέλευσή της στην περίφημη αρχή της επικουρικότητας. Η αρχή αυτή δίνει συνέχεια και αποτελεσματικότητα σε ένα ομοσπονδιακό οργανισμό ο οποίος κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων επιβεβαιώνει τις θεμελιακές αρχές της βασικής ομάδας όσο αναφορά τους κανόνες κοινής ευθύνης και συναίνεσης. Με τον τρόπο αυτό, τα ανώτερα κλιμάκια είναι απλή επέκταση της μονάδας βάσης και αυξάνεται η αποτελεσματικότητα του συνολικού οργανισμού αφού προβλήματα μεταβιβάζονται στο υψηλότερο επίπεδο. Η προσήλωση της οργάνωσης των συνεταιριστικών τραπεζών στην αρχή της επικουρικότητας είναι μια σπουδαία πηγή πλεονεκτημάτων για όλο το σύστημα.

Η γενική τοποθέτηση είναι ότι οι Ευρωπαϊκές Συνεταιριστικές Τράπεζες χαρακτηρίζονται από την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών, την ευελιξία στην προσαρμογή των μεταβαλλόμενων συνθηκών, τη σταθερότητα της δομής και την αδιαμφισβήτητη συμβολή στην περιφερειακή ανάπτυξη. Οργανωμένες σε δίκτυα περιφερειακών ή εθνικών τραπεζών σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες περιλαμβάνονται σήμερα μεταξύ των μεγάλων τραπεζών σε διεθνές επίπεδο. Η ανάπτυξη των Συνεταιριστικών Τραπεζών στις διάφορες χώρες παρουσίασε πολλές ομοιότητες αν και η κύρια περίοδος ανάπτυξής τους ήταν διαφορετική.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του αναπτυξιακού τους μοντέλου ήταν:

- η ίδρυσή τους με τη μορφή ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων. Αυτό διασφάλισε από την αρχή έναν ενδιάμεσο ρόλο στη διανομή των πιστώσεων κάτω από προδιαγραμμένους όρους με τις δημόσιες αρχές και τους προσέφερε μια μεγάλη οικονομική βάση
- την επέκταση των κύκλων αλληλεγγύης από το τοπικό στο περιφερειακό επίπεδο, η οποία ακολούθησε πολύ στενά την ανάπτυξη των τραπεζικών εργασιών
- την αυξανόμενη φερεγγυότητα αλλά και τη συνθετότητα των αναγκών των συνεταίρων-μελών, η οποία κατέληξε στο σχηματισμό μιας εταιρικής στρατηγικής σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Οι τοπικές Συνεταιριστικές Τράπεζες σε όλη την Ευρώπη διατηρούν τη διοικητική τους αυτονομία. Πάντως, είναι δυνατό να μην είναι ατομικά δεκτές ως πιστωτικά ιδρύματα. Σε αυτές τις περιπτώσεις είναι θεσμοθετημένες σε επίσημους αναγνωρισμένους περιφερειακούς τραπεζικούς ομίλους ή αντλούν πλεονεκτήματα από την ομοσπονδιακή οργάνωση της οποίας πρέπει να είναι μέλη, με βάση την αρχή του συνεταιρισμού. Σύμφωνα, με την αρχή του συνεταιρισμού ο τραπεζικός έλεγχος και οι κανόνες εποπτείας δεν εφαρμόζονται σε ατομικό (τοπικό) επίπεδο. Όλα τα μέλη της οργάνωσης αναλαμβάνουν το καθήκον να λειτουργούν ως όμιλος για όλες τις απαιτήσεις και η κεντρική μονάδα να εγγυάται συνολικά όλες τις υποχρεώσεις των τοπικών συνεταιρισμών, οι οποίοι υποχρεούνται να είναι μέλη του ομίλου (Rabobank System).

Έτσι, σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, η εθνική τραπεζική νομοθεσία, πλήρως προσαρμοσμένη στις κατευθυντήριες οδηγίες της Κοινότητας, καθόρισε την ταυτότητα και νομοθέτησε τα συνεταιριστικά πιστωτικά δίκτυα, αναθέτοντας στα κεντρικά τους όργανα τις λειτουργίες επίβλεψης και ελέγχου. Φυσικά, η αρμόδια εθνική αρχή στην οποία υπάγονται όλα τα πιστωτικά ιδρύματα μιας χώρας διατηρεί την πλήρη εποπτεία και τον έλεγχο. Η λειτουργία των Συνεταιριστικών Τραπεζών με μορφή δικτύου έχει διατηρήσει και ενισχύσει τα συνεταιριστικά χαρακτηριστικά. Το δίκτυο, καθοδηγούμενο από τη βασικά συνεταιριστική αρχή της αλληλεγγύης ενδυναμώνει τις στενές σχέσεις του με την πελατεία και προβάλλει την άμεση συμμετοχή του στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη διασφαλίζοντας συνέχεια και

συνέπεια στην πολιτική του ομίλου. Αν και οι Συνεταιριστικές Τράπεζες σήμερα είναι μεγάλες Τράπεζες γενικών τραπεζικών εργασιών και ιδιαίτερα στη Νότια Ευρώπη, τα αρχικά βασικά χαρακτηριστικά τους είτε ως τράπεζες αγροτών και των συνεταιρισμών τους ή ως τράπεζες επαγγελματιών, μικρών εμπόρων (Λαϊκές Τράπεζες) ή τέλος ως τράπεζες νοικοκυριών και τοπικής αυτοδιοίκησης σε αστικές και ημι-αστικές περιοχές.

Ένα χαρακτηριστικό συνεταιριστικών τραπεζών το οποίο αντανακλάται στους Ισολογισμούς τους είναι το γεγονός ότι η σχέση χορηγήσεων προς καταθέσεις της ιδιωτικής τους πελατείας είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή των εμπορικών τραπεζών. Ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας αποδεικνύει την εσωτερική αλληλεγγύη, γεγονός που διασφαλίζει την ισορροπία μεταξύ των αποδόσεων των αποταμιεύσεων και του κόστους χρηματοδοτήσεων έτσι ώστε κάθε αναπτυξιακή προσπάθεια να εστιάζει στις άμεσες ανάγκες των συνεταιριών. Αυτή η ιδιομορφία των συνεταιριστικών τραπεζών εξηγεί σε μεγάλη έκταση την τάση τους για εξειδίκευση, σε αντίθεση με τις εμπορικές τράπεζες. Οι Συνεταιριστικές Τράπεζες ικανοποιούν τις ανάγκες των συνεταιριών – πελατών και των επιχειρηματιών. Συνδέονται με την πελατεία τους με μεσομακροπρόθεσμες συναλλαγές ενώ οι εμπορικές τράπεζες εστιάζουν στην εταιρική πίστη δίνοντας ιδιαίτερο βάρος στα βραχυπρόθεσμα δάνεια τα οποία ικανοποιούν τις ταμειακές ανάγκες των επιχειρήσεων.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι από τον ρόλο των Συνεταιριστικών Τραπεζών απορρέουν τρία βασικά πλεονεκτήματα που τις χαρακτηρίζουν και τις διακρίνουν από τις εμπορικές τράπεζες.

«Αποτελεσματικότητα: οι πελάτες των συνεταιριστικών τραπεζών είναι συγχρόνως και ιδιοκτήτες. Οι εκλεγμένοι εκπρόσωποί τους σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα, διευθύνουν τις εργασίες τους με διαφάνεια, καθορίζουν τη στρατηγική τους και είναι κάτω από το διαρκή έλεγχο των συνεταιριών-ιδιοκτητών. Αυτή η δημοκρατική αρχή λειτουργίας υποχρεώνει μια συνεταιριστική τράπεζα να προσαρμόζεται συνεχώς στις ανάγκες των συνεταιριών-πελατών. Η παροχή πιστώσεων υπόκειται στην έγκριση των εκλεγμένων συμβούλων. Αυτοί είναι εξοικειωμένοι με την τοπική οικονομική πραγματικότητα και με τους δανειζόμενους προσωπικά. Έτσι, είναι ευκολότερο να εγκρίνουν ένα δάνειο, λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο την οικονομική κατάσταση του δανειζόμενου αλλά και τα προσωπικά του/της χαρακτηριστικά. Χρησιμοποιώντας, στη μεγαλύτερη έκταση τις τοπικές καταθέσεις για την ικανοποίηση της ζήτησης για δάνεια οι συνεταιριστικές τράπεζες επιτυγχάνουν βραχυπρόθεσμη ανακύκλωση των ταμειακών ροών σε τοπικό επίπεδο.

«Αλληλεγγύη και αμοιβαία ευθύνη: οι αρχές αυτές διακηρύσσονται μέσω της πολιτικής αύξησης των ιδίων κεφαλαίων του Συνεταιρισμού το οποίο ενισχύει την αλληλεγγύη και την κεφαλαιακή δομή χωρίς κόστος, σε αντίθεση με τις εμπορικές τράπεζες, όπου η αύξηση της καθαρής περιουσίας απαιτεί πολλές διαδικασίες και σημαντικές δαπάνες για την προσέλκυση επενδύτων. Οι αρχές της αλληλεγγύης και της αμοιβαίας ευθύνης κάνει τις συνεταιριστικές τράπεζες απαραίτητους παράγοντες οικονομικής δημοκρατίας. Σύμφωνα με τον πρώην Πρόεδρο της Γαλλίας Fr. Mitterand, ενεργούν στην αγορά σεβόμενες τους κανόνες της, αντιπροσωπεύουν τον ορθό συνδυασμό αποτελεσματικότητας και αλληλεγγύης και τοποθετούν την οικονομία στην υπηρεσία του ανθρώπου. Μέσω της συστηματικής εφαρμογής των κανόνων της αλληλεγγύης και της αμοιβαίας ευθύνης οι συνεταιριστικές τράπεζες απορροφούν συλλογικά τους πιστωτικούς κινδύνους και περιορίζουν τις δυσχέρειες στην αξιοποίηση τοπικών πόρων. Σε ανταπόδοση, επομένως, οι έλεγχοι από κατάλληλους επιθεωρητές είναι συστηματικοί και ιδιαίτερα αυστηροί σε όλο το δίκτυο.

Βασικός μοχλός για την άσκηση αποτελεσματικής τοπικής και περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής: Το κεφάλαιο κάθε τοπικής Συνεταιριστικής Τράπεζας είναι στα χέρια των συνεταίρων – πελατών της και αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα των τοπικών αποταμιεύσεων. Η δραστηριότητά της δεν μπορεί να μεταφέρεται σε άλλο μέρος. Οι αποταμιεύσεις χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τις αποφάσεις που λαμβάνουν οι τοπικοί διευθυντές που αντιπροσωπεύουν τους ιδιοκτήτες – συνεταίρους σχεδόν αποκλειστικά για την χρηματοδότηση τοπικών και περιφερειακών παραγωγικών δραστηριοτήτων. Οι εγκαταστάσεις, ο εξοπλισμός και το ενεργητικό μιας συνεταιριστικής τράπεζας ανήκει στους συνεταίρους της και αξιοποιείται σε τοπικό επίπεδο. Αντίθετα οι εμπορικές τράπεζες κατευθύνουν τις δραστηριότητές τους εκεί όπου βρίσκουν καλύτερες ευκαιρίες κέρδους και για τον λόγο αυτό συχνά μεταφέρουν τις αποταμιεύσεις (καταθέσεις) ή τη δραστηριότητά τους σε άλλα μέρη χωρίς ιδιαίτερη φροντίδα για τις ανάγκες της τοπικής κοινότητας.»⁸

Τάσεις και προοπτικές

Στη δεκαετία του '80 η συνεταιριστική πίστη στο σύνολο σχεδόν της Ευρώπης χαρακτηρίστηκε από δύο κύριες τάσεις.

- επέκταση των δραστηριοτήτων των συνεταιριστικών τραπεζών με πολλές σύγχρονες τεχνικές για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις και μια εντοπωσιακή αύξηση του μεριδίου στις εθνικές αγορές της πλειοψηφίας των Ευρωπαϊκών χωρών,
- σημαντικές απώλειες ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων/εννοιών (μονοπώλιο ορισμένων δραστηριοτήτων, φορολογικές εξαιρέσεις, επιδοτήσεις).

Σε ότι αφορά στην Ενιαία Ευρωπαϊκή αγορά αυτή περιλαμβάνει τις συνεταιριστικές τράπεζες και εφαρμόζει τους κοινοτικούς τραπεζικούς νόμους και τους κανόνες του ανταγωνισμού σε αυτές που όμως απολαμβάνουν μια ειδική μεταχείριση.

Έτσι:

- α) Η δεύτερη τραπεζική οδηγία χαλαρώνει τους όρους για την ανάληψη τραπεζικών εργασιών και περιορίζει το κόστος παροχής αδειών στις συνεταιριστικές τράπεζες στην ενιαία αγορά.
- β) Η οδηγία που αφορά στα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα περιλαμβάνει ευνοϊκές-μεταβατικές προβλέψεις.
- γ) Η οδηγία για την εγγύηση καταθέσεων λαμβάνει υπόψη τα καλά δοκιμασμένα συστήματα που αναπτύχθηκαν από τις συνεταιριστικές τράπεζες στις αντίστοιχες χώρες.

Η διαφορετική μεταχείριση των συνεταιριστικών τραπεζών δεν είναι επαρκής για την προστασία τους ως πιστωτικά ιδρύματα σε μια ενωμένη ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά. Ο νέος πολυτομεακός ευρωπαϊκός χώρος που δημιουργήθηκε με την συνθήκη του Maastricht με την τάση του για οικονομική ενοποίηση, δημιουργεί ένα περισσότερο αβέβαιο και τρωτό οικονομικό περιβάλλον.

Έτσι η μόνη αποζημίωση για την απώλεια της ευνοϊκής μεταχείρισης και των μειωμένων κινδύνων του παρελθόντος φαίνεται να είναι η τάση ενοποίησης πολλών μικρών συνεταιριστικών μονάδων σε μεγαλύτερες ομάδες τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό περιβάλλον.

⁸ Βλ. σχετικά, Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση XXIII, Το Συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα – Μέρος Α' & Β', Αθήνα, 1995, σελ.10-12

Πράγματι, υπάρχει τελευταία μια εντύπωση ανάπτυξη των διαφόρων τύπων συνεργασίας σε Ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο. Με τη διεθνοποίηση και την απελευθέρωση της τραπεζικής αγοράς, ο μόνος δρόμος που παραμένει ανοιχτός για τις συνεταιριστικές τράπεζες είναι να αναζητήσουν μεγαλύτερη δύναμη με τη συγκέντρωση και τη πολυεθνική συνεργασία.

«Παραδείγματα συγκέντρωσης μπορεί να βρεθούν στη Γαλλία όπου η Credit Agricole περιορίζει τον αριθμό των μονάδων της από 89 σε περίπου 50. Σε διεθνές επίπεδο το Unico Banking Group ιδρύθηκε (1977) με μια πρωτοβουλία Γαλλίας, Γερμανίας, Ολλανδίας, Αυστρίας και Φιλανδίας για την προώθηση της διεθνούς αγοράς των αμοιβαίων κεφαλαίων και τον χειρισμό των διασυνοριακών πληρωμών. Υπάρχει ακόμα μια έντονη ανάπτυξη συμφωνιών διμερούς συνεργασίας ανάμεσα στις συνεταιριστικές τράπεζες διαφόρων ευρωπαϊκών χωρών».⁹

Πέρα από αυτό, η αύξηση της διακίνησης προσώπων μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση υποχρεώνει τις ευρωπαϊκές τράπεζες να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους και να υπηρετήσουν τους πελάτες τους πέρα των εθνικών συνόρων.

Συμπερασματικά, φαίνεται ότι οι συνεταιριστικοί τραπεζικοί όμιλοι είναι ανάγκη να αναπτύξουν πολλαπλούς τρόπους συνεργασίας και να ενδυναμώσουν τους δεσμούς τους. Η συνεργασία είναι η καταλληλότερη λύση από άποψη κόστους και συμβάλλει στην αποφυγή του έντονου ανταγωνισμού μεταξύ των συνεταιριστικών τραπεζών.¹⁰

Δύο αξιοπρόσεχτα παραδείγματα

Στη δεδομένη στιγμή σκόπιμο είναι να αναφέρουμε δύο αξιοπρόσεχτα και ενδεικτικά παραδείγματα, συνεταιριστικής πίστης που αναπτύχθηκαν στην Ευρώπη. Τα δύο αυτά παραδείγματα είναι η τράπεζα της Ισπανίας, το Ισπανικό Συνεταιριστικό Τραπεζικό Group και η τράπεζα της Ολλανδίας (Rabobank). Παρακάτω θα αναλυθούν όσο το δυνατό καλύτερα τα στοιχεία και η δομή αυτών των τραπεζών, ώστε να γίνει κατανοητή η ιδιοσυγκρασία και η νοοτροπία της Ευρώπης, αναφορικά με τις Συνεταιριστικές Τράπεζες.

Ισπανία

Οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί οι οποίοι κατήγγειλαν την υπάρχουσα από το 1984 Συμφωνία Σύνδεσης με την Τράπεζα της Αγροτικής Πίστης και κατά συνέπεια, αποχώρησαν από το group των Συνδέσμων Αγροτικών Ταμείων. Έτσι, δημιούργησαν, αναγκαστικά, μια μορφή συνεργασίας για να προωθήσουν το επαγγελματικό management, να ενισχύσουν τους εσωτερικούς ελέγχους και να πετύχουν προσβάσεις σε νέες αγορές, προϊόντα και υπηρεσίες με ευνοϊκές συνθήκες στα κόστη, στην αποδοτικότητα και στην ποιότητα των υπηρεσιών.

«Ως συνέπεια της συνεργασίας αυτής, το 1989, 24 Αγροτικά Ταμεία και η DG Bank ίδρυσαν της Ισπανική Συνεταιριστική Τράπεζα (BCE), η οποία άρχισε να λειτουργεί τον Ιούλιο του 1990 με κεφάλαιο 3 δις pts, από το οποίο το 85% ανήκει στα Αγροτικά Ταμεία και το 15% στη DG Bank. Στη συνέχεια ο συνεταιριστικός όμιλος οργανώθηκε και σήμερα περιλαμβάνει, μια σειρά από οργανισμούς, όπως:

⁹ Βλ. σχετικά, Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση XXIII, Το Συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα –Μέρος Α' & Β', Αθήνα, 1995, σελ.13

¹⁰ σχετικά, Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση XXIII, Το Συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα –Μέρος Α', Αθήνα, 1995, σελ.93-95

α) Ο Ισπανικός Σύνδεσμος Πιστωτικών Συνεταιρισμών, που χρησιμεύει ως θεσμικό πλαίσιο για το νέο συνεταιριστικό τραπεζικό όμιλο και ο οποίος είναι ανοικτός σε όλους τους ισπανικούς συνεταιριστικούς, πιστωτικούς συνεταιρισμούς.

β) Η BCE (Ισπανική Συνεταιριστική Τράπεζα) που ιδρύθηκε ως Κεντρικό Τραπεζικό Ταμείο του ομίλου αυτού, για να ενθαρρύνει τον εκσυγχρονισμό των ισπανικών πιστωτικών συνεταιρισμών.

γ) Η Αγροτική Υπηρεσία Πληροφορικής, μια εταιρεία υπηρεσιών υπεύθυνη για την υποστήριξη του ομίλου σε όλες τις υπηρεσίες πληροφορικής τεχνολογίας και επεξεργασίας δεδομένων.

δ) Η RGA, μια ασφαλιστική εταιρεία υπεύθυνη για κάθε ασφαλιστικό πρόβλημα που εμφανίζεται στον Ισπανικό Σύνδεσμο Πιστωτικών Συνεταιρισμών.

Σημαντικό ρόλο έχουν και τα τοπικά ταμεία, τα οποία είναι συνεταιριστικές εταιρείες μεταβλητού κεφαλαίου και περιορισμένης ευθύνης, που έχουν ως σκοπό την ικανοποίηση των χρηματοοικονομικών αναγκών των μελών τους ή και των τρίτων, ασκώντας όλες τις τραπεζικές λειτουργίες ενός πλήρους πιστωτικού ιδρύματος. Ως πιστωτικά ιδρύματα, υπόκεινται στις γενικές ρυθμίσεις που εφαρμόζονται στα πιστωτικά ιδρύματα. Επικουρικά, εφαρμόζεται και ο Νόμος 3/1987, δηλαδή ο νόμος περί Συνεταιρισμών. Η ίδρυσή τους απαιτεί προηγούμενη άδεια από τον Υπουργό Οικονομίας, καθώς και η καταχώρησή τους και στο Ειδικό Μητρώο της Τράπεζας της Ισπανίας». ¹¹ Για την ίδρυση του τοπικού ταμείου απαιτείται η ύπαρξη ελάχιστου συνεταιριστικού κεφαλαίου, που ορίζεται με βάση τη γεωγραφική έκταση και τον αριθμό των κατοίκων της περιοχής, στην οποία το Ίδρυμα προτίθεται να ασκήσει τη δραστηριότητά του. Κάθε συνεταίρος, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, οφείλει να κατέχει ένα τουλάχιστον συνεταιριστικό μερίδιο, ονομαστική αξία του οποίου δεν μπορεί, εκ του νόμου να υπερβαίνει ένα συγκεκριμένο ποσό. Το καταστατικό καθορίζει την αξία των μεριδίων, καθώς και τον ελάχιστο αριθμό μεριδίων που οφείλει να κατέχει κάθε συνεταίρος, ανάλογα με τη νομική του φύση και την δραστηριότητά του. Το συνολικό ποσό ανά συνεταίρο δεν μπορεί να ξεπερνά το 20% του συνεταιριστικού κεφαλαίου, όταν πρόκειται για νομικό πρόσωπο και το 2,5% όταν πρόκειται για φυσικό πρόσωπο.

Σε καμία περίπτωση τα νομικά πρόσωπα που δεν έχουν τη μορφή συνεταιριστικής εταιρείας δεν μπορούν να κατέχουν συνολικά περισσότερο από το 50% του συνεταιριστικού κεφαλαίου. Η ευθύνη των συνεταίρων περιορίζεται στην αξία των μεριδίων τους.

Μέχρι το 1989, οι συναλλαγές πραγματοποιούνταν μόνο από τα μέλη του πιστωτικού συνεταιρισμού, αφού τα ιδρύματα αυτά, έπρεπε να λειτουργούν με βάση το συνεταιριστικό χαρακτήρα τους, προσανατολισμένα και περιορισμένα στην εξυπηρέτηση αγροτικών συνεταιρισμών και των μελών τους. Οι πελάτες που δεν ήταν μέλη, μπορούσαν να πραγματοποιούν συναλλαγές (καταθέσεις), δεν μπορούσαν, όμως, να έχουν πρόσβαση σε δανεισμό. Εξάλλου, μέχρι πρόσφατα, αυτά τα πιστωτικά ιδρύματα, δεν επιτρέπεται να πραγματοποιούν όλες τις μορφές συναλλαγών των ιδιωτικών τραπεζών και ταμειωτηρίων. Από το 1989, όμως, τους παραχωρήθηκε η ίδια μεταχείριση με τα άλλα πιστωτικά ιδρύματα και μπορούν, πλέον, να πραγματοποιούν κάθε συναλλαγή με τα μέλη, αλλά και με τα μη μέλη.

Παραμένει, βέβαια, ένας περιορισμός! Ότι, σε κάθε περίπτωση, ο συνολικός όγκος συναλλαγών “βάσης ενεργητικού” με τρίτους δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% των

¹¹ Βλ. σχετικά, Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση XXIII, Το Συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα – Μέρος Α’&Β’, Αθήνα, 1995, σελ.208-209

συνολικών πόρων του συνεταιριστικού πιστωτικού ιδρύματος. Στο ποσοστό αυτό, δεν περιλαμβάνονται συναλλαγές με μέλη συνεταιρισμούς – συνεταιίρους και διαθέσιμα τοποθετημένα στη διαπραγματευτική αγορά ή σε τίτλους, για την κάλυψη του απαιτούμενου θεσπισμένου τρέχοντος δείκτη τοποθέτησης.

Όσον αφορά τώρα, τα διοικητικά όργανα, το Διοικητικό Συμβούλιο εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση. Αποτελείται από 3 τουλάχιστον μέλη και το καταστατικό μπορεί να προβλέπει μερική ανανέωση των μελών. Η διάρκεια εντολής ορίζεται μεταξύ 2 και 4 ετών. Το Διοικητικό Συμβούλιο ορίζει ένα τουλάχιστον Γενικό Διευθυντή, που είναι επιφορτισμένος με την καθημερινή διαχείριση του πιστωτικού συνεταιρισμού και την εκτέλεση των αποφάσεων γενικής πολιτικής που λαμβάνονται από τη Γενική Συνέλευση και το Διοικητικό Συμβούλιο, στη Γενική Συνέλευση κάθε συνetaίρος έχει μια ψήφο. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει ότι ο αριθμός των ψήφων θα είναι ανάλογος με την εισφορά του συνetaίρου στο συνεταιριστικό κεφαλαίο, την αναπτυχθείσα με το πιστωτικό ίδρυμα δραστηριότητα ή τον αριθμό των μελών των συνεταιρισμών – συνetaίρων. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει επίσης 1 – 3 ελεγκτές που εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση και είναι επιφορτισμένοι με την άσκηση οικονομικού και διαχειριστικού ελέγχου. Πέραν, του εσωτερικού αυτού ελέγχου, ο πιστωτικός συνεταιρισμός υποβάλλει στο νόμιμο έλεγχο που προβλέπονται για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα του ετήσιους λογαριασμούς του.

Τα κέρδη της οικονομικής χρήσης διατίθενται για να καλύψουν απώλειες περασμένων ετών, εάν υπάρχουν και το υπόλοιπο διατίθεται ως εξής:

- α) 20% τουλάχιστον στα υποχρεωτικά αποθεματικά. Για τους νέους συνεταιρισμούς, στις 3 πρώτες χρήσεις, προβλέπεται η υποχρεωτική μεταφορά του 100% των κερδών στα υποχρεωτικά αποθεματικά με δυνατότητα παράτασης και για επόμενες χρήσεις, μέχρις ότου φθάσουν το ύψος του ελάχιστου αρχικού κεφαλαίου.
- β) 10% για δημιουργία ενός Κεφαλαίου Προώθησης και Ανάπτυξης.
- γ) Το υπόλοιπο κατανέμεται από τη Γενική Συνέλευση μεταξύ των συνetaίρων ως συνεταιριστικό μέρος (ristourne), βάσει ορισμένων κριτηρίων που ορίζονται στο καταστατικό και σε άλλα αποθεματικά. Το μέρος που δίνεται στους συνetaίρους δεν μπορεί να ξεπερνά το νόμιμο επιτόκιο επί του καταβεβλημένου συνολικά κεφαλαίου και των νομίμως υποχρεωτικών συσταθέντων αποθεματικών.

Αναφορικά με τον έλεγχο, όπως, όλα τα πιστωτικά ιδρύματα υπόκεινται στην Εποπτεία και στον Έλεγχο της Τράπεζας της Ισπανίας και του Υπουργείου Οικονομικών Υποθέσεων και Οικονομίας. Κεντρικά όργανα είναι ο Ισπανικός Σύνδεσμος Πιστωτικών Συνεταιρισμών και η Ισπανική Συνεταιριστική Τράπεζα. Ο Ισπανικός Σύνδεσμος Πιστωτικών Συνεταιρισμών, που σχηματίστηκε σχετικά πρόσφατα από 35 πιστωτικούς συνεταιρισμούς, συστήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 22 του Ισπανικού Συντάγματος, στις 26 Ιανουαρίου 1991. Αποτελεί τον πολιτικό οργανισμό του Ισπανικού Συνεταιριστικού Τραπεζικού Group. Ο βασικός σκοπός του είναι να χρησιμεύει ως εργαλείο συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ των συνδεδεμένων οργανισμών, συνεισφέροντας στην προώθηση της γενικής εμπιστοσύνης στους Πιστωτικούς Συνεταιρισμούς και τα Αγροτικά Ταμεία. Απώτερη προτεραιότητα του Σύνδεσμου είναι να σφυρηλατήσει δεσμούς ανάμεσα στα Συνδεδεμένα Ταμεία και τους οργανισμούς, που αποτελούν μέρος του Επιχειρηματικού Ομίλου και να συντονίσει τη συμμετοχή τους σε κάθε εταιρεία που θα προσχωρεί στον Όμιλο μελλοντικά, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης. Από τις κυριότερες υποχρεώσεις που επιβάλλει ο Σύνδεσμος στα συνδεδεμένα Ταμεία είναι η υποχρέωση αποφυγής επικαλύψεων, όσον αφορά τη γεωγραφική τους αρμοδιότητα και η υποχρέωση της αλληλεγγύης μεταξύ τους. Ωστόσο, τα συνδεδεμένα Ταμεία διατηρούν την ανεξαρτησία τους και την αυτονομία τους ως προς τη διαχείρισή

τους. Συνοπτικά, ο Σύνδεσμος ενεργεί ως κύριος μηχανισμός της πολιτικής του Ισπανικού Συνεταιριστικού Τραπεζικού Ομίλου διαχειριζόμενος τα Κεφάλαια Αφερεγγυότητας (κεφάλαια που χρησιμοποιούνται για να προληφθούν καταστάσεις αφερεγγυότητας ή νόμιμης κάλυψης ίδιων κεφαλαίων που θα μπορούσε να αντιμετωπίσει ο καθένας χωριστά, από τους συνδεδεμένους οργανισμούς) και Έλλειψης Ρευστότητας (κεφάλαια που χρησιμεύουν για την εγγύηση της χρηματικής ρευστότητας κάθε συνδεδεμένου πιστωτικού συνεταιρισμού) και καθορίζοντας οδηγίες για το συντονισμό και την αύξηση της συνοχής όλων των συνδεδεμένων Οργανισμών, διευκολύνοντας την ανάπτυξη τους και την αύξηση της αποδοτικότητάς τους. Ο βασικός στόχος του Συνδέσμου παραμένει πάντα να πείσει όλους τους Ισπανικούς Πιστωτικούς Συνεταιρισμούς να προσχωρήσουν σε αυτόν, συμμετέχοντας ταυτόχρονα σε όλες τις υπηρεσίες και εταιρείες του Ομίλου, δίνοντας έτσι, τη σταθερότητα και τη φερεγγυότητα που θα του επιτρέψει να προοδεύσει και να αναπτυχθεί σύμφωνα με τα πρότυπα που εφαρμόστηκαν από τις Ευρωπαϊκές Συνεταιριστικές Τράπεζες.

Η Ισπανική Συνεταιριστική Τράπεζα ιδρύθηκε στις 31 Ιουλίου 1990, με μετοχικό κεφάλαιο 3 δις pts. Το 85% του κεφαλαίου καταβλήθηκε από 24 Αγροτικά Ταμεία και Πιστωτικούς Συνεταιρισμούς και το υπόλοιπο 15% από τη Γερμανική Συνεταιριστική Τράπεζα DG Bank. Αμέσως μετά την ίδρυσή της και της έναρξη της λειτουργίας της, 5 επιπλέον πιστωτικοί συνεταιρισμοί προσχώρησαν στην Τράπεζα και τα μέλη της καλύπτουν το 70% του Ισπανικού Συνεταιριστικού Πιστωτικού Τομέα (εξαιρουμένης της Λαϊκής Εργατικής Τράπεζας του Mondragon). Η κύρια προτεραιότητά της, μετά την ίδρυσή της, ήταν να αναλάβει, για λογαριασμό των Ταμείων, τη συμπλήρωση του φάσματος των υπηρεσιών, των προσφερόμενων από αυτά, καθώς πολλές από τις υπηρεσίες αυτές προσφέρονταν από χρηματοδοτικούς οργανισμούς εκτός του τομέα. Προσφέροντας τις υπηρεσίες αυτές, η Τράπεζα επέτρεψε στα Ταμεία να πετύχουν σημαντικές αποταμιεύσεις και να απελευθερώσουν περισσότερα από 50 δις καταθέσεων που παρέμεναν δεσμευμένες, ως εγγυήσεις, για την προσφορά υπηρεσιών σε άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα με επιτόκια πολύ κατώτερα της αγοράς. Η Τράπεζα έχει ανοίξει γραφείο αντιπροσώπευσης στη Γενεύη, καθώς και γραφείο στην έδρα της DG Bank στη Φρανκφούρτη. Το τμήμα εξωτερικών σχέσεων της Τράπεζας που έχει την άμεση υποστήριξη και την διεθνή εμπειρία του εταίρου της DG Bank, λειτουργεί ως “εξουσιοδοτημένο ίδρυμα” από την Τράπεζα Ισπανίας για πράξεις συναλλάγματος για λογαριασμό ολόκληρου του συνεταιριστικού πιστωτικού τομέα. Προσφέρει, έτσι, ολοκληρωμένες υπηρεσίες στο πεδίο αυτό, όπως υπερπόντιες πληρωμές, αγορές και πωλήσεις συναλλάγματος μετρητοίς και προθεσμιακές, διακίνηση λογαριασμών και άλλες πολλές εργασίες. Η Υπηρεσία Αγορών Χρήματος και Κεφαλαίου δίνει στα Αγροτικά Ταμεία και τους πελάτες τους τη δυνατότητα πρόσβασης στο Χρηματιστήριο Αξιών, στις Αγορές Συναλλάγματος και Πιστοποιητικών καταθέσεων και τα εφοδιάζει, για τη διαχείριση των κινδύνων, με σειρά νέων παραγώγων προϊόντων, όπως SWAPS, ORTIONS, FRAS και FUTURES. Η Τράπεζα λειτουργεί επίσης ως Διαχειριστικό Ίδρυμα για το Κρατικό Χρέος. Τέλος, με την υπηρεσία “Μεγάλων Πελατών” η Τράπεζα δημιουργεί δεσμούς ανάμεσα στο Group των Αγροτικών Ταμείων και τις μεγάλες εταιρείες στον ευρύτερο τομέα διατροφής και τα δημόσια ή ιδιωτικά χρηματοδοτικά ιδρύματα. Έτσι, έχει κερδίσει περισσότερους από 30 μεγάλους πελάτες και πάνω από 100 μικρότερους πελάτες για τη διαχείριση των χαρτοφυλακίων τους. Η σημερινή κατάσταση της Τράπεζας, σύμφωνα με τα στοιχεία, πρέπει να πούμε ότι είναι σε πολύ καλό σημείο και η κατανομή των πιστώσεων της, εντείνεται κυρίως στα φυσικά πρόσωπα. Τέλος, τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα, πλήρωναν φόρο εταιρειών

26% επί του αποτελέσματος χρήσης, με τον ακόλουθο τρόπο: για συναλλαγές με μέλη, με 50% έκπτωση (που μείωνε το συντελεστή στο 13%) και για συναλλαγές με τρίτους, χωρίς εφαρμογή έκπτωσης. Επιπλέον, η πραγματοποίηση κερδών ή αυξήσεις ενεργητικού φορολογούνται με 35%. Από το 1990, όμως, η φορολογία έχει ως εξής: 26% στο αποτέλεσμα χρήσης που προκύπτει από συναλλαγές με μέλη και 35% στο παραμένον ενεργητικό ή αυξήσεις ενεργητικού. Ένας ενιαίος συντελεστής 25% επιβάλλεται στα εισοδήματα τόκων που πληρώνονται στα μέλη και τους πελάτες των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων.¹²

Ολλανδία

Οι αρχές του πιστωτικού συνεταιριστικού συστήματος στην Ολλανδία ανάγονται στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα. Την εποχή αυτή, άλλωστε, σε ολόκληρη την Ευρώπη, η κατάσταση της γεωργίας και της κτηνοτροφίας ήταν απελπιστική. Η μαζική εισαγωγή αγροτικών προϊόντων από τις ΗΠΑ οδηγούσε σε θεαματική πτώση τις τιμές των ευρωπαϊκών αγροτικών προϊόντων και η τεχνολογία που χρησιμοποιούσαν ήταν ξεπερασμένη. «Οι Ολλανδοί αγρότες δεν ήταν ικανοί να ανταγωνιστούν τις τιμές των εισαγόμενων προϊόντων. Η στροφή προς την κτηνοτροφία δεν έδωσε λύσεις, καθώς γρήγορα ο τομέας αυτός υπερκορέστηκε, με αποτέλεσμα την πτώση των τιμών των κρεατογαλακτοκομικών προϊόντων. Ο μόνος τρόπος καταπολέμησης της κρίσης στον αγροτικό τομέα ήταν η χρηματοδότηση της αναγκαίας αναδιάρθρωσης και ορθολογικοποίησης των παραγωγικών μεθόδων, γεγονός όμως που απαιτούσε εύκολη πρόσβαση των Ολλανδών αγροτών στο επίσημο τραπεζικό σύστημα της εποχής. Το υπάρχον, όμως, τραπεζικό σύστημα περιελάμβανε μόνο εμπορικές τράπεζες που χορηγούσαν, κατά κανόνα, μόνο βραχυπρόθεσμα δάνεια, μέχρι 3 μήνες, κυρίως σε εμπόρους και μεγάλους επιχειρηματίες. Έτσι, οι αγρότες, αποκλεισμένοι από το επίσημο τραπεζικό σύστημα, προσέφευγαν, για δανεισμό, σε πλανόδιους εμπόρους και καταστηματάρχες, οι οποίοι όμως, συχνά, τους επιβάρυναν με υπέρογκα υψηλούς τόκους (τοκογλυφία). Αντιμέτωπη με τα προβλήματα αυτά, η Ολλανδική Κυβέρνηση αποφάσισε, το Σεπτέμβριο του 1886, να συστήσει μια συμβουλευτική επιτροπή για να μελετήσει τα προβλήματα της γεωργίας. Δυο χρόνια αργότερα η Επιτροπή επισήμανε την ανάγκη δημιουργίας ενός σωστά οργανωμένου πιστωτικού συστήματος, κυρίως επικεντρωμένου προς τη γεωργία και τη χορήγηση σε αυτή μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης.»¹³ Λαμβάνοντας υπόψη το πιστωτικό συνεταιριστικό σύστημα που είχε εμφανιστεί στη Γερμανία, με πρωτοπόρους τους Raiffeisen και Schulze – Delitzsch, η Επιτροπή κατέληξε στη διαπίστωση ότι η ευθύνη της λειτουργίας ενός τέτοιου πιστωτικού συστήματος έπρεπε να περιέλθει στους ίδιους τους ενδιαφερόμενους – χρήστες, και για το σκοπό αυτό, πρότεινε, δοκιμαστικά, το 1888, τη λειτουργία ενός πιστωτικού συνεταιρισμού κατά το πρότυπο των αρχών Raiffeisen.

Τελικά, ο πρώτος Ολλανδικός πιστωτικός συνεταιρισμός ιδρύθηκε το 1895 και ο αριθμός τους αυξήθηκε γρήγορα, καθώς ενθαρρύνθηκαν και από την ίδρυση, το 1896, Ένωση Ολλανδών Αγροτών. Έτσι, με την ενθάρρυνση προοδευτικών οργανώσεων κληρικών και αγροτών, άρχισαν να εμφανίζονται, σε ολόκληρη τη χώρα, μικρές τοπικές τράπεζες, ως αποτέλεσμα, κυρίως, τοπικών πρωτοβουλιών

¹² Βλ. σχετικά, Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση XXIII, Το Συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα – Μέρος Α' & Β', Αθήνα, 1995, σελ.2224-227

¹³ Βλ. σχετικά, Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση XXIII, Το Συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα – Μέρος Α', Αθήνα, 1995, σελ.142-143

ευσυνείδητων προσώπων, που είχαν υψηλές θέσεις στην τοπική εκκλησία. Καθώς, δεν υπήρχε κυβερνητική υποστήριξη, το μόνο κεφάλαιο βάσης που διέθεταν ήταν η ευθύνη των μελών τους και η εγγύηση για το δανεισμό τους. Η θεαματική εμφάνιση τοπικών αγροτικών συνεταιριστικών τραπεζών οδήγησε, σχετικά νωρίς, το 1898, στην ίδρυση δύο κεντρικών τραπεζών. Πρώτα, στην Ουτρέχτη, ιδρύθηκε η Cooperative Association of Raiffeisen Banks and Agricultural Associations, η οποία από το 1903 έγινε γνωστή ως Co – operative Central Raiffeisen Bank, και αργότερα, (μέσα στο 1898), στο Αϊντχόβεν, η Co – operative Central Farmers' Credit Bank. Οι σημαντικότεροι λόγοι της εμφάνισης την περίοδο αυτή, των δύο κεντρικών συνεταιριστικών τραπεζών ήταν:

α) Η Co – operative Central Farmers' Credit Bank ήταν η κεντρική συνεταιριστική τράπεζα των τοπικών καθολικών συνεταιριστικών τραπεζών, ενώ εκείνη της Ουτρέχτης ήταν η κεντρική συνεταιριστική τράπεζα για τις τοπικές γενικές συνεταιριστικές τράπεζες. Αυτό εξηγεί και το γεγονός ότι περισσότερες από τις πρώτες τράπεζες λειτουργούσαν στο νότο της χώρας, ενώ στο βορρά συναντούσε κανείς περισσότερες τράπεζες, τύπου Raiffeisen.

β) Βασικές διαφορές ως προς τη νομική μορφή της οργάνωσης εντοπίζονται στο ότι η Κεντρική Επιτροπή της Ένωσης Ολλανδών αγροτών ήθελε τις τοπικές τράπεζες οργανωμένες ως συνεταιριστικές εταιρείες σύμφωνα με το Νόμο του 1876. Αντίθετα, η Επιτροπή για τις Τράπεζες Raiffeisen ήθελε τη λειτουργία τοπικών Τραπεζών σύμφωνα με τον Νόμο του 1855, δηλαδή ως αναγνωρισμένες ενώσεις, με το σκεπτικό ότι ο νόμος αυτός, προσέφερε μεγαλύτερες εγγυήσεις για την ηθική ανύψωση του αγροτικού πληθυσμού, που αποτελούσε βασική αρχή Raiffeisen και απαιτούσε λιγότερες διαδικασίες και μικρότερο κόστος για την ίδρυση τράπεζας.

γ) Η γεωγραφική απόσταση. Η κατάσταση των μεταφορικών μέσων και οι επικοινωνίες εκείνης της εποχής έκαναν τις αποστάσεις να φαίνονται μεγάλες και το γεγονός αυτό, σε μικρότερο βέβαια βαθμό, δικαιολογεί την ύπαρξη δύο κεντρικών συνεταιριστικών τραπεζών, στο βόρειο και νότιο τμήμα της χώρας. Οι κεντρικές αυτές συνεταιριστικές τράπεζες ενεργούσαν ως χρηματοοικονομικοί ενδιάμεσοι για τη διαχείριση των πλεοναζόντων κεφαλαίων.

Ύστερα από πάρα πολλά χρόνια και αρκετές διαδικασίες συγχωνεύσεων, παρεμβάσεων κυβερνητικών και μη και δημιουργία άλλων τραπεζών, φτάνουμε στο 1972 και στη συγχώνευση των δύο οργανώσεων. Σύμφωνα με την απόφαση της συγχώνευσης όλο το ενεργητικό και παθητικό των δύο μέχρι τότε κεντρικών συνεταιριστικών Τραπεζών μεταφέρθηκαν στη νέα κεντρική τράπεζα Co – operative Raiffeisen – Farmers' Credit Bank. Αργότερα, η τράπεζα αυτή μετονομάστηκε σε Central Rabobank – όνομα που σχηματίστηκε από τα πρώτα γράμματα της Raiffeisen Bank και τα δύο πρώτα γράμματα της Boerenleen Bank. Ακολουθώντας το παράδειγμα της, οι τοπικές τράπεζες άρχισαν να αυτοαποκαλούνται Rabobanks. Από το 1980, η κεντρική τράπεζα έγινε δημόσια γνωστή, στο εσωτερικό και το εξωτερικό, σαν Rabobank Nederland.

Το συνεταιριστικό πιστωτικό σύστημα στην Ολλανδία εκφράζεται μόνο με το group Rabobank και περιλαμβάνει δύο κύρια στοιχεία στον τρόπο που είναι οργανωμένο: τις τοπικές τράπεζες – μέλη και την κεντρική τράπεζα. Σύμφωνα, με τον Νόμο περί Εποπτείας του Πιστωτικού Συστήματος, οι Rabobanks είναι οι μόνες πιστωτικές οργανώσεις στην Ολλανδία που είναι οργανωμένες ως συνεταιριστικές τράπεζες. Με τον όρο αυτό, ο Νόμος σαφώς εννοεί τους πιστωτικούς εκείνους οργανισμούς συνεταιριστικής φύσης που είναι συνδεδεμένοι, συνεταιριστικά, σε ένα κεντρικό πιστωτικό όργανο. Έτσι, π.χ. η Friesland Bank είναι συνεταιριστικός οργανισμός αλλά δεν ανταποκρίνεται στο κριτήριο προσχώρησης σε ένα κεντρικό πιστωτικό

όργανο και, για το λόγο αυτό, τοποθετείται στις τράπεζες “πολλαπλών συναλλαγών”. Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτό το μοντέλο συνεταιριστικής οργάνωσης, το group Rabobank λειτουργεί με διάρθρωση δύο βαθμίδων. Στη βάση υπάρχουν οι τοπικές Rabobanks, ανεξάρτητες και αυτόνομες οντότητες, με δική τους υπευθυνότητα και δικά τους διοικητικά και εποπτικά συμβούλια. Δεν υπάρχουν περιφερειακές συνεταιριστικές τράπεζες, ούτε περιφερειακές ομοσπονδίες. Έτσι, οι τοπικές Rabobanks, προσχωρούν κατευθείαν στην κεντρική Rabobank Nederland και συνδέονται μεταξύ τους διαμέσου της κεντρικής αυτής τράπεζας, που αποτελεί το κεντρικό όργανο του group, με βάση την αρχή της συλλογικότητας.

Οι τοπικές τράπεζες είναι συνεταιριστικές εταιρείες περιορισμένης ευθύνης. Κάθε τοπική τράπεζα είναι ένωση προσώπων με κύριο σκοπό την εξυπηρέτηση των οικονομικών αναγκών των μελών της. Τα μέλη δεν κατέχουν συνεταιριστικά μερίδια και έτσι δεν έχουν κανένα δικαίωμα στα ίδια κεφάλαια της τράπεζας, καθώς αυτά σχηματίζονται αποκλειστικά από τα αποθεματικά. Αυτό, όμως, που χαρακτηρίζει τη συνεταιριστική τραπεζική πρακτική στην Ολλανδία είναι το γεγονός της ευθύνης του μέλους. Οι τοπικές Rabobanks λειτουργούν σήμερα με βάση τις διεθνώς αποδεκτές συνεταιριστικές αρχές τύπου Raiffeisen και εκτελούν όλες τις τραπεζικές δραστηριότητες στην καθορισμένη τοπική κοινότητα, όπου η κάθε μια λειτουργεί. Κυρίως, χορηγούν δάνεια, κάθε μορφής, σε αξιόπιστους επιχειρηματίες και ιδιώτες-πελάτες με τα χαμηλότερα δυνατά επιτόκια. Χρηματοδοτούν επίσης προγράμματα για την απόκτηση στέγης. Για την εξεύρεση των αναγκών, για τη χρηματοδότηση των δανείων, πόρων, οι τοπικές τράπεζες προσελκύουν αποταμιεύσεις και καταθέσεις από πελάτες-κατοίκους της τοπικής κοινότητας στα όρια της οποίας ασκούν τη λειτουργία τους. Οι Rabobanks είναι ελεύθερες στον τρόπο διεξαγωγής των εργασιών τους, πάντα, όμως, στα πλαίσια που καθορίζει η Κεντρική Rabobank, όπως απαιτεί η αρχή της συλλογικότητας. Για πιστώσεις, πέραν ενός ορισμένου ορίου, απαιτείται έγκριση από την Κεντρική Rabobank, εξαιτίας πιθανού συνεπαγόμενου κινδύνου. Κάθε τοπική Rabobank οφείλει να διαχειρίζεται συνετά τα κεφάλαιά της και να παρακολουθεί τη δική της οικονομική κατάσταση. Τα κέρδη διατίθενται για τη βελτίωση της οικονομικής τους βάσης με στόχο αφενός, τη διεύρυνση της ικανότητάς τους να δανείζονται από την Κεντρική Rabobank και να δανείζουν στους πελάτες τους και αφετέρου, τη μείωση της ευθύνης των μελών και των κινδύνων. Χωρίς τα απαραίτητα αποθεματικά οι τοπικές Rabobanks δε θα μπορούσαν να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους. αφού, δεν μπορούν να εκδίδουν μερίδια, και το μόνο μέσο για την αύξηση των ίδιων κεφαλαίων τους είναι η αποθεματοποίηση επαρκών κερδών. Σημαντικό είναι να αναφέρουμε, πως ένα μικρό, όμως, ποσοστό από τα κέρδη τους διατίθεται για κοινωνικούς σκοπούς.

«Κάθε τοπική Rabobank διοικείται από τρία σώματα:

- α) το Διοικητικό Συμβούλιο
- β) το Εποπτικό Συμβούλιο
- γ) την Ετήσια Γενική Συνέλευση

Η Κεντρική Rabobank είναι ανώνυμη συνεταιριστική εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, της οποίας το κεφάλαιο κατέχεται από τις τοπικές τράπεζες- μέλη, υπό μορφή συνεταιριστικών μεριδίων, ο αριθμός των οποίων, για κάθε μια από τις τοπικές Rabobanks, είναι ανάλογος του συνολικού ενεργητικού της. Η Rabobank Nederland είναι, κατά αυτόν τον τρόπο, μια θυγατρική εταιρεία και των 595 τοπικών Rabobanks. Η ευθύνη των τραπεζών – μελών είναι περιορισμένη. Μέρισμα πληρώνεται στα μερίδια από τα κέρδη, το ύψος του οποίου προσδιορίζεται από τη Γενική Συνέλευση, με πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου της Rabobank Nederland.

Ο σκοπός της Κεντρικής Τράπεζας Rabobank συνδέεται με το γεγονός ότι είναι μια συνεταιριστική εταιρεία και, για το λόγο αυτό, είναι παρεμφερής με αυτό των τραπεζών – μελών, δηλαδή την προώθηση των συμφερόντων των μελών της. Η Κεντρική Τράπεζα προσπαθεί να δώσει δομή και ουσία στον σκοπό αυτό: α) ενθαρρύνοντας την ίδρυση, τη διατήρηση και την ανάπτυξη των συνεταιριστικών τραπεζών, κυρίως για τη χρηματοδότηση των επαγγελματικών ή επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των μελών τους. β) διεξάγοντας τις τραπεζικές εργασίες στην ευρύτερη δυνατή κλίμακα και ιδιαιτέρως, ενεργώντας ως η Κεντρική Τράπεζα για τα μέλη της και δημιουργώντας ως τέτοια σχέσεις με αυτά. γ) συμφωνώντας δικαιώματα στο όνομα των μελών της και αναλαμβάνοντας υποχρεώσεις για λογαριασμό τους, ορίζοντας ότι τέτοιες δεσμεύσεις υποχρεώσεις έχουν τις ίδιες συνέπειες για όλα τα μέλη. δ) εκτελώντας πράξεις που μπορούν να θεωρηθούν ότι συμβάλλουν στους σκοπούς που αναφέρονται υπό τα στοιχεία α), β) και γ).

Στενά σχετιζόμενο με τους αυτούς, είναι το καθήκον να διασφαλίζει την αποδοχή και τη λήξη της σχέσης του μέλους, καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που πηγάζουν από την ιδιότητα αυτή. Μόνο οι συνεταιριστικές τράπεζες που ανταποκρίνονται στις σχετικές διατάξεις του καταστατικού της γίνονται δεκτές ως μέλη. Οι σημαντικότεροι όροι είναι ότι τα μέλη πρέπει να συμμορφώνονται με τους κανονισμούς και τις διατάξεις της Κεντρικής Τράπεζας, να δημιουργούν αποθεματικά μη διανεμόμενα στα μέλη και κατά τη διεξαγωγή των πιστωτικών τους δραστηριοτήτων να περιορίζουν τις εργασίες τους σε μια καθορισμένη γεωγραφική περιοχή.»¹⁴

Στην άσκηση της λειτουργίας για την προώθηση των συμφερόντων των τραπεζών – μελών, η Κεντρική Τράπεζα έχει τις εξής αρμοδιότητες:

α) Να εξασφαλίζει την ορθή διαχείριση και απόδοση για τα κεφάλαια, τα κατατεθειμένα από τα μέλη στην Κεντρική Τράπεζα.

β) Να καθορίζει τις οδηγίες γενικής πολιτικής για τα μέλη της, κυρίως αυτές που αφορούν τη ρευστότητα και τη φερεγγυότητα.

γ) Να παρέχει συμβουλές και καθοδήγηση στα μέλη για την ευρύτερη δυνατή κλίμακα των θεμάτων, ιδιαιτέρως για τη σύνταξη των ετήσιων προϋπολογισμών τους και για τον καθορισμό των επιτοκίων και των προμηθειών.

δ) Να εποπτεύει τη διεύθυνση και τη διοίκηση και να λαμβάνει μέτρα προς όφελός τους για το σκοπό αυτό.

ε) Να προστατεύει τα συμφέροντα της οργάνωσης στις σχέσεις με την Κυβέρνηση, τις επιχειρήσεις και το τραπεζικό επάγγελμα, γενικά.

στ) Να παρέχει ευρείας κλίμακας υπηρεσίες που αποσκοπούν στη συνέχεια και την ανάπτυξη των μελών.

Η Κεντρική Rabobank έχει πέντε διευθυντικά σώματα:

α) Την Γενική Συνέλευση, η οποία αποτελείται από εξουσιοδοτημένους εκπροσώπους όλων των τραπεζών – μελών και αποτελεί το ανώτατο όργανο εξουσίας στη δομή της συνεταιριστικής εταιρείας. Εκτελεί σχεδόν τα ίδια καθήκοντα με τη Γενική Συνέλευση των τραπεζών – μελών και οι βασικές της αρμοδιότητες που απορρέουν από το καταστατικό της Κεντρικής Rabobank, είναι: α) η Γενική Συνέλευση, β) η Κεντρική Συνέλευση των Αντιπροσώπων, γ) το Διοικητικό Συμβούλιο, δ) το Εποπτικό Συμβούλιο και ε) η Εκτελεστική Επιτροπή.

¹⁴ Βλ. σχετικά, Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση XXIII, Το Συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα- Μέρος Α' & Β', Αθήνα, 1995, σελ.158-160

Σήμερα η οργάνωση Rabobank αποτελείται από την Κεντρική Τράπεζα Rabobank Nederland και 595 περίπου τοπικές Rabobanks. Είναι η δεύτερη μεγαλύτερη τράπεζα της Ολλανδίας από άποψη ενεργητικού. Σε πολλούς τομείς, όμως, στην εσωτερική αγορά, είναι η πρώτη τράπεζα της χώρας με τα μεγαλύτερα μερίδια αγοράς:

- Πρώτη, από άποψη έκτασης και πυκνότητας δικτύου.
- Πρώτη στο χώρο του retail banking
- Πρώτη στον αγροτικό τομέα και στον των επιχειρήσεων.

Η Rabobank είναι η 12^η τράπεζα στην Ευρώπη, από πλευράς ενεργητικού και μεταξύ των πρώτων 40 τραπεζών του κόσμου. Με τις στρατηγικές της συμμαχίες με τις Lloyd's Bank στην Αγγλία, την DG Bank και τις περιφερειακές στη Γερμανία, το Credit Agricole στη Γαλλία, την Bankoropular στην Ισπανία, την CARIPLO ΣΤΗΝ Ιταλία και τη Raiffeisen Zentral Bank στην Αυστρία, οι πελάτες της έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες και τοπική γνώση σε ολόκληρη σχεδόν της Ευρώπης. Προσφέρει στη διεθνή πελατεία της μια πλήρη γκάμα τραπεζικών εργασιών, factoring, leasing, ασφαλιστικά προϊόντα, χρηματοδότηση μεγάλων επιχειρήσεων, δραστηριότητες στις χρηματοοικονομικές αγορές.

Συμπερασματικά, ως συνεταιριστική τράπεζα, η Rabobank έχει πλούσια ιστορία προσφοράς στους πελάτες της, γεγονός που οδήγησε γρήγορα στην εισαγωγή της έννοιας Allfinanz, δηλαδή παροχή ενός ολοκληρωμένου φάσματος υπηρεσιών, όπως δάνεια, αποταμίευση, ασφάλειες υπηρεσιών και επενδυτικές υπηρεσίες διαμέσου στρατηγικής συμμαχίας της Rabobank με την Robeco, τη μεγαλύτερη Ευρωπαϊκή εταιρεία επενδύσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η Συνεταιριστική πίστη στην Ελλάδα

Ιστορική εξέλιξη της συνεταιριστικής πίστης και αστικοί πιστωτικοί συνεταιρισμοί

«Μέχρι τη δημοσίευση και την ισχύ του Ελληνικού Τραπεζικού Νόμου τον Αύγουστο του 1992, η ανώνυμη τραπεζική εταιρεία αποτελούσε τον κυρίαρχο φορέα του τραπεζικού μας συστήματος και το μοναδικό νομικό τύπο πιστωτικού ιδρύματος. Έκτοτε όμως προβλέπεται και επιτρέπεται η σύσταση και λειτουργία των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων και στην Ελλάδα όπως στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε αρκετές άλλες τρίτες χώρες, μεταξύ των οποίων είναι η Κύπρος. Ωστόσο, η συνεταιριστική πίστη στη χώρα μας δεν ήταν ανύπαρκτη και εντελώς άγνωστη. Το 1900 ιδρύθηκε με Βασιλικό Διάταγμα και λειτούργησε αδιάκοπα ο Πιστωτικός Συνεταιρισμός Τεχνοεργατών Λαμίας που μετεξελίχθηκε σε συνεταιριστικό πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας, σύμφωνα με ρητή πρόβλεψη του Τραπεζικού Νόμου 2076/1992 για την ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων. Λίγα χρόνια νωρίτερα άρχισε να ισχύει ο Νόμος 1667/1986 για τους αστικούς συνεταιρισμούς και φυσικά για την ίδρυση και λειτουργία αστικών πιστωτικών συνεταιρισμών.»¹⁵ Αξιοσημείωτο είναι ότι κατά το χρόνο αυτό, της εισαγωγής του νέου θεσμικού πλαισίου για τους αμιγείς πιστωτικούς συνεταιρισμούς, λειτούργησαν ήδη άλλοι δύο φορείς συνεταιριστικής πίστης: ο Αναπτυξιακός και Πιστωτικός Συνεταιρισμός Νομού Ιωαννίνων, «Ο Στόχος» που είχε ιδρυθεί το 1979 με έδρα τα Ιωάννινα και ο Αναπτυξιακός Πιστωτικός Συνεταιρισμός Νομού Κορινθίας «Ο Ερμής» που είχε ιδρυθεί το 1984 με έδρα το Ευλόκαστρο. Το γεγονός ότι ο Τραπεζικός Νόμος συμπεριέλαβε στο πεδίο εφαρμογής του τους αμιγείς πιστωτικούς συνεταιρισμούς υπήρξε, πράγματι, το πιο σημαντικό βήμα για την αναβάθμιση, τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστης στην Ελλάδα. Αρκεί να σημειωθεί ότι ο Νόμος 2076/1992 αποτελεί μεταφορά και ενσωμάτωση των αρχών και κανόνων του Κοινοτικού τραπεζικού δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη. Μέσα στα επόμενα δύο περίπου χρόνια: πρώτον, καθορίστηκε το πλαίσιο των διατάξεων που διέπουν τώρα την ίδρυση, τη λειτουργία και την εποπτεία των πιστωτικών υπό τη μορφή αμιγών πιστωτικών συνεταιρισμών και δεύτερον, έλαβαν άδεια λειτουργίας οι Συνεταιριστικές Τράπεζες Λαμίας, Ιωαννίνων, Ηρακλείου, Πατρών, Χανίων και Δωδεκανήσου. Σήμερα, παρατηρείται η εκδήλωση σχετικού ενδιαφέροντος σε όλες σχεδόν τις πόλεις και τα χωριά της χώρας, ενώ αναμένεται η υποβολή και άλλων αιτήσεων στην Τράπεζα της Ελλάδος για τη χορήγηση αδειών σε πιστωτικούς συνεταιρισμούς προκειμένου αυτοί να λειτουργήσουν ως πιστωτικά ιδρύματα, δηλαδή ως Συνεταιριστικές Τράπεζες, σε τοπικό ή νομαρχιακό επίπεδο.

Κατά την τελευταία εικοσαετία οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί ή συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, χωρίς να διαφοροποιήσουν το θεσμικό τους υπόβαθρο και χωρίς να μεταβάλλουν τα κύρια οργανωτικά και λειτουργικά πλεονεκτήματα. Οι κυριότερες τάσεις και εξελίξεις που χαρακτηρίζουν τον τομέα της συνεταιριστικής πίστης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κατά συνέπεια και στην

¹⁵ Βλ. σχετικά, Γεώργιος Εμμ. Τραγάκης, *Συνεταιριστικές Τράπεζες στην Ελλάδα*, Αθήνα-Κομοτηνή, 1996, σελ.19

Ελλάδα τα τελευταία χρόνια είναι: πρώτον, η σημαντική διεύρυνση του πεδίου των δραστηριοτήτων των συνεταιριστικών τραπεζών σε πολλές σύγχρονες χρηματοοικονομικές τεχνικές για τη χρηματοδότηση των φορέων οικονομικής δραστηριότητας. Δεύτερον, η ανεπιφύλακτη υιοθέτηση του προτύπου της τράπεζας πολλαπλών συναλλαγών και η αύξηση του μεγέθους και της δομής των συνεταιριστικών πιστωτικών οργανισμών που επιτυγχάνεται κυρίως μέσω συγχωνεύσεων τοπικών και περιφερειακών τραπεζών. Οι μικρές μονάδες συμπύσσονται για να προκύψει συγκέντρωση πολλών φορέων παροχής υπηρεσιών συνεταιριστικής πίστης σε μεγαλύτερους ομίλους τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Τρίτον, με την πρόοδο που συντελείτε στη χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση και το άνοιγμα στον ανταγωνισμό όλων των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας παρατηρείται σημαντική απώλεια ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και προνομίων που είχαν σε αρκετές χώρες οι συνεταιριστικές τράπεζες, όπως π.χ. φορολογικές απαλλαγές, κρατικές ενισχύσεις, μονοπώλιο σε ορισμένες εργασίες κλπ.

Παράγοντες που καθυστέρησαν την ανάπτυξη της συνεταιριστικής πίστης στην Ελλάδα

«Από ιστορική άποψη η Ελλάδα, ακόμη και υποδουλωμένη, έδειξε τις αρετές του λαού της στο συνεταιριστικό ή συνεργατικό τομέα για την ανάπτυξη οικονομικών, αλλά και κοινωνικών και πολιτισμικών δραστηριοτήτων. Αρκεί να αναφέρουμε τους ναυτικούς συνεταιρισμούς (Υδρα, Σπέτσες, Ψαρά, Γαλαξείδι κ.α.), την Κοινή Συντροφία των Αμπελακίων και πολλά άλλα. Το πρότυπο της Αμπελακιώτικης Συντροφίας είχε πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τα «συνεταιριστικά χωριά» του Όουεν στην Αγγλία, με τα «φαλαγγεία» του Φουριέ στη Γαλλία, καθώς και με τα συνεταιριστικά μοντέλα του Raiffeisen και του Schulze-Delitzsch στη Γερμανία, πάνω στα οποία στηρίζονται όλες οι σύγχρονες μορφές συνεταιρισμών. Πράγματι, το αξιοθαύμαστο μοντέλο της Αμπελακιώτικης Συντροφίας προηγήθηκε χρονολογικά στην Ευρώπη και είναι λογικό να μελετήθηκε από τους πρωτεργάτες του σύγχρονου συνεταιριστικού κινήματος.

Σε σύγκριση με τις εμπορικές τράπεζες οι φορείς της συνεταιριστικής πίστης σε όλη τη διάρκεια της νεότερης Ελληνικής Πολιτείας αναγκάστηκαν να παραμείνουν στην αφάνεια, παρά το γεγονός ότι από το 1915 και μέχρι το 1986, υπήρξε ένα στοιχειώδες θεσμικό πλαίσιο και για τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς. Κατά την τριετία 1927-1929, κατά την οποία ανασυγκροτήθηκε εκ βάθρων το ελληνικό τραπεζικό σύστημα (ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος για την άσκηση του εκδοτικού προνομίου, της Αγροτικής Τράπεζας για την άσκηση της γεωργικής πίστεως, και αρκετών άλλων τραπεζών), δεν υπήρξαν ρυθμίσεις για τη συνεταιριστική πίστη.

Οποσδήποτε, η μεγάλη καθυστέρηση στη θεσμική θεμελίωση και στην ανάπτυξη των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα, ιδιαίτερα σε σύγκριση με την εντυπωσιακή εξέλιξή τους στην Ευρώπη, οφείλεται σε μια σειρά από παράγοντες, οι οποίοι συνδέονται στενά με την ιστορία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και έχουν άμεση σχέση με την άσκηση της ελεγχόμενης κρατικής γεωργικής πίστεως από την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος και, προπάντων, με τη μεγάλη κρατική παρέμβαση στην πιστωτική λειτουργία (διοικητικός καθορισμός των επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων, άμεσοι και έμμεσοι έλεγχοι στις χορηγήσεις δανείων και πιστώσεων, κ.λ.π.).

Εκτός από την έλλειψη σαφούς νομοθετικού πλαισίου και τον κρατικό παρεμβατισμό στην πιστωτική λειτουργία, υπάρχουν και άλλοι λόγοι που εξηγούν την καθυστέρηση στην ανάπτυξη του θεσμού της συνεταιριστικής πίστης στη χώρα

μας. Αρνητικές υπήρξαν και οι εμπειρίες από τη δραστηριοποίηση των αγροτικών συνεταιρισμών, που οδήγησαν σε υπερχρέωση και σε αδυναμία αποπληρωμής των οφειλών τους, το γεγονός αυτό επέφερε κλονισμό της εμπιστοσύνης πολλών σε ότι αφορά τις δυνατότητες που έχουν σήμερα οι φορείς της συνεταιριστικής πίστης να επιτύχουν με καθαρά ιδιωτικό – οικονομικά κριτήρια, εκεί όπου απέτυχαν συνολικά οι αγροτικοί συνεταιρισμοί.»¹⁶

Από τους πιστωτικούς συνεταιρισμούς στις συνεταιριστικές τράπεζες

Επιβάλλεται να τονιστεί ότι μετά την ισχύ του ν. 2076/1992 «Ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις» έχει εισαχθεί λειτουργικό κριτήριο βάσει του οποίου ο όρος «πιστωτικό ίδρυμα» χρησιμοποιείται ως συνώνυμο του όρου «τράπεζα», δεδομένου ότι από πλευράς δραστηριοτήτων και οι δύο έννοιες ουσιαστικά ταυτίζονται, παρά το γεγονός ότι αρκετές χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες του σχετικού καταλόγου του άρθρου 24 δεν προσιδιάζουν στη φύση των φορέων της συνεταιριστικής πίστης.

Σύμφωνα με το άρθρο 5, παρ. 1 του ίδιου Τραπεζικού Νόμου, «τα πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται να συσταθούν και να λειτουργούν μόνο με τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας και κατ'εξάιρεση με τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού του Ν.1667/1986 ». Προηγουμένως, ο Νόμος 5076/1931 «περί ανωνύμων εταιρειών και τραπεζών» όριζε ότι οι τράπεζες είναι οι επιχειρήσεις εκείνες, οι οποίες δέχονται κατ'επάγγελμα καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών και ότι αυτές έχουν τη δυνατότητα να συσταθούν και να λειτουργήσουν μόνο υπό τη μορφή ανώνυμης εταιρείας. Η Τράπεζα της Ελλάδος γνωμοδοτεί ότι, για τους σκοπούς που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της, τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν με τη μορφή πιστωτικών συνεταιρισμών του Ν. 1667/1986, επιτρέπεται να χρησιμοποιούν τον όρο «Τράπεζα», υπό την απαραίτητη προϋπόθεση της προσθήκης του όρου «Συνεταιριστική».

Με απλούστερη διατύπωση, τράπεζες κατά την κοινή αντίληψη είναι όχι μόνο οι ανώνυμες τραπεζικές εταιρείες όπως ίσχυε μέχρι τη ψήφιση του Νόμου 2076/1992, αλλά και οι συνεταιριστικές τράπεζες ή οι αναβαθμισθέντες αμιγείς πιστωτικοί συνεταιρισμοί του Νόμου 1667/1986, οι οποίοι εφόσον ιδρύονται σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της νεότερης τραπεζικής νομοθεσίας ως συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα περιορισμένης ευθύνης, μπορούν να χρησιμοποιούν τον όρο «Τράπεζα» ακόμη και αν δεν έχουν τη λέξη αυτή στην επίσημη επωνυμία τους. Εξάλλου, είναι σαφές ότι ο ισχύων Ελληνικός Τραπεζικός νόμος αναγνωρίζει δύο νομικές μορφές πιστωτικού ιδρύματος: α) την ανώνυμη τραπεζική εταιρεία και β) τις συνεταιριστικές τράπεζες περιορισμένης ευθύνης.

Είναι επίσης, σημαντικό να τονιστεί ότι η διαδικασία ιδρύσεως των δύο αυτών μορφών πιστωτικών ιδρυμάτων διαφέρει ουσιαστικά σε ό,τι αφορά το στάδιο που προηγείται της ίδρυσής τους. Κατά κανόνα, την αίτηση ίδρυσης συνεταιριστικής τράπεζας υποβάλλει ένας αστικός πιστωτικός συνεταιρισμός και όχι απλά μια ιδρυτική επιτροπή όπως στην περίπτωση συστάσεως μιας ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας. Στο προϊδρυντικό αυτό στάδιο ο πιστωτικός συνεταιρισμός δεν είναι, βέβαια, πιστωτικό ίδρυμα κατά την έννοια του ν. 2076/1992 και κατά συνέπεια δεν μπορεί να δέχεται καταθέσεις πριν χορηγηθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος η κατά νόμο άδεια ιδρύσεως και λειτουργίας.

¹⁶ Βλ. σχετικά, Γεώργιος Εμμ. Τραγάκης, Συνεταιριστικές Τράπεζες στην Ελλάδα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1996, σελ.39-40

Ωστόσο, ένας πιστωτικός συνεταιρισμός κατά το ποιο πάνω προϋδρυτικό στάδιο μπορεί να «παρέχει δάνεια, εγγυήσεις, ασφάλειες ή άλλες οικονομικές διευκολύνσεις στα μέλη του». Η Τράπεζα της Ελλάδος, ελλείψει ρητής νομοθετικής ρύθμισης, δέχεται ότι ένας πιστωτικός συνεταιρισμός που δεν έχει ακόμη λάβει άδεια ιδρύσεως και λειτουργίας συνεταιριστικής τράπεζας, μπορεί να χορηγεί δάνεια στους συνεταιίρους – μέλη του, υπό την προϋπόθεση ότι έχει συγκεντρώσει από αυτά το ήμισυ του απαιτούμενου αρχικού κεφαλαίου, για τα συνεταιριστικά πιστωτικά ιδρύματα με έδρα Νομό.

Υπενθυμίζεται, ομοίως, ότι μέχρι να δημοσιευθεί η εγκριτική απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος στο Τεύχος Α΄ της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, εποπτεύων τους αστικούς συνεταιρισμούς Υπουργός είναι, βάσει του ν. 1667/1986, ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας. Με την κατά νόμο σύσταση της συνεταιριστικής τράπεζας την εποπτεία αναλαμβάνει η Τράπεζα της Ελλάδος. Δεδομένου, όμως, του νομικού και πραγματικού γεγονότος ότι μια συνεταιριστική τράπεζα εξακολουθεί να είναι πιστωτικός συνεταιρισμός κατά την έννοια του Νόμου 1667/1986 και προπάντων σε ότι αφορά την οργάνωση και εσωτερική λειτουργία του κατά το καταστατικό του, υφίσταται εκ των πραγμάτων και συντρέχουσα αρμοδιότητα του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και της Τράπεζας της Ελλάδος σε αρκετά θέματα θεσμικού περιεχομένου.

Σύμφωνα με το άρθρο 18 του ν. 2076/1992 στην εν λόγω έννοια της εποπτείας της Τράπεζας της Ελλάδος περιλαμβάνονται ειδικότερα ο έλεγχος της φερεγγυότητας, της ρευστότητας, της κεφαλαιακής επάρκειας και της συγκεντρώσεως κινδύνων. Πρόσθετα, η Τράπεζα της Ελλάδος απαιτεί από κάθε πιστωτικό ίδρυμα που έχει λάβει άδεια ιδρύσεως και λειτουργίας στην Ελλάδα «να έχει καλή διοικητική και λογιστική οργάνωση και πρόσφορες διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου». Προς το σκοπό αυτό η Εποπτεύουσα Αρχή «δύναται να θέτει γενικά κριτήρια κα κανόνες».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Οι συνεταιριστικές Τράπεζες στην Ελλάδα

Το συνεταιριστικό πιστωτικό και τραπεζικό σύστημα στα πλαίσια του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος

Η εμφάνιση των πιστωτικών συνεταιρισμών σε τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα θέτει τις βάσεις πραγματοποίησης μιας σχεδιασμένης επέκτασης των συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων στις διάφορες περιοχές της ελληνικής επαρχίας. Μια τέτοια προσέγγιση δικαιολογείται από τον αποκεντρωμένο χαρακτήρα της συνεταιριστικής πίστης, το χαμηλό κόστος συγκέντρωσης των τοπικών αποταμιεύσεων, την ανακύκλωση των αποταμιεύσεων αυτών με τη μορφή πιστώσεων σε ποσοστό μέχρι 90% στο τοπικό παραγωγικό κύκλωμα και τη διασφάλιση υπηρεσιών πλήρως προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες ανάγκες των τοπικών οικονομιών.

Η συνεταιριστική πίστη συμβάλλει στην χρηματοδοτική στήριξη των τοπικών ΜΜΕ, οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στις αγορές – στόχους των τοπικών υποκαταστημάτων των εμπορικών τραπεζών και επομένως αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στην προσπάθεια κάλυψης των ιδιαίτερων χρηματοδοτικών αναγκών τους.

Οι εμπορικές τράπεζες είναι διστακτικές, μέχρι σήμερα, να χορηγήσουν ικανοποιητικές χαμηλού κόστους πιστώσεις στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις της περιφέρειας αφού τα τοπικά τους υποκαταστήματα παίζουν το ρόλο “θυρίδων καταθέσεων” αντί να υποστηρίζουν χρηματοπιστωτικά τις τοπικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Κατά συνέπεια, υπάρχει κενό επενδυτικής δραστηριότητας στην περιφέρεια και αύξηση της ανεργίας η οποία οδηγεί με τη σειρά της σε μετανάστευση του υγιούς ανθρώπινου δυναμικού στα μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα και καταστροφή της κοινωνικής συνοχής των ακριτικών περιοχών.

«Τα τοπικά συνεταιριστικά ιδρύματα μπορούν να λειτουργούν τόσο ως τράπεζες των ιδιωτών όσο και ως τράπεζες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

α) **Ως Τράπεζες Ιδιωτών** απευθύνονται στους συνεταιίρους-πελάτες στους οποίους προσφέρουν μία ευρεία κλίμακα αποταμιευτικών και ασφαλιστικών προϊόντων, την απλοποίηση των διαδικασιών και την ελαχιστοποίηση του κόστους. Μπορεί να εξειδικευτούν στην καταναλωτική και στεγαστική πίστη, προσφέροντας δάνεια χαμηλού κόστους αφού έχουν τη δυνατότητα να επιτύχουν μια ευρεία διασπορά του πιστωτικού κινδύνου, εξασφαλίζοντας έτσι κερδοφορία και ικανοποιητικές αποδόσεις. Ο συνεταιίρος-πελάτης γίνεται καθοριστικό σημείο αναφοράς σε απόλυτη συμφωνία με τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα του ιδρύματος. Η σχέση με αυτόν/αυτή απαιτεί μια διαφορετική προσέγγιση από εκείνη των εμπορικών τραπεζών.

β) **Ως Τράπεζες μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων**, απευθύνονται στις ΜΜΕ δημιουργώντας ένα ειδικό χρηματοπιστωτικό πλαίσιο για επαγγελματίες και μικρούς βιοτέχνες. Τα Συνεταιριστικά Πιστωτικά Ιδρύματα συνδέονται με το νέο θεσμό των Εταιριών Αμοιβαίων Εγγυήσεων σε περιφερειακό επίπεδο, προσφέροντας έτσι μια δόκιμη λύση στο σημαντικό πρόβλημα της χρηματοδοτικής υποστήριξης στις μικρές και μεσαίες τοπικές επιχειρηματικές μονάδες.»¹⁷

¹⁷ Βλ. σχετικά, Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση XXIII, Το Συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα- Μέρος Α', Αθήνα, 1995, σελ.243-244

Η εξασθένιση (από 01.07.93) και η αναμενόμενη κατάργηση του ευνοϊκού καθεστώτος της ΝΕ 197/78 θα έχει τις εξής συνέπειες:

- Τη δυσχέρεια των ΜΜΕ και των επαγγελματιών να προσπελάσουν το τραπεζικό σύστημα λόγω και της ανεπαρκούς ασφάλισης.
- Την απελευθέρωση των επιτοκίων για δάνεια από τα “ειδικά κεφάλαια” της 197/78 και την ως εκ τούτου επιβάρυνση των δανειζόμενων επιτοκίων με επιτόκια της αγοράς.
- Την κατάργηση των κρατικών εγγυήσεων και τη λειτουργία των Εταιρειών Αμοιβαίων Εγγυήσεων με ένα πρόσθετο κόστος 2-3% πάνω στο κόστος του δανείου με σκοπό την εξασφάλιση των αναγκαίων εγγυήσεων.
- Την ενδεχόμενη αδυναμία των Εταιρειών Αμοιβαίων Εγγυήσεων να ικανοποιήσουν, λόγω υψηλού κόστους, τη ζήτηση μικρών δανείων, ένα γεγονός που αποθαρρύνει το 60-70% των ΜΜΕ να δανειστούν.

Η εκτίμηση είναι ότι η λειτουργία των Συνεταιριστικών Τραπεζών και των Εταιρειών Αμοιβαίων Εγγυήσεων θα συμβάλλει στη μείωση των μειονεκτημάτων που σημειώθηκαν παραπάνω και θα καταστήσει δυνατή την ομαλή συνέχιση της χρηματοδότησης του σημαντικού αυτού τομέα της Ελληνικής Οικονομίας. Για τα μικρά ποσά οι ΜΜΕ θα έχουν τη δυνατότητα να εξυπηρετούνται από τις συνεταιριστικές τράπεζες ενώ για μεγαλύτερα ποσά θα έχουν προσπέλαση τόσο στις συνεταιριστικές όσο και στις εμπορικές τράπεζες με την εγγύηση των ΕΑΕ.

Η δημιουργία των νέων συνεταιριστικών πιστωτικών ιδρυμάτων συνιστά μια ευνοϊκή ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος, το οποίο έχει ολιγοπωλιακή βάση. Η δυναμική, η ευελιξία και οι προοπτικές των νέων τραπεζικών υπηρεσιών και προϊόντων οι οποίες δημιουργούνται με τη δημιουργία δικτύων Συνεταιριστικών Πιστωτικών Ιδρυμάτων θέτουν τις βάσεις για μια διαφορετική μορφή περιφερειακής ανάπτυξης στη χώρα. Τα Τοπικά Συνεταιριστικά Πιστωτικά Ιδρύματα μπορεί να διεκδικήσαν τη διαχείριση global loans από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, οφέλη από τις εγγυήσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων και να αναπτύξουν μορφές συνεργασίας με όμοια Ευρωπαϊκά Συνεταιριστικά Πιστωτικά Ιδρύματα στα πλαίσια των Ευρωπαϊκών θεσμών και στη θεσμοθέτηση του Ευρωπαϊκού Συνεταιρισμού.

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των συνεταιριστικών τραπεζών έναντι των εμπορικών τραπεζών

Στο σημείο αυτό, θεωρώ σκόπιμο να αναφερθούν όσο το δυνατόν αναλυτικότερα τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των συνεταιριστικών τραπεζών έναντι των εμπορικών τραπεζών. Οι συνεταιριστικές τράπεζες συμβάλλουν στην ανάπτυξη της λαϊκής πίστης και συνακόλουθα στη συγκέντρωση ικανών αποταμιευτικών πόρων για την κάλυψη των πιστωτικών αναγκών των ΜΜΕ και επαγγελματιών καθώς και των μισθωτών, των συνταξιούχων, των μικρών εισοδημάτων ιδιωτών και των νοικοκυριών. Υπό την έννοια αυτή, ο ρόλος των συνεταιριστικών τραπεζών έχει συμπληρωματικό χαρακτήρα, αφού καλύπτει ανάγκες που σήμερα δεν εξυπηρετούνται.

Αντίθετα, οι εμπορικές τράπεζες δραστηριοποιούνται στην χρηματοδότηση, κυρίως, μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων.

Σημαντικό πλεονέκτημα των συνεταιριστικών τραπεζών αποτελεί, επίσης, η καταπολέμηση της τοκογλυφίας σε τοπικό επίπεδο.

Οι συνεταιριστικές τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν στα μέλη τους υπηρεσίες με χαμηλότερο κόστος ή να δέχονται καταθέσεις με υψηλότερο

επιτόκιο έναντι των εμπορικών τραπεζών, επειδή έχουν χαμηλό λειτουργικό κόστος, ενώ η επίτευξη κερδών δεν αποτελεί κύριο σκοπό τους.

Εξάλλου, οι συνεταιριστικές τράπεζες, επειδή γνωρίζουν τους συνεταίρους τους (καταθέτες και δανειολήπτες), εφαρμόζουν απλοποιημένες διαδικασίες με αποτέλεσμα να τους εξυπηρετούν γρήγορα και αποτελεσματικά.

Οι διαδικασίες χρηματοδοτήσεων που ακολουθούν οι συνεταιριστικές τράπεζες και η ευρύτατη διασπορά των κινδύνων (μικρά ποσά σε πολλούς συνεταίρους) έχουν ως συνέπεια να περιορίζουν στο ελάχιστο τις επισφάλειες.

Συμβάλλουν, όπως, προαναφέρθηκε, στην ανάπτυξη της περιοχής τους, δεδομένου ότι διαθέτουν στην τοπική οικονομία μέσω των μελών τους το 100% των ιδίων κεφαλαίων τους και το 85% των καταθέσεων, έναντι πολύ μικρού ποσοστού των καταθέσεών τους (έως 30%) που διαθέτουν οι εμπορικές τράπεζες σήμερα για τη χορήγηση δανείων στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας.

Η λειτουργία ολοένα και μεγαλύτερου αριθμού συνεταιριστικών τραπεζών ανά την Ελλάδα αμβλύνει το ολιγοπώλιο των εμπορικών τραπεζών και συνεπώς συμβάλλει στην ανάπτυξη συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού.

Επιτυγχάνεται ανάδειξη διοικήσεων με αξιοκρατικά κριτήρια και διαφάνεια από όλα τα μέλη (γενική συνέλευση), δεδομένου ότι κάθε συνεταίρος ενδιαφέρεται για την προστασία των συμφερόντων του. Η εκλογή γίνεται στη βάση ένας συνεταίρος – μια ψήφος, άρα αποφεύγεται η επιρροή από τους οικονομικά ισχυρότερους μέσα στον συνεταιρισμό.

Αξιοποιούνται κοινοτικά κονδύλια για την οργάνωση και την ανάπτυξή τους μέσω του Κ.Π.Σ.

Είναι σε θέση να διαχειρίζονται και να αναδανείζουν στα μέλη κεφάλαια προερχόμενα από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Ως αδύνατα σημεία των συνεταιριστικών τραπεζών θεωρούνται, η διαπλοκή συμφερόντων δανειοδότη και δανειοδοτούμενου, δεδομένου ότι οι συνεταίροι είναι ταυτόχρονα και πελάτες και συνεπώς είναι δυνατή η χορήγηση δανείων σε αφερέγγυα μέλη.

Η έλλειψη, μερικές φορές, επαρκούς εμπειρίας και εξειδίκευσης των διοικούντων τις συνεταιριστικές τράπεζες και διαχειριζόμενων τα κεφάλαια και τις συγκεντρωμένες καταθέσεις.

Η δυσκολία εξεύρεσης στις τοπικές αγορές έμπειρων και εξειδικευμένων στελεχών.

Ο περιορισμός να συναλλάσσονται οι συνεταιριστικές τράπεζες αποκλειστικά με τα μέλη τους, εμποδίζει την ανάπτυξή τους.

Η δυσκολία συγκέντρωσης του απαιτούμενου αρχικού κεφαλαίου (κυρίως λόγω έλλειψης εμπιστοσύνης στο νέο θεσμό) και η εν συνεχεία αντιμετώπιση στην προσπάθεια διείσδυσης και ανάπτυξης των καλύτερα διοικούμενων και οργανωμένων εμπορικών τραπεζών.

Υψηλός βαθμός συγκέντρωσης κινδύνου σε τοπικό επίπεδο, σε περίπτωση που τα μέλη βρεθούν σε οικονομική αδυναμία αποπληρωμής των υποχρεώσεών τους, λόγω τοπικών θεομηνιών και οικονομικών κρίσεων.¹⁸

¹⁸ Βλ. σχετικά, Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση XXIII, Το Συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα- Μέρος Α', Αθήνα, 1995, σελ.247-249

Η δράση των συνεταιριστικών τραπεζών πριν την ίδρυση της Πανελλήνιας Τράπεζας Α.Ε.

Σε πρόσφατες εκδόσεις στοιχείων του ΟΟΣΑ σχετικά με την αποδοτικότητα των τραπεζών, επιβεβαιώνεται ότι για τις ελληνικές τράπεζες συνεχίζεται η μακροχρόνια τάση μείωσης των δανειοδοτήσεών τους προς την οικονομία και η μεγαλύτερη εξάρτηση της κερδοφορίας τους από τους τίτλους του Δημοσίου και τα υψηλά δικά τους επιτόκια. Σύμφωνα, με τα ίδια στοιχεία η σχέση χορηγηθέντων δανείων προς το σύνολο του ενεργητικού των τεσσάρων μεγαλύτερων τραπεζών της χώρας μας, μειώθηκε. Τα στοιχεία αυτά, όπως παρουσιάζονται από τον ΟΟΣΑ, δεν δείχνουν ούτε κατά προσέγγιση την πραγματική εικόνα του τραπεζικού μας συστήματος, του οποίου ο ρόλος απαιτούσε μια εντελώς διαφορετική προσέγγιση στη στήριξη της οικονομίας και του εμπορίου της Ελλάδος. Με δεδομένο ότι το συντριπτικό ποσοστό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας (98%), ανήκει στην κατηγορία των ΜΜΕ, θα περίμενε κανείς μια ενεργό συνεισφορά των τραπεζών στη διαμόρφωση κατάλληλου κλίματος ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά δανειοδοτήσεις ή και χρηματοδοτήσεις των επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις αυτές, δεκαετίες αναζητούν απεγνωσμένα πρόσβαση στο τραπεζοπιστωτικό σύστημα της χώρας, το οποίο, όμως, ουσιαστικά λειτουργεί αποτρέποντάς τις, θέτοντας όρους και απαιτήσεις δυσμενείς και δυσβάσταχτες για την πλειοψηφία των ΜΜΕ.

Το φαινόμενο αυτό της μη στήριξης των επιχειρήσεων από πλευράς των τραπεζών, έγινε ακόμα πιο φανερό στην ελληνική περιφέρεια όπου ολόκληρες περιοχές στην επαρχία μαραζώνουν όχι μόνο από την πάρα πολύ σφιχτή πολιτική χρηματοδότησης προς τις τοπικές επιχειρήσεις, αλλά και από τη μεταφορά των πόρων και των κεφαλαίων τους προς τα αστικά κέντρα. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε πολλές περιοχές της Ελλάδας η σχέση των καταθέσεων και των χορηγήσεων για τις συγκεκριμένες περιοχές φτάνει το 7 προς 1. Ενώ, δηλαδή, οι τράπεζες συγκεντρώνουν αρκετά χρήματα σε καταθέσεις, αντί να ακολουθούν μια πολιτική αναδιανομής αυτών των κεφαλαίων με τη μορφή δανείων στις τοπικές επιχειρήσεις, έχουν την τάση να μεταφέρουν αυτά τα κεφάλαια προς τα μεγάλα αστικά κέντρα όπου τα διαθέτουν με διάφορες μορφές, απογυμνώνοντας με τον τρόπο αυτό, τις τοπικές οικονομίες από αναγκαία για την ανάπτυξή τους κεφάλαια.

«Οι παραπάνω συνθήκες αποτέλεσαν ίσως το ιδανικότερο περιβάλλον για την ανάπτυξη και τη δράση των συνεταιριστικών τραπεζών πριν τη παρουσία της Πανελλήνιας Τράπεζας. Στην Ελλάδα το διάστημα πριν την ίδρυση της Πανελλήνιας Τράπεζας, παρατηρούνται συντονισμένες προσπάθειες για τη δημιουργία τέτοιων ιδρυμάτων στις περισσότερες περιοχές της χώρας. Δεν είναι μάλιστα καθόλου παράδοξο το γεγονός ότι πίσω από τέτοιες προσπάθειες βρίσκονταν μαζικοί φορείς της κάθε περιοχής, όπως Επιμελητήρια ή οργανώσεις επαγγελματιών και εμπόρων. Στην εντατικοποίηση των προσπαθειών αυτών, βοήθησε κατά πολύ και η πετυχημένη παρουσία της Τράπεζας της Λαμίας, η οποία αποτέλεσε κατά κάποιον τρόπο το μοντέλο ανάπτυξης όλων των υπολοίπων προσπαθειών. Η Τράπεζα της Λαμίας που λειτουργεί από το 1987, αποτελεί της εξέλιξη του αντίστοιχου Πιστωτικού Συνεταιρισμού που ιδρύθηκε το 1900. Οι Συνεταιριστικές Τράπεζες είχαν και εξακολουθούν να έχουν ως βασικό σκοπό τους την παροχή χρηματοδοτικής υποστήριξης προς τα μέλη τους. Σύμφωνα με τον νόμο που διέπει τη λειτουργία τους ήταν και είναι “εκούσια ένωση προσώπων με οικονομικό σκοπό, η οποία χωρίς να αναπτύσσει δραστηριότητες αγροτικής οικονομίας αποβλέπει ιδίως με τη συνεργασία των μελών στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των μελών και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, μέσα σε μια κοινή επιχείρηση”. Πιο

συγκεκριμένα, στα μέλη μπορούν να προσφερθούν οι ακόλουθες τραπεζικές εργασίες:

- Καταθέσεις και χορηγήσεις
- Διενέργεια πληρωμών και μεταφορά κεφαλαίων
- Παροχή εγγυήσεων και έκδοση εγγυητικών επιστολών
- Διενέργεια συναλλαγών σε μέσα χρηματαγοράς
- Διενέργεια διακανονισμών για εισαγωγές ή εξαγωγές
- Έκδοση πιστωτικών καρτών
- Εργασίες leasing και factoring
- Αγοραπωλησίες χρεογράφων καθώς και διαχείριση χαρτοφυλακίων
- Παροχή συμβουλών και διαχείριση κοινοτικών προγραμμάτων

Από τα παραπάνω, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι στους σκοπούς των Συνεταιριστικών Τραπεζών συγκαταλέγονταν εκτός της οικονομικής τόνωσης των μελών, η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός τους, καθώς και η προστασία των διαφόρων ζωτικών κλάδων της εθνικής οικονομίας μέσα από την τόνωση σε τοπικό επίπεδο. Ο ρόλος που καλούνταν να “παίξουν” οι Συνεταιριστικές Τράπεζες μπορεί να σκιαγραφηθεί καλύτερα αν λάβουμε υπόψη μας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η λειτουργία τους σε σχέση με τις υπάρχουσες εμπορικές τράπεζες.»¹⁹

Η κυοφορία της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε.

Είναι αποδεδειγμένο ότι για να δημιουργηθεί κάτι, θα πρέπει να υπάρχουν κάποιοι συγκεκριμένοι λόγοι, που τις περισσότερες φορές είναι δυσμενείς προς την γενικότερη κατάσταση που επικρατεί ειδικά ή συνολικά. Άρα, και για την ίδρυση της Πανελληνίας Τράπεζας υπήρξαν κάποιοι συγκεκριμένοι λόγοι που εδώ και αρκετό χρονικό διάστημα βρίσκονταν υπό παρακολούθηση και επίβλεψη. Η περίοδος αυτή θα μπορούσε να χρισθεί ως η περίοδος κυοφορίας της Πανελληνίας Τράπεζας. Τώρα οι λόγοι που οδήγησαν στην ίδρυση της Πανελληνίας Τράπεζας, είναι η αρνητική οικονομική συγκυρία, τόσο για τη χώρα μας όσο και για το ευρύτερο ευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον. Επίσης, οι ραγδαίες εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα με συμπράξεις και στρατηγικές συμμαχίες τραπεζών, με συνεργασίες, συσπειρώσεις και πολυδικτυώσεις. Το τραπεζικό τοπίο αλλάζει, ο ανταγωνισμός διαγράφεται εντονότατος ενώ οι προϋποθέσεις κερδοφορίας γίνονται ολοένα και πιο δύσκολες. Είναι, όμως, αξιοσημείωτο ότι το μερίδιο και η συμμετοχή των “μικρομεσαίων” τραπεζών αυξάνεται συνεχώς με σταθερό ρυθμό ανόδου, με λαμπρότερο παράδειγμα την επιτυχή πορεία της Συνεταιριστικής Πίστης. Το πιστωτικό σύστημα στην Ελλάδα παρουσιάζει αρκετά σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης όταν συντρέχουν οι δέουσες προϋποθέσεις.

«Η Πανελλήνια Τράπεζα Α.Ε. ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 2001, σύμφωνα με την Απόφαση Νο 99/20.04.2001, της Τράπεζας της Ελλάδος με έδρα το Χολαργό Αττικής. Τα άρθρα του Καταστατικού της δημοσιεύθηκαν στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεων (Φ.Ε.Κ.) Νο 4915/26.06.2001. Το Καταβεβλημένο Μετοχικό της Κεφάλαιο ανέρχεται στο ποσό των €30,2 εκατομμύρια. Το σημερινό καταβεβλημένο Μετοχικό της Κεφάλαιο, μετά την συμμετοχή και της Γερμανικής Τράπεζας DZ bank, υπολογίζεται στα €33,6 εκατομμύρια.»²⁰

¹⁹ Βλ. σχετικά, Αθ. Μπέλλα και Ε. Ντανοβασίλη, Χρηματοοικονομική ανάλυση των συνεταιριστικών τραπεζών – Παρουσίαση της θέσης και των προοπτικών τους (Ειδικό αφιέρωμα στις συνεταιριστικές τράπεζες), Αθήνα, 1995, σελ.66-68

²⁰ Βλ. σχετικά, ed Πανελληνίας Τράπεζας, Απολογισμός 2004

ΜΕΡΟΣ 2^ο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Το θεσμικό πλαίσιο της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε.

Η έννοια της τράπεζας δεν προσδιορίζεται ρητά και με γενική ισχύ στην κείμενη νομοθεσία. Διατάξεις νόμων, που δίνουν σχετικούς ορισμούς, περιορίζουν την ισχύ τους στα πλαίσια των συγκεκριμένων νόμων, χωρίς να αξιάνουν γενικότερη εφαρμογή.

Εμμεσα μόνο και ιδιαίτερα μέσα από διατάξεις κάποιων άρθρων προκύπτει καταρχήν ότι ως τράπεζα θεωρείται γενικά η ανώνυμη εταιρεία που σκοπό έχει τη διενέργεια τραπεζικών εργασιών. Ο ορισμός ωστόσο που δίνεται στην παρ.1 του άρθρου 10 ν.5076/31, ότι «τράπεζα κατά την έννοια του παρόντος νόμου, είναι οι επιχειρήσεις, αίτινες, ανεξαρτήτως ετέρου σκοπού αυτών, δέχονται κατ' επάγγελμα καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών», αποδίδει την αντίληψη και το ενδιαφέρον ενός ευρύτερου (αποταμιευτικού) κοινού για τις τράπεζες, στις οποίες εμπιστεύεται τη φύλαξη χρημάτων ή κινητών αξιών του, και εκφράζει την προσπάθεια του νομοθέτη να προστατεύσει κυρίως, τα συμφέροντά τους, που υπόκεινται περισσότερο από άλλα σε κινδύνους από καταχρήσεις ή από κακή απλώς χρήση των καταθέσεων κατά την εμπειρία της κρίσεως 1929-1933.

Οι αντιλήψεις του ευρέως κύκλου των καταθετών, ο σκοπός του νόμου και η σαφήνεια στη διατύπωση του παραπάνω ορισμού οδηγεί εύκολα σε γενίκευσή του, ώστε να υποστηρίζεται ότι κριτήριο της έννοιας της τράπεζας είναι μόνο η «παθητική» συναλλαγή της αποδοχής καταθέσεων και όχι η λοιπή «παθητική» (λήψη δανείου) και η όλη «ενεργητική» συναλλαγή (παροχή πιστώσεων και άλλων συναφών υπηρεσιών στο κοινό).

Η άποψη όμως, που αρκείται σε αυτό μονάχα το κριτήριο για να χαρακτηρίσει μια επιχείρηση ως τραπεζική, παρουσιάζει σοβαρά μειονεκτήματα. Παραβλέπει καταρχήν ότι δεν είναι δυνατόν κατά τις αντιλήψεις των συναλλαγών να λειτουργήσει τράπεζα που να δέχεται μόνο καταθέσεις χωρίς να ασκεί άλλη εργασία και ιδίως να αποδέχεται καταθέσεις χρημάτων χωρίς παράλληλη χορήγηση πιστώσεων.

«Παραβλέπει επίσης το γεγονός ότι υπάρχουν διεθνώς και στην Ελλάδα τράπεζες, που δεν ασχολούνται καθόλου με αποδοχή καταθέσεων χρημάτων ή τίτλων αλλά χρηματοδοτούνται από άλλες τράπεζες ή το κράτος ή μέσω ομολογιακών δανείων, εξυπηρετώντας αναπτυξιακούς ή επενδυτικούς σκοπούς.

Παραβλέπει τέλος και το λογικά αυτονόητο ότι κάθε εργασία που χαρακτηρίζεται τραπεζική -άρα όχι μόνο οι καταθέσεις- προϋποθέτει ένα υποκείμενο, που εφόσον πληρεί τις λοιπές προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος δεν μπορεί παρά να χαρακτηρίζεται ως «τράπεζα».

Η ελληνική βέβαια νομοθεσία δεν φαίνεται να αναγνωρίζει ως τράπεζα την επιχείρηση που ασκεί κατ' αποκλειστικότητα οποιαδήποτε άλλη μεμονωμένη τραπεζική εργασία εκτός των καταθέσεων, όπως ήδη αναφέρθηκε. Αυτό συνάγεται κυρίως από τους νόμους 1905/90 για την πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων και 1665/86 για τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπου οι προβλεπόμενες εκεί ανώνυμες εταιρείες αποκλειστικού σκοπού δεν θεωρούνται «τράπεζες», μολονότι ασκούν κατά γενική αντίληψη τραπεζικές εργασίες.

Με βάση λοιπόν τις παρατηρήσεις αυτές θα μπορούσε κανείς ήδη να διατυπώσει προσωρινά τον ορισμό ότι ως τράπεζες στο ελληνικό δίκαιο χαρακτηρίζονται οι ανώνυμες εταιρείες, που ασχολούνται οπωσδήποτε με τις δραστηριότητες της αποδοχής καταθέσεων ή της συγκέντρωσης επιστρεπτών κεφαλαίων και της παράλληλης χορήγησης πιστώσεων, επιλεκτικά δε ασκούν (ή δεν ασκούν) οποιεσδήποτε άλλες τραπεζικές εργασίες.

Με το ίδιο περιεχόμενο αποδίδεται και η έννοια του πιστωτικού ιδρύματος στο νόμο 2076/92 «ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις», με τον οποίο επιδιώχθηκε «η ενσωμάτωση στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία των διατάξεων της υπ' αριθμ. 89/646 ΕΟΚ οδηγίας του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων». Με το νόμο αυτό εισήχθησαν στο ελληνικό δίκαιο μεταξύ άλλων και οι άστοχες από απόψεως νομικής ορολογίας έννοιες του πιστωτικού και χρηματοδοτικού ιδρύματος που ορίστηκαν, το μεν πρώτο ως η «επιχείρηση, η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτών κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση πιστώσεων για λογαριασμό της» και επικουρικά στην άσκηση των άλλων δραστηριοτήτων που αναφέρονται στο άρθρο 24 του νόμου, το δε δεύτερο ως «η επιχείρηση η οποία δεν είναι πιστωτικό ίδρυμα και της οποίας η κύρια δραστηριότητα συνίσταται σε τοποθετήσεις σε τίτλους ή στην άσκηση μιας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στα σημεία β-ιβ του άρθρου 24» του ίδιου νόμου, δηλαδή τις αναφερόμενες εκεί δραστηριότητες των πιστωτικών ιδρυμάτων, εκτός από την αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτών κεφαλαίων, τις εμπορικές πληροφορίες, τις υπηρεσίες αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών και την εκμίσθωση θυρίδων.

Επιπλέον απαγορεύθηκε ρητά σε πρόσωπα ή σε επιχειρήσεις που δεν αποτελούν πιστωτικά ιδρύματα, να δέχονται κατ' επάγγελμα καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών από το κοινό και να χορηγούν δάνεια, ορίστηκε δε ότι τα πιστωτικά ιδρύματα «επιτρέπεται να συσταθούν και να λειτουργούν μόνο με τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας και κατ' εξαίρεση με τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού του ν. 1667/1986 ».

Είναι προφανές πως η έννοια του πιστωτικού ιδρύματος ταυτίζεται με την παραπάνω καθιερωμένη στην ελληνική νομοθεσία και αντίληψη έννοια της τράπεζας, που κατά το μέτρο των νέων ρυθμίσεων του ν. 2076/92 συμπληρώθηκε και απόκτησε νομοθετική πληρότητα. Υπάρχουν βέβαια και διατάξεις ειδικών νόμων, που χαρακτηρίζουν ως τράπεζες ή αποφεύγουν να χαρακτηρίσουν έτσι οργανισμούς, φορείς δημόσιας εξουσίας (νομικά πρόσωπα και ιδίως ανώνυμες εταιρείες ειδικών δημόσιων σκοπών ή αυτοτελείς δημόσιες υπηρεσίες) ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή ή το είδος των τραπεζικών εργασιών που ασκούν, όπως συμβαίνει ιδίως με το Προεδρικό Διάταγμα 21/22.8.1931 «περί Κώδικος των αφορωσών την Τράπεζαν της Ελλάδος διατάξεων», το Προεδρικό Διάταγμα 471/1980 «περί Οργανισμού του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων» και το Προεδρικό Διάταγμα 224/1988 «Οργανισμός του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου». Οι εξαιρετικές αυτές περιπτώσεις δεν αρκούν βέβαια να ανατρέψουν τον κανόνα.

Έτσι ως τράπεζα ή πιστωτικό ίδρυμα μπορεί πλέον στο ελληνικό δίκαιο να χαρακτηριστεί η ανώνυμη εταιρεία ή ο αμιγής πιστωτικός συνεταιρισμός του ν. 1667/86, που ιδρύεται και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2076/92, με αναγκαία, κύρια και προνομιακή δραστηριότητα την αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτών κεφαλαίων από το κοινό και τη χορήγηση πιστώσεων (δανείων) και δυνατότητα παράλληλης άσκησης οποιασδήποτε άλλης τραπεζικής εργασίας, με την επιφύλαξη της ειδικής για ορισμένους οργανισμούς νομοθεσίας.

Ας σημειωθεί ότι η έννοια των καταθέσεων στα πλαίσια του ορισμού αυτού περιλαμβάνει κάθε μορφής χρηματική κατάθεση ή κατάθεση αξιών, ιδίως χρεογράφων, που συμφωνείτε ως ανώμαλη παρακαταθήκη κατά τον Αστικό Κώδικα 830.»²¹

Ως «άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια» νοούνται κυρίως τα απλά ή ομολογιακά δάνεια που μπορεί να συνάπτει η τράπεζα διαζευκτικά προς τις καταθέσεις για να εξυπηρετήσει με αυτά τις ανάγκες της πιστωτικής λειτουργίας της. Η αποδοχή πάντως των κεφαλαίων από το κοινό δεν αποκλείει τις καταθέσεις του Δημοσίου ή ν.π.δ.δ. ή το δανεισμό από το κράτος ή την κεντρική τράπεζα. Ο όρος υποδηλοί απλώς την ανοικτή και προς όλους άσκηση της σχετικής δραστηριότητας.

Ως «χορήγηση πιστώσεων» νοείται στον παραπάνω ορισμό μόνον η απευθείας προσωρινή παραχώρηση αγοραστικής δύναμης σε τρίτους, κυρίως δε η παροχή δανείων.

Η δυνατότητα τέλος παράλληλης άσκησης οποιασδήποτε άλλης τραπεζικής εργασίας δεν αφορά και σε εργασίες που έχουν καταστεί με νόμο αποκλειστικό αντικείμενο επιχειρήσεως χρηματοδοτικού ιδρύματος, όπως συμβαίνει ιδίως με τη δραστηριότητα της χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Οι τραπεζικές εργασίες, ως πρωτότυπες εμπορικές δραστηριότητες που προσδίδουν την εμπορική ιδιότητα σε αυτόν που τις μετέρχεται, περιέχονται ονομαστικά στην απαρίθμηση των εμπορικών πράξεων του άρθρου 2 του β.δ. της 24¹⁶ Μαΐου 1835 «περί αρμοδιότητος των εμποροδικείων ». Ως γενικό όμως προσδιοριστικό στοιχείο της έννοιας της τράπεζας δεν ορίζονται ex lege στο ελληνικό δίκαιο.

Περιστασιακά μόνο γίνεται αναφορά σε δραστηριότητες, όπως την αποδοχή καταθέσεων χρημάτων ή άλλων αξιών ή τη χορήγηση δανείων, που –όπως ήδη αναφέρθηκε- συγκεκριμένα νομοθετήματα τις ανάγουν σε κύριες τραπεζικές εργασίες.

Προσδιοριστικός έτσι παράγων των τραπεζικών εργασιών καθίστανται εκ των πραγμάτων οι αντιλήψεις των συναλλαγών, τις οποίες μάλιστα λαμβάνουν ρητά υπόψη και οι νομοθεσίες που περιέχουν καταλόγους τραπεζικών εργασιών με σκοπό τη διεύρυνσή τους ή την προσαρμογή της ορολογίας τους, ώστε να ανταποκρίνονται στις εξελίξεις που σημειώνονται στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Στην επιστήμη βέβαια οι τραπεζικές εργασίες προσδιορίζονται σε ευρύτερες κατηγορίες με βάση κοινά χαρακτηριστικά (ιδίως οικονομικά). Υποστηρίζεται κυρίως ότι οι τραπεζικές εργασίες συνίστανται γενικά στη διευκόλυνση των πληρωμών, στη διαμεσολάβηση στην κυκλοφορία του χρήματος με τη μορφή είτε πιστώσεων είτε επενδύσεων και στη φύλαξη ή στη φύλαξη και διατήρηση πολύτιμων αντικειμένων και ιδίως αξιόγραφων.

Σύμφωνα με άλλη άποψη, οι τραπεζικές εργασίες συνίστανται σε κάθε μορφή παθητικής συναλλαγής, οπού περιλαμβάνονται οι καταθέσεις χρημάτων ή άλλων κινητών αξιών του κοινού, και κάθε μορφή ενεργητικής συναλλαγής, στην οποία υπάγεται η παροχή πιστώσεων «αλλά και η παροχή μιας σειράς άλλων συναφών υπηρεσιών προς το κοινό που κύριο χαρακτηριστικό τους είναι η διαμεσολάβηση στην πίστη».

Το άρθρο 24 ν. 2076/92 πάντως περιέχει έναν ευρύ κατάλογο τραπεζικών εργασιών, στον οποίο μπορεί και πρέπει να ανάγεται πλέον κανείς για το

²¹ Βλ. σχετικά, Σπύρος Α. Ψυχομάνης, Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλα, 1995, σελ.4-7

χαρακτηρισμό μιας εργασίας ως τραπεζικής ή όχι. Η απαρίθμηση των τραπεζικών εργασιών, που γίνεται στο άρθρο αυτό, είναι αποκλειστική μεν από απόψεως δραστηριοτήτων που απολαμβάνουν αμοιβαίας αναγνωρίσεως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού η διεύρυνση του καταλόγου γίνεται μόνο με τη διαδικασία της παραγράφου 2 άρθρου 22 της Δεύτερης οδηγίας του Συμβουλίου, ενδεικτική δε από απόψεως δραστηριοτήτων τραπεζών (πιστωτικών ιδρυμάτων) στην ελληνική επικράτεια.

«Οι απαριθμούμενες στο παραπάνω άρθρο τραπεζικές εργασίες (δραστηριότητες) είναι:

- α) Η αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων.
- β) Η χορήγηση πιστώσεων συμπεριλαμβανομένων και των πράξεων πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.
- γ) Η χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing).
- δ) Οι πράξεις διενέργειας πληρωμών και μεταφοράς κεφαλαίων.
- ε) Η έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής (πιστωτικών και χρεωστικών καρτών, ταξιδιωτικών και τραπεζικών εργασιών).
- στ) Οι εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων.
- ζ) Οι συναλλαγές για λογαριασμό του ίδιου του ιδρύματος ή της πελατείας του, σε:
 - αα) μέσα χρηματαγοράς (αξιόγραφα, πιστοποιητικά καταθέσεων κ.λ.π.),
 - ββ) συνάλλαγμα,
 - γγ) προθεσμιακά συμβόλαια χρηματοπιστωτικών τίτλων ή χρηματοοικονομικά δικαιώματα,
 - δδ) συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και νομισμάτων,
 - εε) κινητές αξίες.
- η) Οι συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων και η παροχή συναφών υπηρεσιών περιλαμβανομένων ειδικότερα και των υπηρεσιών αναδόχου εκδόσεων τίτλων.
- θ) Η παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις όσον αφορά τη διάρθρωση του κεφαλαίου, τη βιομηχανική στρατηγική και συναφή θέματα και συμβουλών, καθώς και υπηρεσιών στον τομέα της συγχώνευσης και της εξαγοράς επιχειρήσεων.
- ι) Η μεσολάβηση στις διατραπεζικές αγορές,
 - ια) Η διαχείριση χαρτοφυλακίου ή η παροχή συμβουλών για τη διαχείριση χαρτοφυλακίου.
 - ιβ) Η φύλαξη και η διαχείριση κινητών αξιών.
 - ιγ) Οι εμπορικές πληροφορίες, περιλαμβανομένων και των υπηρεσιών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών,
 - ιδ) Η εκμίσθωση θυρίδων.»²²

Η θέσπιση από το νόμο κρατικής εποπτείας στις τράπεζες αποσκοπεί στη διασφάλιση της λειτουργικής ικανότητας του πιστωτικού συστήματος και στην προστασία των δανειστών των τραπεζών από πιθανές ζημιές, παράλληλα δε επιδιώκει να κατευθύνει την άσκηση της πιστωτικής λειτουργίας στην ενίσχυση εκείνων των κλάδων της οικονομίας, με τους οποίους εκδηλώνεται άμεσα ή έμμεσα η παραγωγική δραστηριότητα της χώρας, προς εξυπηρέτηση της καθοριζόμενης κάθε φορά από την κυβέρνηση παραγωγικής πολιτικής.

Η κρατική εποπτεία ασκείται κυρίως από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία υποκατέστησε τη Νομισματική Επιτροπή -που καταργήθηκε- σε όλες τις αρμοδιότητές της, διακρίνεται δε σε εποπτεία κατά την ίδρυση και εγκατάσταση

²² Βλ. σχετικά, Σπύρος Δ. Ψυχομάνης, Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλα, 1995, σελ.9-10

πιστωτικού ιδρύματος στην Ελλάδα και σε εποπτεία κατά τη λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος.

Η πρώτη μορφή εποπτείας αφορά: (α) στον προσδιορισμό του απαιτούμενου ελάχιστου ορίου κεφαλαίου για την ίδρυση κάθε τραπεζικής ανώνυμης εταιρείας ή πιστωτικού συνεταιρισμού, (β) στον έλεγχο της τήρησης των νόμιμων προϋποθέσεων χορήγησης άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος και τη θέσπιση σχετικών όρων, (γ) στη χορήγηση της άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στα πλαίσια ευρείας διακριτικής ευχέρειας της Τράπεζας της Ελλάδος, (δ) στην ανάκληση της άδειας, (ε) στην ίδρυση υποκαταστημάτων τραπεζών, (στ) στην παροχή υπηρεσιών χωρίς εγκατάσταση, (ζ) στις ειδικές συμμετοχές προσώπων σε πιστωτικά ιδρύματα και αντίστροφα.

Η δεύτερη αφορά: (α) στον έλεγχο της φερεγγυότητας, της ρευστότητας, της κεφαλαιακής επάρκειας και της συγκέντρωσης κινδύνων των πιστωτικών ιδρυμάτων, που εδρεύουν στην Ελλάδα, με τον καθορισμό αντίστοιχων συντελεστών, (β) στην οριοθέτηση και τον έλεγχο της άσκησης γενικά της τραπεζικής δραστηριότητας και ειδικά της πιστωτικής λειτουργίας, (γ) στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σε ενοποιημένη βάση, (δ) στην επιβολή κυρώσεων επί παραβάσεων. Παράλληλα, η εποπτεία κατά την λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος ασκείται και από τα αρμόδια όργανα για την εποπτεία κάθε ανώνυμης εταιρείας με αντίστοιχο περιεχόμενο, όπως την τήρηση των διατάξεων του νόμου, την εξακρίβωση της αλήθειας του Ισολογισμού κ.λ.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Οι σχέσεις της Πανελληνίας Τράπεζας και των κατά τόπους

Η έγκριση από τις Νομισματικές και Δημοσιονομικές Αρχές της χώρας επιτρέπει τη δραστηριοποίηση της Τράπεζας σε όλο το φάσμα των τραπεζικών εργασιών. Σύμφωνα, όμως, με τις αποφάσεις των ιδρυτών της και τη στρατηγική της Διοίκησής της, η πρωταρχική ενασχόληση της Τράπεζας είναι:

α) Μέσω του δικτύου της (15 καταστήματα), η πλήρης διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών όλου του φάσματος της σύγχρονης τραπεζικής στην ευρύτερη αγορά, ειδικότερα σε στρατηγικά επιλεγμένες περιοχές οι οποίες δεν καλύπτονται από τις ανεξάρτητες τοπικές Συνεταιριστικές Τράπεζες. Σύμφωνα με το Επιχειρηματικό Σχέδιο (Business Plan) της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε., το οποίο έχει εγκριθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος, μέσα στην πρώτη πενταετία (2001-2005) θα δημιουργηθεί ένα αυτόνομο δίκτυο πενήντα (50) καταστημάτων.

β) Η διενέργεια τραπεζικών εργασιών για λογαριασμό όλων των Συνεταιριστικών Τραπεζών και Πιστωτικών Συνεταιρισμών καλύπτοντας δραστηριότητες των οποίων η ανάληψη από τους ανωτέρω δεν είναι εφικτή είτε θεσμικά είτε από πλευράς μεγέθους. Για την ανάληψη του ρόλου αυτού η Πανελλήνια Τράπεζα Α.Ε. καλείται:

- Να δημιουργήσει ενιαίες λειτουργικές και διοικητικές διαδικασίες.
- Να υιοθετήσει ενιαία στρατηγική μάρκετινγκ και προώθησης προϊόντων.
- Να καλλιεργήσει και να εφαρμόσει ενιαία τραπεζική κουλτούρα.
- Να προωθήσει και να διανείμει το σύνολο των προϊόντων της και μέσω του δικτύου των Τοπικών Συνεταιριστικών Τραπεζών (70 ήδη υπάρχοντα καταστήματα).
- Να προωθήσει τα προϊόντα ενεργητικού και παθητικού των Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Τραπεζών.
- Να διαχειριστεί το σύνολο των διαθεσίμων όλων των Τοπικών Συνεταιριστικών Τραπεζών επιτυγχάνοντας τη μέγιστη αξιοποίησή τους μέσω των αγορών Χρήματος, Συναλλάγματος και Κεφαλαιαγοράς.
- Να διασυνδέσει με ενιαίο τραπεζικό σύστημα και δίκτυο όλες τις Συνεταιριστικές Τράπεζες.

Η Πανελλήνια Τράπεζα Α.Ε. αποτελεί τη φυσική εξέλιξη του νέου ελληνικού, αποκεντρωμένου και ταχύτατα αναπτυσσόμενου οικονομικού συνεταιριστικού κινήματος. Οι 15 Συνεταιριστικές Τράπεζες και οι 13 Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί της χώρας, αφενός μεν για λόγους επίτευξης οικονομικών κλίμακας, αφετέρου δε λόγω εμπορικού ανταγωνισμού, προέβησαν στην ίδρυση ενός κεντρικού και ανεξάρτητου οργανισμού. Το σύνολο των είκοσι οκτώ (28) αναφερθέντων ιδρυμάτων εκπροσωπούν πάνω από 144.000 μετόχους οι οποίοι αποτελούν ταυτόχρονα την πελατειακή-συνεταιριστική τους βάση.

Τα τέσσερα μεγαλύτερα ιδρύματα είναι η Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, η Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων, η Αχαϊκή Συνεταιριστική Τράπεζα και η Συνεταιριστική Τράπεζα Δωδεκανήσου των οποίων το συνολικό ποσοστό συμμετοχής στη μετοχική σύνθεση της Πανελληνίας ανέρχεται σε 80,9%. Πρέπει να αναφερθεί ότι όπως και στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι Κεντρικές Τράπεζες των Συνεταιριστικών Τραπεζών έχουν αναπτύξει ισχυρούς δεσμούς και συνεργίες μεταξύ τους. πρόθεση της Πανελληνίας Τράπεζας είναι η συμμετοχή σε αυτές τις διεργασίες. Η συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ενός αναγνωρισμένου Τραπεζικού Ευρωπαϊκού Οργανισμού θα ενισχύσει τις δυνατότητες ανάπτυξης της Τράπεζας και θα συμβάλλει στη μελλοντική της ανάπτυξη.

Συνεταιριστικές Τράπεζες	Συμμετοχή στο Μετοχικό Κεφάλαιο της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε.
Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα	49,00%
Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων	15,90%
Αχαϊκή Συνεταιριστική Τράπεζα	8,00%
Συνεταιριστική Τράπεζα Δωδεκανήσου	8,00%
Συνεταιριστική Τράπεζα Ευβοίας	2,50%
Συνεταιριστική Τράπεζα Δράμας	2,50%
Συνεταιριστική Τράπεζα Έβρου	2,00%
Συνεταιριστική Τράπεζα Τρικάλων	1,75%
Συνεταιριστική Τράπεζα Καρδίτσας	1,65%
Συνεταιριστική Τράπεζα Κοζάνης	1,20%
Συνεταιριστική Τράπεζα Σερρών	0,30%
Συνεταιριστική Τράπεζα Λέσβου- Λήμνου	0,67%
Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας	0,20%
Συνεταιριστική Τράπεζα Κορινθίας	0,20%
Συνεταιριστική Τράπεζα Πιερίας	0,20%

Στοιχεία από τον Απολογισμό-Ισολογισμό του 2004 της Πανελληνίας Τράπεζας

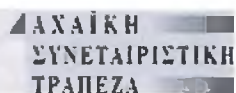
Επιπρόσθετα για τη διαμόρφωση του μετοχικού κεφαλαίου της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε. με το υπόλοιπο 5,93% συμμετέχουν οι 13 Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί.

Πιστωτικοί Συνεταιρισμοί	Συμμετοχή στο Μετοχικό Κεφάλαιο της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε.
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Άρτας	1,50%
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Αρκαδίας	1,25%
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Θεσ/νίκης	0,81%
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Βοιωτίας	0,50%
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Αιτωλ/νίας	0,40%
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Μαγνησίας	0,40%
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Ξάνθης	0,25%
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Λάρισας	0,25%
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Κιλκίς	0,20%
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Ζακύνθου	0,20%
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Μεγάρων	0,10%
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Λακωνίας	0,02%
Πιστωτικός Συνεταιρισμός Πρεβέζης	0,01%

Στοιχεία από τον Απολογισμό-Ισολογισμό του 2004 της Πανελληνίας Τράπεζας

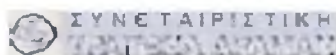
Η Τράπεζα της Ελλάδος ως Ρυθμιστική και Ελεγκτική Αρχή όλων των ελληνικών τραπεζών, παρακολουθεί συστηματικά όλες τις οικονομικές δραστηριότητες της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε., καθώς και των ανεξάρτητων Συνεταιριστικών Τραπεζών. Αυτές οι ρυθμίσεις είναι σε πλήρη αρμονία και σε απόλυτη συμφωνία με τις τραπεζικές οδηγίες και τα λειτουργικά κριτήρια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Οι 15 συνεταιριστικές τράπεζες που αποτελούν τους βασικούς μετόχους της Πανελληνίας Τράπεζας.

ΟΜΙΛΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Μιχαλακοπούλου 66,
262 21 Πάτρα
Τηλ.: 261 0 240800
Fax: 261 0 240825
e-mail: bank@achaiki-coop.gr

Πρόεδρος:
ΕΥΑΓ. ΦΛΩΡΑΤΟΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΑΦΕΑΣ

Λ. Λαμπριανίδη 40, 66
100 Δράμα
Τηλ.: 2521 0 20650
Fax: 2521 0 27819
e-mail: dramabank@otenet.gr

Πρόεδρος:
ΧΑΡ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΣΩΚΡ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Πλ. Ακαδημίας, 85 100
Ρόδος
Τηλ.: 2241 0 38600
Fax: 2241 0 30700
e-mail:
info@bankdodecanese.gr
site:

Πρόεδρος:
ΒΑΣ. ΜΗΝΑΙΔΗΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΕΜΜ.ΚΑΡΥΔΑΚΗΣ

internet banking :

Λεωφ. Δημοκρατίας
158, 68 100 Αλεξανδρούπολη
Τηλ.: 2551 0 80290-1
Fax: 2551 0 80292
e-mail: trapevr@otenet.gr

Πρόεδρος:
ΝΙΚ. ΔΑΣΤΕΡΙΔΗΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΧΡ. ΤΑΣΙΟΥΛΗΣ

ΕΥΒΟΙΑΣ ΣΥΝ. ΤΡΑΠΕΖΑ

Βενιζέλου 12, 34 100
Χαλκίδα
Τηλ.: 2221 0 82200
Fax: 2221 0 82444
e-mail: ev-credit@otenet.gr

Πρόεδρος:
ΕΥΑΓ. ΣΤΑΥΡΟΥ
Γεν. Διευθυντής:
ΝΙΚ. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
ΣΥΝ.Π.Ε.

Ταλιαδούρου &
Κολοκοτρώνη, 43 100 Καρδίτσα
Τηλ.: 2441 0 40099
Fax: 2441 0 40199
e-mail:
karditsa_bank@internet.gr

Πρόεδρος:
ΑΝΑΣΤ. ΠΑΛΑΣΚΑΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΑΠ. ΜΗΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

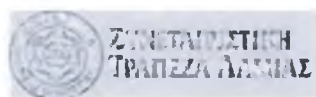
Πανδώρας 2, 50 100
Κοζάνη
Τηλ.: 2461 0 42174-6
Fax: 2461 0 42191
e-mail: co-bank-koz@hellasnet

Πρόεδρος:
ΠΑΝ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΓΕΩ. ΤΣΙΝΤΖΙΛΗΣ

ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΣΥΝ. ΤΡΑΠΕΖΑ

Ερμού 3, 20 100
Κόρινθος
Τηλ.: 2741 0 84477
Fax: 2741 0 84410
e-mail: corbank@otenet.gr

Πρόεδρος:
ΔΗΜ. ΔΑΚΛΕΙΔΗΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΓΕΩ. ΒΙΔΙΓΚΑΣ

Αθ. Διάκου 1, 35 100
Λαμία
Τηλ.: 2231 0 46001-8/39100
Fax: 2231 0 46000
e-mail: bank_lamia@otenet.gr

Πρόεδρος:
Ν. ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΔΗΜ. ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ

**ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΛΕΣΒΟΥ - ΛΗΜΝΟΥ**

Κουντουριώτου 75, 81
100 Μυτιλήνη
Τηλ.: 2251 0 29578
Fax: 2251 0 29578
e-mail: banklesb@otenet.gr

Πρόεδρος:
ΘΡ. ΚΑΛΟΓΡΙΔΗΣ

**ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

Λ. Ικάρου & Εφέσου,
713 06 Ηράκλειο
Τηλ.: 281 0 338800
Fax: 281 0 341315
e-mail:
info_mail@pancretabank.gr

Πρόεδρος:
ΙΩ. ΛΕΜΠΙΔΑΚΗΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΑΡ. ΜΠΟΥΧΑΛΑΚΗΣ

**ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ
ΠΙΕΡΙΑΣ**

Εθνικής Αντίστασης 5,
60 100 Κατερίνη
Τηλ.: 2351 0 30996-7
Fax: 2351 0 75710
e-mail: par-bank@hol.gr

Πρόεδρος:
ΝΙΚΟΣ ΜΗΛΙΩΤΗΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΜΕΝ. ΤΣΙΚΡΑΣ

**ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ**

Μιαούλη 3, 42100
Τρίκαλα
Τηλ.: 2431 0 76100
Fax: 2431 0 76101
e-mail: info@bankoftrikala.gr

Πρόεδρος:
ΑΝΑΣΤ. ΛΑΠΠΑΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΝΙΚ. ΖΙΟΜΠΟΡΑΣ

Ελ. Βενιζέλου 34α, 73
100 Χανιά
Τηλ.: 2821 0 25500
Fax: 2821 0 59584
e-mail: info@chaniabank.gr

Πρόεδρος:
ΜΙΧ. ΜΑΡΑΚΑΚΗΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΜΙΧ. ΜΑΡΑΚΑΚΗΣ

Αβέρωφ 12, 452 21
Ιωάννινα
Τηλ.: 2651 0 30520
Fax: 2651 0 29921
e-mail: info@ioanninabank.gr

Πρόεδρος:
ΚΩΝ/ΝΟΣ ΖΩΝΙΔΗΣ
Γεν. Διευθυντής:
ΓΟΥΔΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

Οι εργασίες της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε. κατά τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της

Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2004 αποτέλεσε σημαντική χρονιά για το Ελληνικό Συνεταιριστικό Τραπεζικό περιβάλλον. Σημειολογικά αποτελεί επετειακό έτος αφού αυτή η οικονομική χρήση:

- Είναι πλέον η υπερδεκαετής χρήση για κάποιες από αυτές.
- Βρίσκει το σύνολο των Συνεταιριστικών Τραπεζών με ένα δίκτυο 110 και πλέον καταστημάτων-σημείων πώλησης.
- Βρίσκει στα στοιχεία ισολογισμού τους την υπέρβαση των €1,5 δις σαν σύνολο των στοιχείων του Ενεργητικού τους.
- Ενδυναμώνει το θεσμό με την αναβάθμιση σε Τράπεζα από Πιστωτικό Συνεταιρισμό της 16^{ης} από αυτές.
- Το δυναμικό των 144.000 και πλέον μελών-πελατών της Συνεταιριστικής Τραπεζικής Πίστης στη χώρα μας είναι χαρακτηριστικό της δυναμικής τους παρουσίας στον Τραπεζικό χάρτη της χώρας μας.
- Σε ενοποιημένη βάση και στο σύνολο των Συνεταιριστικών Τραπεζών σύμφωνα με τα στοιχεία της Ένωσης Συνεταιριστικών Τραπεζών Ελλάδας, τα οικονομικά στοιχεία για το έτος 2004 των 16 Συνεταιριστικών Τραπεζών που λειτουργούν στην Ελλάδα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

	2004	2003
Ενεργητικό	1.590,46	1.245,64
Χορηγήσεις	1.268,45	956,03
Καταθέσεις	1.276,11	975,76
Συνεταιριστικό Κεφάλαιο	165,70	150,97
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	257,90	234,29
Έσοδα από Τόκους	68,80	53,12
Έσοδα Προμηθειών	9,40	7,28
Σύνολο Μικτού Κέρδους	78,96	60,95
Κέρδη προ Φόρων	31,30	24,16
Καταστήματα	112	94
Προσωπικό	764	683
Αριθμός Μελών	144.176	129.577

Στοιχεία από τον Απολογισμό-Ισολογισμό του 2004 της Πανελληνίας Τράπεζας

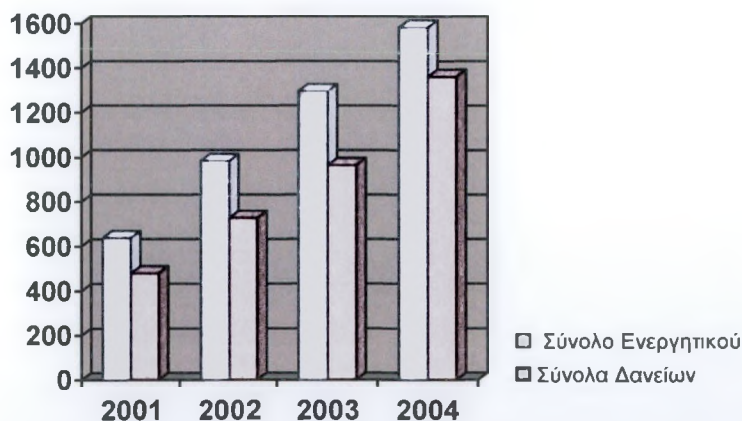
Οι 15 συνεταιριστικές τράπεζες που αποτελούν τους βασικούς μετόχους της Πανελλήνιας Τράπεζας, για την τελευταία τετραετία 2001-2004 (σε ενοποιημένη βάση) παρουσίασαν τα ακόλουθα στοιχεία ισολογισμού, αποτελεσμάτων χρήσεων:

Στοιχεία Ισολογισμού Αποτελεσμάτων χρήσεως	2004 Εκ. €	2003 Εκ. €	2002 Εκ. €	2001 Εκ. €
Σύνολο Ενεργητικού	1.555	1.209	921	708
Σύνολο Δανείων	1.241	928	701	510
Σύνολο Καταθέσεων	1.250	950	667	471
Συνεταιριστικό Κεφάλαιο	160	146	140	134
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	250	227	208	198
Κέρδη προ Φόρων Αριθμός	31	23,8	17,3	13,7
Καταστημάτων Αριθμός Μελών	109	91	70	57
	138.519	124.001	109.687	103.178

Επίσημη Εκτίμηση από την κάθε Τράπεζα σύμφωνα με τα στοιχεία της 30 Σεπτεμβρίου 2005

Κατά την τετραετία 2001-2004, τα στοιχεία του Ενεργητικού σύμφωνα με τις ενοποιημένους τους καταστάσεις στα Δάνεια παρουσιάζουν αύξηση του Συνόλου των ενοποιημένων στοιχείων του Ενεργητικού, η οποία αγγίζει το 143,3%.

Σύνολο Ενεργητικού-Δάνεια 2001-2004 σε εκ. €

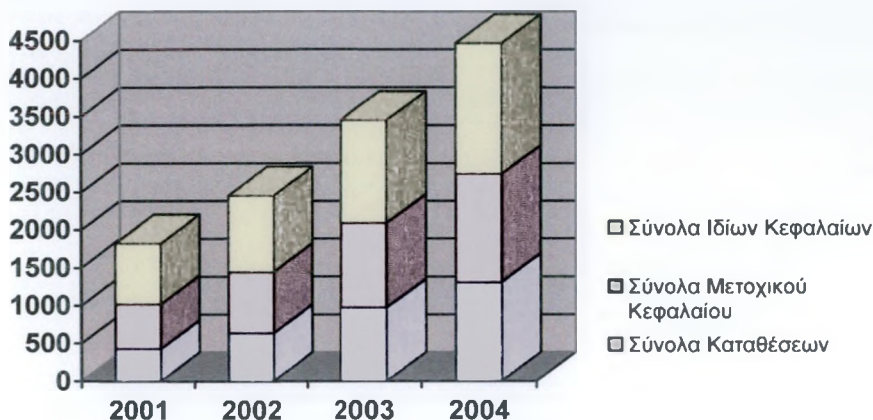

Και στην πλευρά των στοιχείων του Παθητικού παρατηρείται εντυπωσιακή άνοδος για την τετραετία 2001-2004.

Για τον μεν Σύνολο των Καταθέσεων το εντυπωσιακό 165,4% δηλώνει τη δυναμικότητα του Ομίλου αλλά και η αύξηση του Συνόλου του Μετοχικού τους κεφαλαίου κατά 19,4% αλλά και η κατά 26,3% αύξηση του Συνόλου των Ιδίων Κεφαλαίων αποτυπώνουν το δυναμισμό του Ομίλου και την εμπιστοσύνη που περιβάλλεται από την ευρεία πελατειακή βάση.

Η επίσης εντυπωσιακή αύξηση και του αριθμού των μελών-πελατών δείχνει την αποδοχή του Συνεταιριστικού Κινήματος από την ευρύτερη πελατειακή του βάση και την ολοένα μεγαλύτερη συμμετοχή των επιμέρους τοπικών κοινωνιών στη λειτουργία αυτού του σύγχρονου τραπεζικού σχήματος.

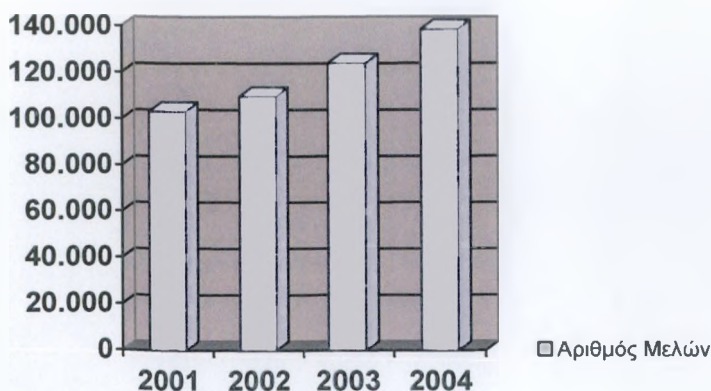
Στοιχεία Παθητικού 2001-2004 σε εκ. €

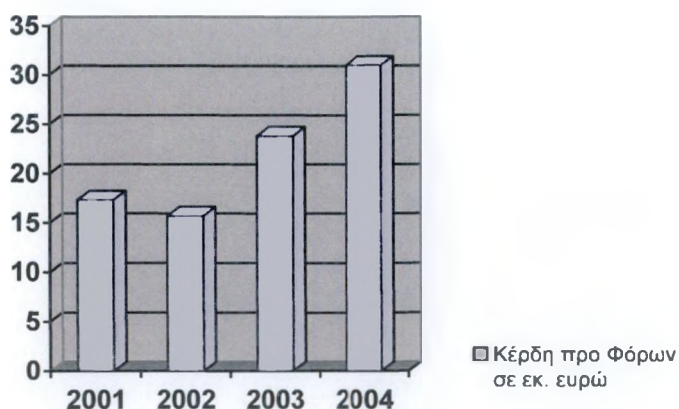
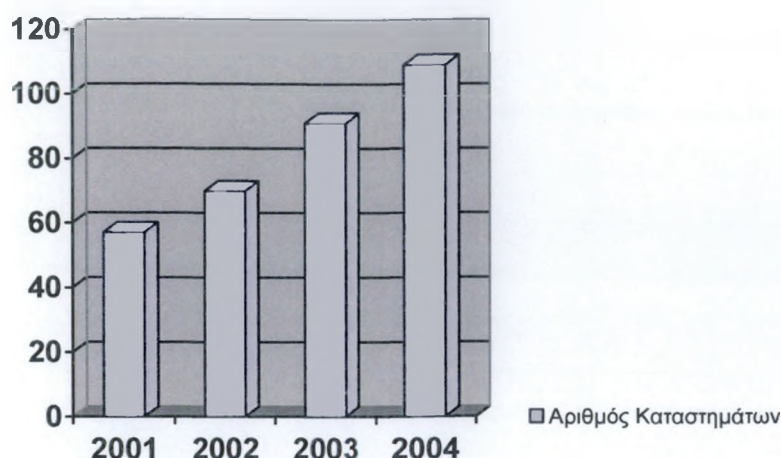

Ο πελάτης είναι και ο μέτοχος ουσιαστικά και συμμετέχει στην κερδοφόρα πορεία της εκάστοτε Συνεταιριστικής Τράπεζας με το πλεονέκτημα της αύξησης της εσωτερικής αξίας της μερίδας-συμμετοχής του.

Αξίζει να αναφερθεί ότι ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην επέκταση του δικτύου των Συνεταιριστικών Τραπεζών. Πρέπει να αναφερθεί ότι η γεωγραφική περιφέρεια με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση δικτύου καταστημάτων είναι αυτή της Κρήτης ενώ ακολουθούν τα Δωδεκάνησα και η Αχαΐα. Έτσι για την τετραετία 2001-2004 ο ρυθμός αύξησης των κερδών του Ομίλου των Συνεταιριστικών Τραπεζών είναι επίσης σταθερά ανοδικός. Η μέση ετήσια αύξηση είναι πάνω από 30% και αποτελεί την εγγύηση για την επιχειρηματική εξέλιξη του Συνεταιριστικού Τραπεζικού μοντέλου ανάπτυξης.

Η αύξηση αυτή αποτυπώνεται στην αύξηση της εσωτερικής αξίας της τιμής της μερίδας. Έτσι ο μέτοχος-πελάτης απολαμβάνει εκτός από το όφελος της συναλλαγής και την υπεραξία της συμμετοχής του.

Η Πανελλήνια Τράπεζα έδωσε έμφαση σε επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους και επικέντρωσε την πιστοδοτική της πολιτική σε επιλεγμένους κλάδους της βιομηχανίας και του εμπορίου. Στον τομέα της επιχειρηματικής πίστης οι προσπάθειες επικεντρώνονται στην πιστοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και την προώθηση όλου του φάσματος των προϊόντων της σύγχρονης τραπεζικής.

Στον τομέα των μεγαλύτερων επιχειρήσεων όπου τα επιτόκια χορηγήσεων είναι χαμηλά και ο ανταγωνισμός έντονος, υπάρχουν επιλεγμένες συνεργασίες και το ζητούμενο είναι η αποδοτικότητα της συνολικής σχέσης της επιχείρησης με την Τράπεζα μέσα από ένα φάσμα ευρύτερων τραπεζικών εργασιών.

Για την πραγματοποίηση αυτού του στόχου η Τράπεζα καλείται να ενισχύσει τις δραστηριότητές της σε όλους τους τομείς που παρουσιάζουν προοπτικές ανάπτυξης και υψηλής κερδοφορίας. Η ομαλή και ισομερής αύξηση των μεγεθών της Τράπεζας είναι βασική προϋπόθεση για την εύρυθμη ανάπτυξή της και μαζί με την κεφαλαιακή διασπορά αποτελούν κύριο μέλημα των στελεχών και της επιτροπής ελέγχου και αποτίμησης των κινδύνων.

Τονίζεται ότι στους στρατηγικούς στόχους της Τράπεζας για την ανάπτυξη των εργασιών του δικτύου της συμπεριλαμβάνονται:

- Η προσέλκυση των χαμηλότοκων καταθέσεων που θα της επιτρέψουν και τη βελτίωση του μέσου κόστους των καταθέσεων.
- Η διασύνδεση με τον Όμιλο των Συνεταιριστικών Τραπεζών και η ανάπτυξη του Δικτύου των Καταστημάτων.
- Η αύξηση της κυκλοφορίας της Πανελλήνιας Κάρτας (πιστωτική και χρεωστική) αλλά και αυτής του Ομίλου των Συνεταιριστικών Τραπεζών, με τη διεύρυνση των σημείων προώθησής της μέσω του Δικτύου του Ομίλου.
- Η ενεργοποίηση όλων των σύγχρονων εναλλακτικών δικτύων (ATMs, Web banking) για τον Όμιλο.
- Η διεύρυνση της γκάμας των παρεχομένων υπηρεσιών-προϊόντων με αυτά του επενδυτικού χαρακτήρα και παροχή τους στο δίκτυο των καταστημάτων της Τράπεζας αλλά και στις Συνεταιριστικές Τράπεζες.

Αναλυτικά αναφερόμενοι στην ανάπτυξη των εργασιών ανά προϊόν και διεύθυνση μπορούμε να αναφέρουμε: α) τη Διεύθυνση Τραπεζικών Εργασιών, β) τα ATMs και γ) οι Κάρτες.

Η Διεύθυνση Τραπεζικών Εργασιών

Οι άξονες στρατηγικής στους οποίους κινήθηκε η Διεύθυνση Εργασιών μέσα στο 2001-2004, υλοποιώντας τις κατευθύνσεις που όρισε η Διοίκηση, βασίζονται στην ανάπτυξη του χαρτοφυλακίου της Τράπεζας, στην αύξηση του υπάρχοντος πελατολογίου, στην εκπαίδευση του προσωπικού και στον εκσυγχρονισμό τόσο των διαδικασιών, όσο και των δικτύων. Αναλυτικά, παρουσιάζονται τα παρακάτω στοιχεία:

- Συνεχής προσπάθεια ανάπτυξης του Χαρτοφυλακίου Χορηγήσεων, μέσω της βελτίωσης των διαδικασιών διαχείρισης αυτού.
- Δημιουργία κεντροποιημένου τομέα οριστικών καθυστερήσεων.
- Έλεγχος των κινδύνων με νέα συστήματα.
- Στελέχωση, στον τομέα Πίστης και λειτουργία τμημάτων για καλύτερη αξιολόγηση των χορηγητικών αιτημάτων.
- Εστίαση στην παραδοσιακή τραπεζική και συγκεκριμένα στην παροχή επιχειρηματικών δανείων σε μικρομεσαίες κυρίως επιχειρήσεις αλλά και στις μεγαλύτερες με στρατηγική επιλεκτικής τοποθέτησης σε τομείς με προοπτικές ανάπτυξης (δυναμικοί κλάδοι της οικονομίας) και με κριτήριο την αποδοτικότητα της συνολικής σχέσης της Τράπεζας με την επιχείρηση.
- Διατήρηση παραγωγής της ροής αιτημάτων πελατείας και ανάπτυξης του υπάρχοντος πελατολογίου.
- Βελτίωση στην εξυπηρέτηση του πελάτη.
- Μείωση του λειτουργικού κόστους.
- Ένταξη της Τράπεζας στο Σύστημα Συγκέντρωσης Κινδύνων του «Λευκού Τειρεσία», μετά από προηγούμενη τροποποίηση (προσθήκη ρήτρας συναίνεσης του πελάτη) στο σχετικό έντυπο Αίτησης.
- Αναμόρφωση και δημιουργία νέων εντύπων συνεργασίας με τον πελάτη επιχειρηματικής Πίστης, με σκοπό την τυποποίηση των πληροφοριών περί της επιχειρησιακής εικόνας του πελάτη. Με τον τρόπο αυτό, επιτυγχάνεται σταδιακά και ο στόχος για τη στάθμιση του πιστοληπτικού κινδύνου, μέσω «μοντέλου» αξιολόγησης επιχειρήσεων.

- Αναμόρφωση του INTRANET SITE της Διεύθυνσης Εργασιών της Τράπεζας, ώστε να καταστεί ευχερέστερη η άντληση εντύπων και εγχειριδίων διαδικασιών από το δίκτυο Καταστημάτων
- Όσον αφορά το Δίκτυο Καταστημάτων, έχει αποφασισθεί ότι μέσα στο 2005 θα έχουν ιδρυθεί 4 νέα Καταστήματα.
- Παράλληλα δόθηκε έμφαση στον ομοιογενή τρόπο λειτουργίας των Καταστημάτων, με εκπαιδεύσεις στελεχών και υπαλλήλων, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στο Κεντρικό Κατάστημα της Τράπεζας με αντικείμενο τις τραπεζικές εργασίες.
- Στις Διατραπεζικές σχέσεις, επιτεύχθηκε η επέκταση του δικτύου ανταποκριτριών τραπεζών, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, με αποτέλεσμα την καλύτερη εξυπηρέτηση της πελατείας αλλά και των Συνεταιριστικών Τραπεζών.

Τα ATMs

Το συνεχές αναπτυσσόμενο δίκτυο των ATMs της Πανελληνίας Τράπεζας στο τέλος του χρόνου περιλαμβάνει 17 ATMs έναντι 15 ATMs του προηγούμενου χρόνου. Στα πλαίσια της δικτύωσης των ATMs των Συνεταιριστικών Τραπεζών με την Πανελλήνια Τράπεζα λειτουργούν ήδη περισσότερα από 100 ATMs μέσω του ενιαίου δικτύου του Ομίλου, προσφέροντας κοινές υπηρεσίες και κοινή τιμολογιακή πολιτική. Μέχρι το τέλος του 2004 στο ενιαίο δίκτυο, εκτός από της Πανελληνίας Τράπεζας, συμμετέχουν οι παρακάτω Συνεταιριστικές Τράπεζες:

- Αχαϊκή Συνεταιριστική Τράπεζα
- Συνεταιριστική Τράπεζα Δράμας
- Συνεταιριστική Τράπεζα Δωδεκανήσου
- Συνεταιριστική Τράπεζα Εύβοιας
- Συνεταιριστική Τράπεζα Ιωαννίνων
- Συνεταιριστική Τράπεζα Καρδίτσας
- Συνεταιριστική Τράπεζα Κοζάνης
- Συνεταιριστική Τράπεζα Λέσβου-Λήμνου
- Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα
- Συνεταιριστική Τράπεζα Τρικάλων
- Συνεταιριστική Τράπεζα Χανίων

Στόχος της Πανελληνίας Τράπεζας για το 2005 είναι η διεύρυνση του δικτύου της και των Συνεταιριστικών Τραπεζών μέσω των δραστηριοτήτων της στην αποτελεσματική, έγκαιρη ένταξη και λειτουργία των νέων ATMs και της προγραμματισμένης σταδιακής αναβάθμισης των ήδη υπάρχοντων σύμφωνα με τις οδηγίες των Οργανισμών VISA INTERNATIONAL και MASTERCARD αυξάνοντας έτσι τον αριθμό των ATMs της ίδιας της Τράπεζας συναρτήσει του αριθμού των Καταστημάτων που πρόκειται να ανοίξει και να συμπεριλάβει στο ενιαίο δίκτυο του Ομίλου και των υπολοίπων Συνεταιριστικών Τραπεζών.

Οι Κάρτες

Όπως είναι γνωστό, διεθνώς και στη χώρα μας επικρατούν δύσκολες συνθήκες στην Τραπεζική αγορά και το επίπεδο ανταγωνισμού βρίσκεται σε πολύ υψηλό επίπεδο. Με γνώμονα τη δραστηριοποίηση της Πανελληνίας Τράπεζας σε έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον και της νεαρής ηλικίας των προϊόντων της, στον τομέα των καρτών η Πανελλήνια Τράπεζα έκλεισε το προηγούμενο έτος προσφέροντας στους πελάτες της ίδιας της Τράπεζας και των Συνεταιριστικών Τραπεζών δύο προϊόντα Πιστωτικών καρτών (Visa Classic και MasterCard Standard) και δύο προϊόντα Χρεωστικών καρτών (Visa Electron και Maestro).

Η Πανελλήνια Τράπεζα διευρύνοντας την παρουσία της στην Τραπεζική αγορά προωθεί τις κάρτες της μέσω του δικτύου των Καταστημάτων της καθώς και των Συνεταιριστικών Τραπεζών. Οι Τράπεζες του Ομίλου έχουν πλέον τη δυνατότητα να χορηγούν στους πελάτες τους κάρτες των διεθνών Οργανισμών Visa International και MasterCard που εκδίδονται μέσω της Πανελληνίας Τράπεζας με δυνατότητες όπως: ανάληψη μετρητών από την πιστωτική κάρτα, σύνδεση με τον καταθετικό λογαριασμό της Τράπεζάς τους, άτοκες δόσεις, εξόφληση πάγιων εντολών.

Στη σύγχρονη τραπεζική σχέση η μελετημένη και προσαρμοζόμενη στις ανάγκες του πελάτη παροχή όλου του εύρους των προϊόντων είναι το κύριο μέλημα της Τράπεζας. Η απλοποίηση των διαδικασιών, η διαφάνεια στις συναλλαγές, η βελτίωση της καθημερινής χρηστικής πραγματικότητας και της σχέσης τράπεζας-πελάτη είναι αρχές που έχουν υιοθετηθεί.

Η πραγματοποίηση του βασικού στόχου της Τράπεζας δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς την επιδίωξη της συγκράτησης του λειτουργικού της κόστους που προϋποθέτει στενή παρακολούθηση των καταρτισθέντων και προϋπολογισθέντων εσόδων και εξόδων, με ταυτόχρονη καταγραφή και διάρθρωση πιθανών αποκλίσεων. Η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό που αποτελεί την καρδιά και τη ψυχή της Τράπεζας είναι επίσης μια φυσική συνιστώσα για την επίτευξη όλων των στόχων.

Η Πανελλήνια που βρίσκεται στην καρδιά του Ομίλου των Συνεταιριστικών Τραπεζών της χώρας στοχεύει και επιδιώκει:

- Να αυξήσει την παρουσία της στην Ελληνική Αγορά.
- Να προωθήσει την πελατοκεντρική Τραπεζική αντίληψη, μέσα από ένα κατάλληλο δίκτυο καταστημάτων, μια σύγχρονη γκάμα τραπεζικών προϊόντων με απλές, ξεκάθαρες διαδικασίες και πρακτικές.
- Να βελτιώσει το υπάρχον σημαντικό μερίδιο αγοράς, να υιοθετήσει ένα άριστο μίγμα ανάπτυξης του ενεργητικού και παθητικού της.
- Να προχωρήσει τη συνένωση και δικτύωση του εγχώριου Συνεταιριστικού τραπεζικού γίνεσθαι και να συνθέσει τις ανάγκες του, βελτιώνοντας την απόδοσή του με την επίτευξη οικονομικών κλίμακας.
- Να εφαρμόσει ορθολογική διασπορά των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της.
- Να εφαρμόσει σύγχρονες και αποτελεσματικές μεθόδους διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, του λειτουργικού όσο και αυτού της αγοράς σύμφωνα με τις σύγχρονες απαιτήσεις όπου θα εξασφαλίσουν το μέλλον και τη διάρκεια αυτής της πορείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

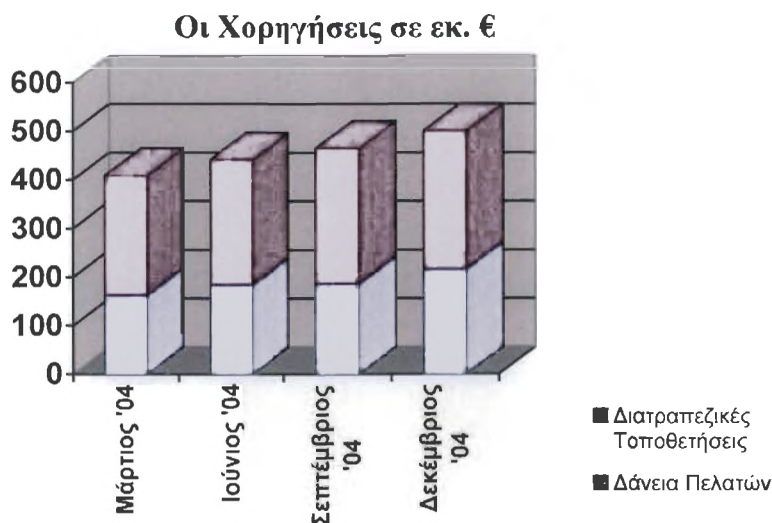
Ισολογισμός, οικονομικά μεγέθη, αποτελέσματα χρήσης, ανθρώπινο δυναμικό και οικονομικά στοιχεία σύμφωνα με τον τελευταίο Απολογισμό (2004) της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε.

Ισολογισμός και μεγέθη της Τράπεζας

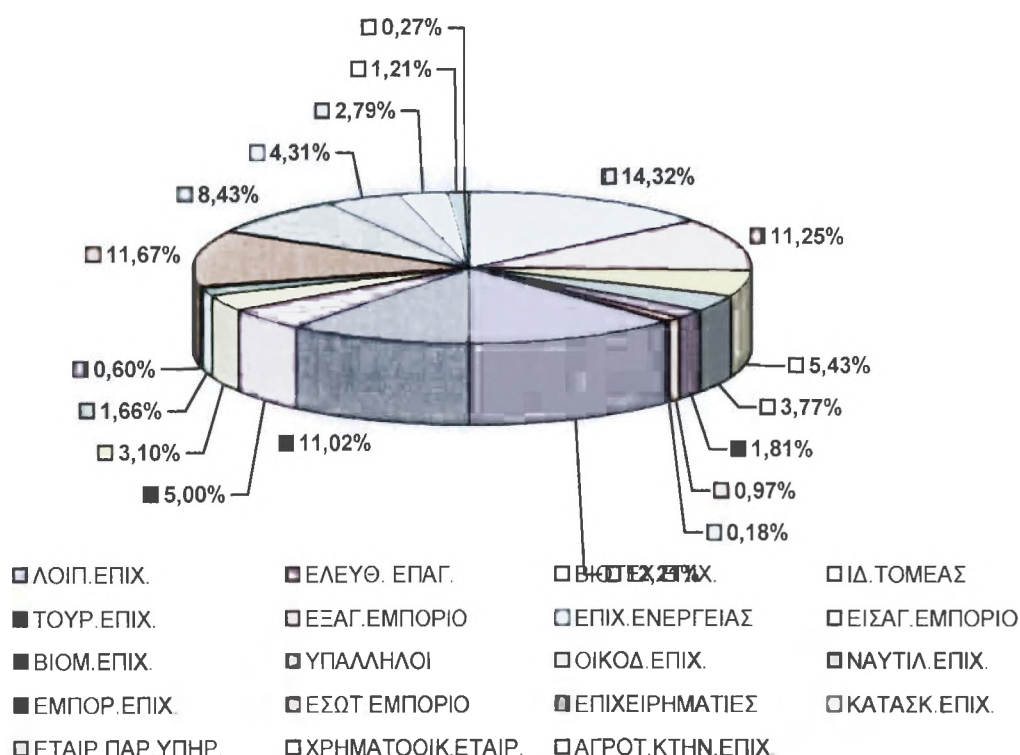
Το σύνολο του Ενεργητικού της Τράπεζας στο τέλος του 2004 ανήλθε σε €340,7 εκ. αυξημένο σχεδόν κατά 55% σε σχέση με αυτό της προηγούμενης χρήσης. Όσον αφορά τις πελατειακές χορηγήσεις στο τέλος του 2004 ανήλθαν στο επίπεδο των €207,45 εκ. Η Πανελλήνια Τράπεζα έδωσε έμφαση σε επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους, αλλά επικεντρώθηκε σε επιλεγμένους κλάδους της βιομηχανίας και του εμπορίου.

Σε όλη τη διάρκεια του 2004 και για τις αντίστοιχες τρίμηνες περιόδους ο ρυθμός αύξησης των χορηγήσεων είναι σταδιακά αυξανόμενος.

Στο πρώτο τρίμηνο το σύνολο των πελατειακών χορηγήσεων ανέρχεται σε €173,18 εκ. ενώ οι Διατραπεζικές Τοποθετήσεις (Due from Banks) σε €68,47 εκ. Στο εξάμηνο οι πελατειακές χορηγήσεις ανέρχονταν σε €189,85 εκ. με ποσοστό αύξησης από την αρχή του έτους 18,06%. Στο τρίτο τρίμηνο οι πελατειακές χορηγήσεις παρέμειναν σχεδόν σταθερές με παράλληλη αύξηση των Διατραπεζικών Τοποθετήσεων κατά 74,85% από την αρχή του έτους. Συνολικά στο τέλος του 2004 το σύνολο των €290,63 εκ. αντιστοιχούσε σε αύξηση 49,66% όσον αφορά το σύνολο των χορηγήσεων σε σχέση με αυτό του προηγούμενου οικονομικού έτους. Όσον αφορά τις πελατειακές χορηγήσεις, αυτές κυμάνθηκαν σε €207,45 εκ. έχοντας πραγματοποιήσει αύξηση κατά 29,0% ενώ είναι εντυπωσιακή η αύξηση κατά 149,20% στο ποσό που η Τράπεζα χορηγεί στη Διατραπεζική αγορά σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2003.

Ενδιαφέρουσα είναι και η κατανομή των χορηγήσεων κατά επαγγελματική δραστηριότητα. Οι Βιομηχανικές Επιχειρήσεις, οι κατασκευαστικές και οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών είναι αυτές που η Τράπεζα έχει κατευθύνει τη χορηγητική της πολιτική. Η κατηγοριοποίηση κατά επιχειρηματική δραστηριότητα των χορηγήσεων της Τράπεζας παρουσιάζεται στο παρακάτω γράφημα, όπως επίσης και η διασπορά κατά κατηγορία.

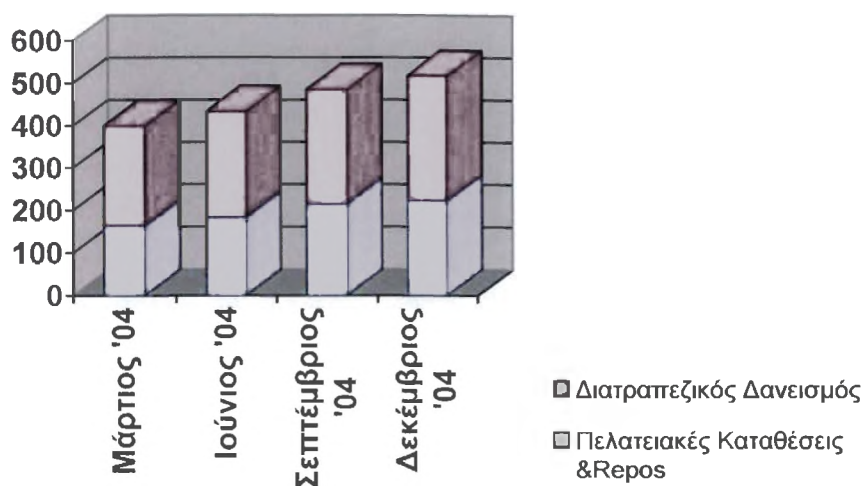

Στοιχεία από τον Απολογισμό-Ισολογισμό του 2004της Πανελληνίας Τράπεζας

Και στις καταθέσεις εμφανίζεται μια συνεχής ανοδική πορεία σε όλα τα καταστήματα της τράπεζας και με σχετικά ισόρροπη συνεισφορά τόσο γεωγραφικά όσο και ανάλογα με το χρόνο της λειτουργίας των καταστημάτων.

Σε όλη τη διάρκεια του 2004 και για τις αντίστοιχες τρίμηνες περιόδους ο ρυθμός αύξησης των καταθέσεων της πελατειακής βάσης της Τράπεζας είναι σταδιακά αυξανόμενος και ακολουθεί παράλληλη σχεδόν πορεία με αυτό των χορηγήσεων. Η ομαλή και ισομερής αύξηση των μεγεθών της Τράπεζας είναι βασική προϋπόθεση για την εύρυθμη ανάπτυξή της και μαζί με την κεφαλαιακή διασπορά αποτελούν κύριο μέλημα των στελεχών και της Επιτροπής Ελέγχου και αποτίμησης των κινδύνων.

Οι Καταθέσεις σε εκ.€

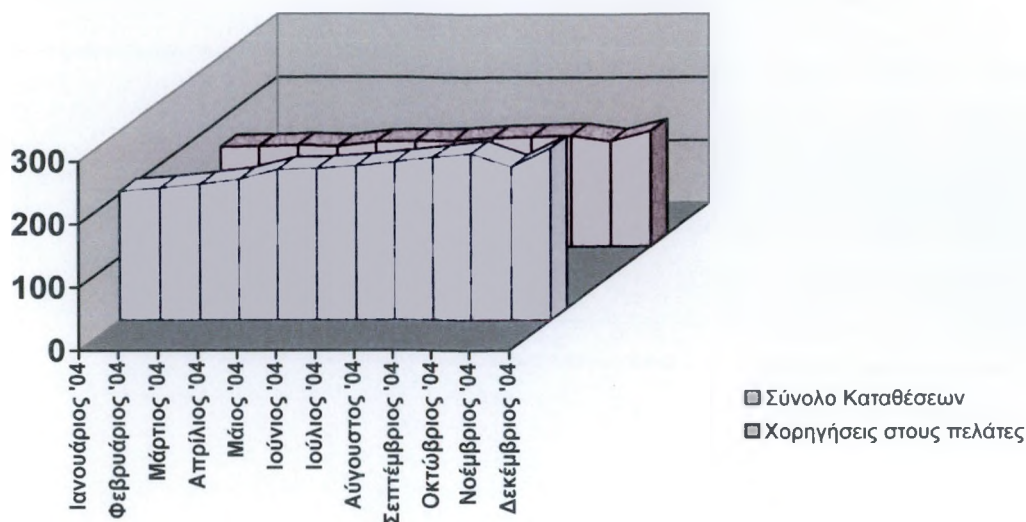
Το πρώτο τρίμηνο το σύνολο των καταθέσεων ανερχόταν σε €229,91 εκ. με ποσοστό αύξησης από την αρχή του έτους 21,63%. Στο εξάμηνο το σύνολο των καταθέσεων για λογαριασμό των πελατών ανέρχεται σε €187,83 εκ. ενώ ο Διατραπεζικός Δανεισμός σε €44,51 εκ. Στο σύνολο των καταθέσεων το ποσοστό αύξησης είναι μικρό (μονοψήφιος αριθμός) σε σχέση με τα αποτελέσματα του προηγούμενου τριμήνου. Στο τρίτο τρίμηνο το σύνολο των Καταθέσεων εκτοξεύτηκε στο ποσό των €274,89 εκ. με παράλληλη αύξηση όλων των επιμέρους κατηγοριών καταθέσεων.

Συνολικά στο τέλος του 2004 το σύνολο των €291,25 εκ. αντιστοιχούσε σε αύξηση 54,08% σε σχέση με το σύνολο των καταθέσεων του προηγούμενου οικονομικού έτους. Όσον αφορά τις πελατειακές καταθέσεις η συνολική αύξηση ήταν 54,45% ενώ ο Διατραπεζικός Δανεισμός αυξήθηκε κατά 52,96% σε σχέση με το ποσό του τέλους του 2003.

Αναφορικά, με την ποσοστιαία κατανομή των πελατειακών καταθέσεων προβάδισμα έχουν οι Προθεσμιακές Καταθέσεις και τα Repos και ακολουθούν οι κατηγορίες Ταμειυτηρίου, Συνεταιριστικού Ταμειυτηρίου, Τρεχούμενοι και Όψεως. Σημαντικό ποσοστό του συνόλου των καταθέσεων αποτελούν και οι καταθέσεις μέσω του διατραπεζικού δανεισμού.

Πρέπει να τονιστεί ότι για όλη τη χρονική διάρκεια του 2004 το ποσοστό του συνόλου των καταθέσεων προς αυτό των χορηγήσεων κυμάνθηκε σε επίπεδα άνω του 135,0% κατά μέσο όρο.

Σχέση Καταθέσεων / Πελατειακών Χορηγήσεων

Αναφορικά με τα υπόλοιπα στοιχεία του ενεργητικού μπορούμε να αναφέρουμε ότι στη λήξη του 2004 το Χαρτοφυλάκιο της Τράπεζας έχει Ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου Ονομαστικής Αξίας €10,2 εκ. Επίσης, τα αποτελέσματα της Τράπεζας δείχνουν ότι τα κέρδη της προέκυψαν κυρίως από τα έσοδα από τόκους και αυτά των προμηθειών από τραπεζικές εργασίες. Ακόμα, η κύρια πηγή εσόδων της Τράπεζας είναι από τα καθαρά Έσοδα από τόκους, η ανά τρίμηνο πορεία των εσόδων χαρακτηρίζεται μάλλον προοδευτική και χωρίς εποχιακές εξάρσεις. Το τελικό αποτέλεσμα των €9,3 εκ. είναι σαφέστατα εντυπωσιακό αφού συγκρινόμενο με αυτό του Δεκεμβρίου του 2003 το ποσοστό αύξησης είναι 60,25%.

Αναφερόμενοι στα Έσοδα της Τράπεζας από Προμήθειες και παράλληλες τραπεζικές εργασίες, είναι και αυτά ανοδικά σε σχέση με αυτά της προηγούμενης οικονομικής χρήσης. Η εξέλιξη της αύξησή τους είναι σχεδόν ισομερής ανά τρίμηνο με εξαίρεση το τελευταίο που είχε και τον υψηλότερο ρυθμό αύξησης. Το τελικό αποτέλεσμα των €2,94 εκ. είναι σημαντικό και συγκρινόμενο με αυτό του Δεκεμβρίου του 2003 παρουσιάζεται αυξημένο κατά 34,65%.

Αποτελέσματα Χρήσης

Το Δεκέμβριο του 2004 έκλεισε η 3^η χρήση της Πανελληνίας Τράπεζας με το κερδοφόρο αποτέλεσμα των €1,3 εκ. προ φόρων.

Και κατά την Τρίτη οικονομική χρήση η Πανελλήνια Τράπεζα άντλησε το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων της από τις παραδοσιακές τραπεζικές εργασίες όπως χορηγήσεις, καταθέσεις, εμβάσματα και εισαγωγές-εξαγωγές.

Τα καθαρά έσοδα από τόκους ανήλθαν σε €9,27 εκ. εμφανίζοντας σταδιακά ανοδική πορεία που έγινε εντονότερα αισθητή κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2004.

Η Τράπεζα πέτυχε σημαντικό περιθώριο επιτοκίου όσον αφορά το πελατειακό της Χαρτοφυλάκιο ύψους 4,7% κατά τη διάρκεια του έτους. Το συνολικό λειτουργικό περιθώριο επιτοκίου που η Τράπεζα πέτυχε για τα 2004 είναι 3,75%.

Ο εντονότερος ανταγωνισμός που επικρατεί στον Τραπεζικό κλάδο και η σύγκριση με το μέσο περιθώριο επιτοκίου των Ελληνικών εμπορικών τραπεζών που

κυμαίνεται μεταξύ του 2,8% - 3,5% πρέπει να θεωρείται σημαντικό αποτέλεσμα για μια νέα τράπεζα.

Η επίτευξη περιθωρίου επιτοκίου πάνω από 4% που επιτυγχάνουν οι μέτοχοι, μέλη του Ομίλου των Συνεταιριστικών Τραπεζών είναι αξιομνημόνευτη και πρέπει να επιβραβευτεί.

Η οποιαδήποτε σύγκριση της επίδοσης της τραπεζικής δραστηριότητας τοπικής εμβέλειας με αυτή του διευρυμένου πανελλαδικού δικτύου είναι αναποτελεσματική και οδηγεί σε λανθασμένες εκτιμήσεις.

Τα έσοδα από προμήθειες ανήλθαν σε €3,01 εκ. και αφορούσαν προμήθειες διαχείρισης δανείων, εγγυητικών επιστολών, εισαγωγικών, εμβασμάτων και πράξεων συναλλάγματος. Οι δαπάνες προσωπικού ανήλθαν σε €3,81 εκ.

Πρέπει να αναφερθεί ότι τα αποτελέσματα επιβαρύνθηκαν από τις αποσβέσεις που αφορούν:

➤ Επενδύσεις σε τεχνολογία και υποδομές, είτε στην κύρια εγκατάσταση του συστήματος Globus, είτε σε προηγμένες λύσεις για τη δικτύωση του Ομίλου των Συνεταιριστικών Τραπεζών, οι οποίες μεσοπρόθεσμα ενισχύουν την αποτελεσματικότητα της Τράπεζας και την ενδυνάμωσή της μέσω της απευθείας διασύνδεσής της με τον Όμιλο των Συνεταιριστικών Τραπεζών.

➤ Επενδύσεις για την επέκταση του δικτύου της Τράπεζας σε 17 σημεία πώλησης.

Η Τράπεζα προχώρησε στη διενέργεια προβλέσεων για Επισφαλείς απαιτήσεις ύψους €3,6 εκ. από τις οποίες €1,8 εκ. είναι ειδικές προβλέψεις. Το σύνολο των προβλέσεων αθροιστικά για τα έτη λειτουργίας της Τράπεζας ανέρχεται σε €4,9 εκ.

Οικονομικά Στοιχεία

Τα οικονομικά αποτελέσματα της Τράπεζας για την κλειόμενη 3^η εταιρική χρήση (2004) είναι πλέον ικανοποιητικά αφού μετά τις αποσβέσεις και τις προβλέψεις η χρήση είναι κερδοφόρα με συνολικό αποτέλεσμα που ανέρχεται σε €1.297.132,50 εκ.

Ειδικότερα η ανάλυση του αποτελέσματος αυτού έχει ως ακολούθως:

Καθαροί Τόκοι	9.274.464,11
Έσοδα από Προμήθειες	2.942.356,40
Αποτελέσματα Χρηματοοικονομικών Πράξεων	187.038,21
Λοιπά Έσοδα	1.049.112,52
Δαπάνες Προσωπικού	(3.813.282,89)
Αποσβέσεις	(1.447.923,45)
(Ποσά σε ευρώ)	(3.587.667,18)
Λοιπά Έξοδα	(3.306.965,22)
Κέρδη Χρήσης	1.297.132,50

Στοιχεία από τον Απολογισμό-Ισολογισμό του 2004της Πανελλήνιας Τράπεζας

ΠΑΓΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ, (ΑΝΑΠΟΣΒΕΣΤΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ)

A. Ενσώματα	
Κτήρια και Εγκαταστάσεις Κτηρίων	1.930.958,11
Μηχανήματα και Μηχανολογικός Εξοπλισμός	951.293,12
Επιπλα και Ηλεκτρονικός Εξοπλισμός	154.598,07
Σύνολο	<u>3.036.849,30</u>
B. Άυλα	
Εξοδα ίδρυσης, Πρώτης Εγκατάστασης Και λοιπά Άυλα Πάγια	1.567.605,67
Σύνολο	<u>1.567.605,67</u>

Στοιχεία από τον Απολογισμό-Ισολογισμό του 2004της Πανελληνίας Τράπεζας

ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ

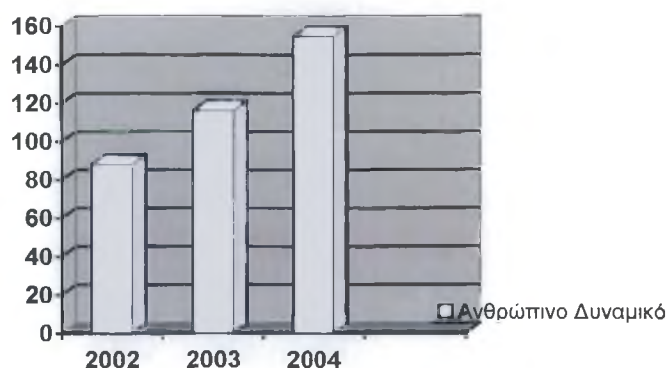
Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	10.188.052,05
Ένεργητικό Πανελληνίας την 31.12.2004	340.702.676,31
Χορηγήσεις Τράπεζας	207.446.138,31
Καταθέσεις Πελατών	220.795.579,38
Υποχρεώσεις από πράξεις-Repes	327.580,46

Στοιχεία από τον Απολογισμό-Ισολογισμό του 2004της Πανελληνίας Τράπεζας

Το Ανθρώπινο Δυναμικό

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται παρακάτω απεικονίζουν τον τρίτο χρόνο λειτουργίας της Τράπεζας η οποία βρίσκεται σε συνεχή ανάπτυξη και ως αποτέλεσμα αυτού τα αποτελέσματα της παρουσίασης αυτής μπορούν να χαρακτηριστούν ως δυναμικά και μόνο.

Το ανθρώπινο δυναμικό της Τράπεζας στις 31.12.2002 ανερχόταν σε 88 άτομα, στις 31.12.2003 ανερχόταν σε 116 άτομα ενώ στις 31.12.2004 ο αριθμός των ατόμων έφτασε τα 155 άτομα παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση, κάτι που οφείλεται όχι μόνο στη συνεχιζόμενη ανάπτυξη της Τράπεζας αλλά και στις προσφερόμενες ευκαιρίες σταδιοδρομίας και εργασιακού περιβάλλοντος που προάγουν τη δημιουργικότητα, την ατομική προσπάθεια και τον επαγγελματισμό.

Σύνθεση Ανθρώπινου Δυναμικού

	2002	2003	2004
Άνδρες	59,1%	66,40%	69%
Γυναίκες	40,9%	33,60%	31%
Σύνολο	100%	100%	100%

Στοιχεία από τον Απολογισμό-Ισολογισμό του 2004 της Πανελληνίας Τράπεζας

Ο μέσος όρος ηλικίας των εργαζομένων είναι τα 34 έτη. Ειδικότερα, για τα διευθυντικά στελέχη ο μέσος όρος ηλικίας είναι τα 48 έτη ενώ για τους υπαλλήλους είναι τα 29 έτη.

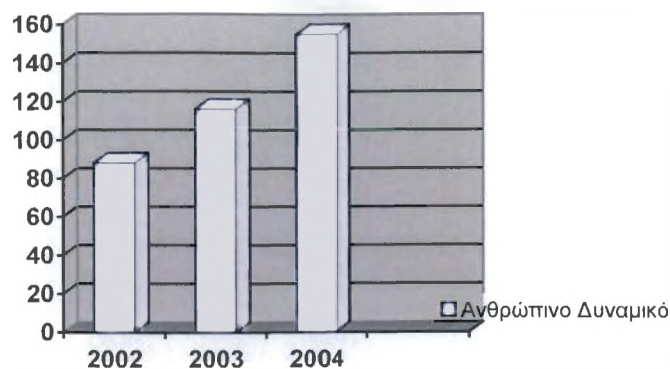
Σε ότι αφορά τα χρόνια προϋπηρεσίας του ανθρώπινου δυναμικού της Τράπεζας σημειώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του προσωπικού (63,2%) έχει μικρή προϋπηρεσία (έως και 6 έτη), ενώ ένα σεβαστό ποσοστό (25,8%) του προσωπικού έχει προϋπηρεσία μεγαλύτερη των 20 ετών. Πολιτική της Τράπεζας είναι η στελέχωση των στρατηγικών διοικητικών θέσεων κυρίως από έμπειρα στελέχη που μπορούν να κατευθύνουν και να προσφέρουν την τεχνογνωσία τους στους νέους υπαλλήλους οι οποίοι αφομοιώνοντάς την, σχετικά σε μικρό χρονικό διάστημα, θα αποκτήσουν τις δυνατότητες να ανελιχθούν με τη σειρά τους σε άξια στελέχη.

Η Τράπεζα βλέποντας μακροπρόθεσμα, υιοθετεί την πολιτική να αναπτύσσει τους ανθρώπους της εσωτερικά έχοντας με τον τρόπο αυτό, το πλεονέκτημα δημιουργίας μίας κουλτούρας βασισμένη στην αφοσίωση των ανθρώπων σε αυτήν και στην ταυτοποίηση των προσωπικών στόχων με τους γενικότερους στόχους της Τράπεζας.

Κατανομή Ανθρώπινου Δυναμικού

	Έθνος	Δίτιμο	Σύνολο
Άνδρες	29,9%	70,1%	100%
Γυναίκες	39,6%	60,4%	100%

Στοιχεία από τον Απολογισμό-Ισολογισμό του 2004 της Πανελληνίας Τράπεζας

Σύνθεση Ανθρώπινου Δυναμικού

	2002	2003	2004
Άνδρες	59,1%	66,40%	69%
Γυναίκες	40,9%	33,60%	31%
Σύνολο	100%	100%	100%

Στοιχεία από τον Απολογισμό-Ισολογισμό του 2004της Πανελληνίας Τράπεζας

Ο μέσος όρος ηλικίας των εργαζομένων είναι τα 34 έτη. Ειδικότερα, για τα διευθυντικά στελέχη ο μέσος όρος ηλικίας είναι τα 48 έτη ενώ για τους υπαλλήλους είναι τα 29 έτη.

Σε ότι αφορά τα χρόνια προϋπηρεσίας του ανθρώπινου δυναμικού της Τράπεζας σημειώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του προσωπικού (63,2%) έχει μικρή προϋπηρεσία (έως και 6 έτη), ενώ ένα σεβαστό ποσοστό (25,8%) του προσωπικού έχει προϋπηρεσία μεγαλύτερη των 20 ετών. Πολιτική της Τράπεζας είναι η στελέχωση των στρατηγικών διοικητικών θέσεων κυρίως από έμπειρα στελέχη που μπορούν να κατευθύνουν και να προσφέρουν την τεχνογνωσία τους στους νέους υπαλλήλους οι οποίοι αφομοιώνοντάς την, σχετικά σε μικρό χρονικό διάστημα, θα αποκτήσουν τις δυνατότητες να ανελιχθούν με τη σειρά τους σε άξια στελέχη.

Η Τράπεζα βλέποντας μακροπρόθεσμα, υιοθετεί την πολιτική να αναπτύσσει τους ανθρώπους της εσωτερικά έχοντας με τον τρόπο αυτό, το πλεονέκτημα δημιουργίας μίας κουλτούρας βασισμένη στην αφοσίωση των ανθρώπων σε αυτήν και στην ταυτοποίηση των προσωπικών στόχων με τους γενικότερους στόχους της Τράπεζας.

Κατανομή Ανθρώπινου Δυναμικού

	Έδρα	Δίκτυο	Σύνολο
Άνδρες	29,9%	70,1%	100%
Γυναίκες	39,6%	60,4%	100%

Στοιχεία από τον Απολογισμό-Ισολογισμό του 2004της Πανελληνίας Τράπεζας

Η αναλογία των στελεχών με δικαίωμα υπογραφής στο σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού διαμορφώνεται στο 42,6% όπου η αναλογία σε Α΄ Υπογραφή και Β΄ Υπογραφή είναι 66,7% και 33,3% αντίστοιχα.

Ο μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων απασχολείται στο δίκτυο. Ειδικότερα, οι εργαζόμενοι στο δίκτυο ανέρχονται στο 67,2%, ενώ στην Διοίκηση το ποσοστό των εργαζομένων είναι 32,8%. Επίσης, η περιφέρεια απασχολεί το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού της Τράπεζας.

Θα πρέπει να αναφερθεί στο σημείο αυτό, ότι το ποσοστό προσλήψεων μέσα στο 2003 ανερχόταν σε ποσοστό 31,8%, ενώ το έτος 2004 αυξήθηκε σε 36,1% ποσοστό που αποδεικνύει την συνεχιζόμενη ανάπτυξη της Τράπεζας.

Επίσης, σημαντικό είναι και ότι το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων δείχνει τη συνεχιζόμενη τάση της Τράπεζας να προσελκύει πτυχιούχους Ανωτέρων και Ανωτάτων Σχολών, καθώς και κατόχους Μεταπτυχιακών Σπουδών αντανakλώντας τη σημασία που δίνεται στο υψηλό επίπεδο μόρφωσης.

Όσον αφορά την εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού, η Τράπεζα επισημαίνει τη σημασία της συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης και επιμόρφωσης του προσωπικού της, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις διαρκείς αλλαγές της τεχνολογίας, τις μεταβολές της οργάνωσης της εργασίας, αλλά και του τραπεζικού χώρου γενικότερα.

Πρέπει να αναφερθεί εδώ ότι το ανθρώπινο δυναμικό που στελεχώνει το δίκτυο της Τράπεζας ολοκληρώνει έναν κύκλο κατάρτισης γύρω από διάφορα τραπεζικά θέματα όπως τραπεζικά προϊόντα, κανόνες εξυπηρέτησης πελατείας, χειρισμό συστημάτων, προώθηση προϊόντων, κ.λ.π. αμέσως μετά την πρόσληψή του. Σε συνέχεια εφόσον κριθεί απαραίτητο ο νέος υπάλληλος τοποθετείται στο κεντρικό κατάστημα της Τράπεζας όπου εκπαιδεύεται «on the job» από ήδη έμπειρα και εξειδικευμένα στελέχη έτσι ώστε να μπορέσει σε μικρό χρονικό διάστημα να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις απαιτήσεις της νέας του θέσης.

Είναι σημαντικό να αναφερθούμε στα ενδο-επιχειρησιακά σεμινάρια τα οποία υλοποιούνται σε τακτική βάση μέσα στο έτος με στόχο την ενημέρωση των στελεχών για διαδικασίες καθώς και για νέα προϊόντα, τρόπους οργάνωσης, διαχείρισης, προώθησης και πώλησης. Οι εσωτερικοί εκπαιδευτές είναι υψηλόβαθμα στελέχη της Τράπεζας εξειδικευμένα ο καθένας στο αντικείμενό του και έχουν ως στόχο την ακριβή ενημέρωση και παρουσίαση των μεθόδων και διαδικασιών του εκάστοτε θέματος.

Αξιοσημείωτα επίσης είναι τα σεμινάρια που έχουν διοργανωθεί από εξωτερικούς φορείς όπως η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών και άλλων κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης με εκπαιδευτές οι οποίοι είναι ειδικοί σε θέματα του αντικειμένου τους και γνωστοί στην αγορά.

Τέλος, βάσει του γεγονότος ότι η Τράπεζα βρίσκεται στα πρώτα έτη της λειτουργίας της, αλλά και γιατί η συνεχής εκπαίδευση του προσωπικού είναι μέρος της πολιτικής της Διοίκησης της Τράπεζας τα εκπαιδευτικά προγράμματα για νέα τραπεζικά προϊόντα, νέες τεχνολογίες, νέες μεθόδους οργάνωσης και διοίκησης είναι πρωταρχικής σημασίας και υλοποιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα έτσι ώστε το προσωπικό να αποκτά ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που συμβάλει σημαντικά στο όραμα της Τράπεζας να κατέχει ένα σημαντικό μερίδιο αγοράς.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατόπιν της βιβλιογραφικής έρευνας που κάναμε είμαστε σε θέση να επιβεβαιώσουμε ή όχι την υπόθεση που κάναμε στην εισαγωγή της εργασίας, για το ότι η στρατηγική, η πορεία και η εξέλιξη της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε. μπορεί να χαρακτηριστεί επιτυχής στην ελληνική αγορά και κατά επέκταση και στην Ευρωπαϊκή.

Μπορούμε να πούμε ότι η στρατηγική, η πορεία και η εξέλιξη της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε. είναι επιτυχής στην ελληνική αγορά γιατί από το 2001 που ξεκίνησε να υφίσταται ως τράπεζα έχει συγκεντρώσει το μεγαλύτερο μέρος των συνεταιριστικών τραπεζών και των πιστωτικών συνεταιρισμών και από την επόμενη χρονιά της πρώτης οικονομικής της χρήσης, άρχισε να καλύπτει τα πάγια στοιχεία της. Έχει γίνει ιδιαίτερα ανταγωνιστική σε σχέση με τις υπόλοιπες συνεταιριστικές τράπεζες και συνεχίζει να προσθέτει στις υπηρεσίες της νέα τραπεζικά και χρηματοοικονομικά προϊόντα. Σημαντικό χώρο πλέον κατέχουν και τα τεχνολογικά μέσα σε σχέση με τις υπηρεσίες που προσφέρει.

Όσον αφορά, τώρα, την επέκτασή της στην Ευρώπη, είμαστε σε θέση να πούμε ότι και εδώ η πορεία της είναι επιτυχής και αυτό αποδεικνύεται εύκολα με τις συνεργασίες της στο εξωτερικό και ιδιαίτερα στην Γερμανία, όπου έχουν επιτευχθεί και σημαντικές εξαγορές και συγχωνεύσεις.

Τέλος, προβλέπεται πως στα επόμενα 5 με 10 έτη το πρόγραμμα ανάπτυξης της Πανελληνίας Τράπεζας Α.Ε. θα είναι ιδιαίτερα ανοδικό και θα προσθέτει ολοένα και περισσότερα και πιο εξελιγμένα τραπεζικά προϊόντα και δεν αποκλείεται και η μετοχοποίηση της Τράπεζας με δημόσια εγγραφή, τόσο για το κοινό, όσο και για θεσμικούς επενδυτές. Το γεγονός αυτό, θα οδηγήσει την Πανελλήνια Τράπεζα σε υψηλά επίπεδα ζήτησης, εξυπηρέτησης και ανταγωνισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A) ΒΙΒΛΙΑ

- Δασκάλου Χρ. Γ., Αστικοί και Γεωργικοί Συνεταιρισμοί, Σύγχρονη Εκδοτική, 1992
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή-Γενική Διεύθυνση XXIII, Το συνεταιριστικό τραπεζικό σύστημα στην Ευρώπη και στην Ελλάδα (Μέρος Α' & Β'), Interaction A.E., 1995
- Μαριάδης Σ., Συνεταιρισμοί: Ιστορία-Φιλοσοφία-Αποστολή, Γιαχούδη-Γιαπούλη Ο.Ε., 1997
- Τραγάκης Εμ. Γ., Συνεταιριστικές Τράπεζες στην Ελλάδα, Σάκκουλα, 1996
- Ψυχομάνης Δ., Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Σάκκουλα, 1995

B) ΑΡΘΡΑ

- Γοργογιάννης Αθ. Ιωάν., Συνεταιριστικές τράπεζες στην Ευρώπη – Μοντέλα οργάνωσης (Ειδικό αφιέρωμα στις Συνεταιριστικές Τράπεζες του δελτίου Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών), 1996
- Μπέλλα Αθ. Και Ντανοβασίλη Ε., Χρηματοοικονομική ανάλυση των συνεταιριστικών τραπεζών – Παρουσίαση της θέσης και των προοπτικών τους (Ειδικό αφιέρωμα στις συνεταιριστικές τράπεζες του δελτίου Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών), 1995

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- www.panelliniabank.gr
- www.est.gr
- www.ete.gr